

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΤΙΜΗ ΕΝΕΚΕΝ

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Β' - ΤΕΥΧΟΣ 40 (180) - ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - ΓΡΑΦΕΙΑ : «ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ» - ΤΗΛ. 64.105 - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1948

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

*Εργαστάσια, Βιομηχανία, Τράπεζαι, Νομικά πρόσωπα, Δήμοι - Κοινοότητες Δραχ. 25.000

*Εργατικά Κέντρα - Οργανώσεις 12.000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η «ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ»
ΔΗΜ. ΜΑΡΓΑΡΗ
ΣΟΦΙΑΣ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

ΠΕΤΡΟΥ ΧΑΡΗ
ΠΑΝΟΥ ΣΠΑΛΛΑ
Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ
Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΠ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΗΜ. ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΥ

Χριστουγεννιάτικα

ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΠ. ΑΥΛΩΝΙΤΗ
Θ. Ν. ΣΥΝΑΔΙΝΟΥ
ΜΙΧΑΗΛ Ε. ΧΡΥΣΑΦΗ

Ο αγώνας κατά του καρκίνου.
Το αττικό λαϊκό ημερολόγιο.

Μ.
Ω.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΜΩΡΕΤΗ
ΣΥΛΛΕΚΤΟΥ
ΕΙΔΙΚΟΥ
ΑΛΚΗ ΘΡΥΛΟΥ

Χριστούγεννα στα χιόνια.
Η Γέννησις.
Τὰ Χριστούγεννα στη μουσική και στην Τέχνη.
Ο Χριστός τῶν φτωχῶν.
Τὰ Χριστούγεννα τοῦ ἄστεγου.
Χριστουγεννιάτικες ἱστορίες.
Τὸ ἀηδόνι.
Τὸ τραγούδι τοῦ πολεμιστῆ.
Ο Γέρο - Νικηφόρας.

Πρωτοχρονιάτικα Κάλαντα.

Ἡ ἠρωϊκὴ Χιμάρρα.
Ἐργάτες καὶ ἀθλητισμός.
Ο ἐργάτης καὶ τὸ θέατρο.
Ἡ προφύλαξη τοῦ παιδιοῦ.

Ο Σαμουὴλ Χάου καὶ οἱ Ἕλληνες.
Ἄνθη καὶ φυτά.
Ἐσωτερικὴ διακοσμητικὴ.
Ἡ Ἐργατικὴ Νομοθεσία μὲ ἀπλὰ λόγια
Ο Σύμβουλος τοῦ Ἐργαζομένου.
Τὸ Λογοτεχνικὸ 1948.

Παιχνίδια - Ἀνέκδοτα - Πνευματικὲς ἀσκήσεις - Γελοιογραφεῖς.

Τὸ ἐξώφυλλο καὶ τὰ σκίτσα τοῦ τεύχους εἶναι τοῦ ζωγράφου
Κ. Ι. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 1.000

ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Β' - ΑΡΙΘ. 6 (18) - ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1948

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

Τὸ Θεῖον Βρέφος, μπορεῖ νὰ μὴ βρῆ φέτος στὴ Βηθλεὲμ τὴ φάτνη ποῦ τοῦ ἔγινε λίκνο, θὰ βρεθῆ ὅμως ἀνάμεσα σὲ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, ποῦ ποτὲ δὲν εἶχαν μεγαλύτερη ἀγωνία καὶ ποτὲ δὲν περίμεναν μὲ τόσες προσδοκίαι τὴν παρουσία του στὸν κόσμο. Ὁ νέος Θεὸς θὰ κἀνὴ πάλι τὸ μεγάλο καὶ εὐεργετικὸ ταξίδι του, θὰ περάσῃ ἀπὸ ἀναρίθμητες πολιτεῖες καὶ θὰ σταθῆ ὅπου οἱ ψυχὲς εἶναι ἑτοιμὲς νὰ τὸν δεχθοῦν καὶ νὰ ξανακερδίσουν τὴ γαλήνη τους, θὰ χτυπήσῃ πλῆθος πόρτες, πλούσιων καὶ φτωχῶν, καὶ θ' ἀφήσῃ πάλι τὰ δῶρα του: τὴν ἀγάπη, τὴν ταπεινοσύνη, τὴν καλωσύνη, τὴν εἰρήνη.

Ἄν θελήσῃ ὅμως νὰ δώσῃ τὰ δῶρα του καὶ στοὺς Ἕλληνες, ποῦ τόσο τοὺς ἀγίασσε σὲ ἄλλους καιροὺς καὶ τόσες φορὲς τοὺς θυμήθηκε στὰ θεῖα λόγια του ποῦ πέρασαν στὸ στόμα τῶν μαθητῶν του κ' ἔμειναν στοὺς αἰῶνες, ἄς μὴν πάη στὰ σπίτια τους, ἄς μὴν ψάξῃ νὰ τοὺς βρῆ σὲ πόλεις καὶ σὲ χωριά, ἀλλ' ἄς τοὺς ζητήσῃ σὲ βουνὰ καὶ σὲ κάμπους, ἄς τοὺς ζητήσῃ στὰ χιόνια, γιατί ἐκεῖ εἶναι αὐτὴ τὴν ὥρα ὅλη ἡ γνήσια Ἑλλάδα, ποῦ τὸν πιστεύει καὶ τὸν δοξολογεῖ, μαζὶ μὲ τὰ παιδιά της ποῦ θὰ κάνουν Χριστούγεννα ἀπάνω σὲ ράχες καὶ μέσα στὴν παγωνιά, μὲ τὸ ντουφέκι στὸ χέρι, γιὰ νὰ κερδίσουν τὸν πιὸ σκληρὸ ἀγῶνα τῆς φυλῆς καὶ τὴν πιὸ κρίσιμη μάχη τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκεῖ βρίσκονται σήμερα ὅλοι οἱ ἄξιοι Ἕλληνες, μὲ τὴν ψυχὴ τους, μὲ τὴ μικρὴ ἢ τὴ μεγάλη συμβολὴ τους σὲ ἑράνους καὶ σὲ κάθε προσφορὰ γιὰ τὸν μαχητὴ τοῦ 1948, μὲ τὰ θερμὰ λόγια ποῦ ἔστειλαν ἐκεῖ ἀπάνω, μὲ ὅλη τους τὴ σκέψη. Ἐκεῖ θὰ βρῆ κι' ὁ Θεὸς ποῦ γεννήθηκε σήμερα ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ποῦ κάνει πάλι πόλεμο γιὰ τὴν πίστη του καὶ γιὰ τὰ διδάγματά του καὶ θέλει ν' ἀκούσῃ τὴ φωνὴ του καὶ νὰ πάρῃ νέες δυνάμεις. Ἐκεῖ, στὰ βουνὰ καὶ στὰ χιόνια, γίνονται τὰ Ἑλληνικὰ Χριστούγεννα τοῦ 1948.

Η "ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ"

Ἡ μεγάλη ἡμέρα

Ἡ Γέννησις

Τοῦ κ. Δ. Μάργαρη

Ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἔφθανε σὸ τέλος τοῦ μακροῦ του σταδίου, γεμάτου ἀπὸ τόσες ἐπιτυχίες ὅσο κι' ἐγκλήματα. Ὁ γέροντας δεσπότης χρεώσθηκε τὸ θρόνο του στὴν εὐνοια τοῦ Αὐγούστου καὶ γι' αὐτὸ ἔδειχνε τόση δουλικότητα μπρὸς στὴ Ρώμη ὅση ἀδυσώπητη τυραννία στὴν Ἰουδαία.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ὁ αὐτοκράτορας ἄρχισε νὰ καταρτίζη τὸ κτηματολόγιο τοῦ ἀπέραντου Κράτους του καὶ διάταξε νὰ γίνῃ γενικὴ ἀπογραφή τῶν ὑπὸ κῶνον του. Γιὰ τρίτη φορά εἶχαν κλειστῆ «οἱ πύλες τοῦ Ἰαννοῦ» καὶ ποτὲ ἄλλοτε στὴν αὐτοκρατορία δὲν βασιλεύεε τόση εἰρήνη γενικὰ ὅση τώρα.

Ὁ Ἡρώδης θέλοντας νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Αὐγούστο ἐβγάλε διαταγὴ ν' ἀπογραφοῦν ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι, καθένας στὸν τόπο τῆς καταγωγῆς του καὶ νὰ ὀρκιστοῦν πίστη στὸν Καίσαρα. Κι' αὐτὸ ἦταν ἡ ἀφορμὴ τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Μαρίας στὴ Βηθλεὲμ, ἀφορμὴ ἀπὸ ἓνα καθαρὸ πολιτικὸ μέτρο, ξένο ἐντελὸς πρὸς τὴ θρησκεία. Σ' αὐτὸ ὅμως καὶ ὁ ἓνας καὶ ἡ ἄλλη σὰν νὰ ἐνόησαν τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀπροσδόκητῃ περιπέτειᾳ, πού τοὺς ὡδήγησε στὸν τόπο, ὅπου σύμφωνα μὲ τοὺς πρῶτους, ἔμελλε νὰ γεννηθῆ ὁ Σωτὴρ τοῦ Ἰσραὴλ. Ἄν καὶ ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς Μαρίας εἶχε πολὺ προχωρήσει κι' ὁ βαρὺς χειμῶνας ἔκανε τὸ μακρυνὸ ταξίδι πρὸς κοπιαστικὸ, καίτοι στὴ γυναίκα ὁ νόμος τῆς ἀπογραφῆς δὲν ἀπαιτοῦσε παρὰ μονάχα τὴν ἀπλὴ ἐγγραφή τοῦ ὀνόματός της, μ' ὅλ' αὐτὰ ἡ Μαρία ἀκολούθησε πιστὰ τὸν προστάτη της.

Ἡ ἀπόσταση ἀπὸ τὴ Ναζαρέτ στὴ Βηθλεὲμ εἶναι τρεῖς μερόνυχτα, σὲ ἴσιο δρόμο, μέσα ἀπ' τὴν κοιλάδα τῆς Ζιζραὲλ καὶ τὰ ψηλὰ βουνὰ τῆς Σαμάρειας καὶ τῆς Ἰουδαίας. Τὰ καραβάνια περνοῦν ἀπὸ κεῖ, τὸ ἓνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο, σὲ μακρὲς συνοδείες. Σταματᾶνε κοντὰ σὲ πηγές, πού βρίσκουν σὸ δρόμο, κάτω ἀπ' τὴ σκιὰ κανενὸς δέντρου. Τὸ βράδι, μὲ τὸ βασιλεῖμα τοῦ ἡλίου, τὴν ἐποχὴ τῶν βροχῶν, σταθμεύουνε ἔξω ἀπὸ τὰ χωριά καὶ τὴν ἀκόλουθη μέρα, πρὸς τὴ χαραυγὴ, ξεκινᾶνε φέλλοντες τοὺς ψαλμοὺς πού μιλᾶν γιὰ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὸν Οἶκον τοῦ Ἰεχωβά, κι' ἀπὸ σταθμὸ σὲ σταθμὸ φτάνουν σὸ τέρμα τῆς πορείας των.

Ἔτσι ταξιδέψανε ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία. Ὅταν φτάσανε στὴν πόλη τοῦ Δαυὶδ δὲ βρῆκαν καθόλου πρόθυμη ὑποδοχὴ, κι' ὅταν χτύπησαν τὴ θύρα ἐνὸς φτωχικοῦ ξενοδοχείου δὲ βρέθηκε θέση γι' αὐτοὺς κι' ἀναγκάστηκαν νὰ καταφύγουν σ' ἓνα σπήλαιον, στὴν ἄκρη τῆς πόλεως, πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἐβρών, πού χρησίμευε γιὰ καταφύγιο ζώων. Ἐκεῖ ἀποτραβήχτηκαν οἱ δυὸ ἄστεγοι ταξιδιώτες κι' ἐκεῖ, στὸν ἄθλιο ἐκεῖνο στά-

βλο, ἔμελλε νὰ γεννηθῆ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Σωτὴρ κι' ὁ κληρονόμος ἐνὸς αἰωνίου θρόνου. Κι' ἐκείνη τὴ νύχτα τοῦ Δεκέμβρη, ὅταν ὅλη ἡ μικρὴ πολιτεία κοιμόταν ἀνύποπτη γιὰ τὸ κοσμοσωτήριο θαῦμα, ὁ μικρὸς Χριστὸς ἔρχεται στὸν κόσμον, τόσο ἀγνωστος, τόσο ἄδοξος, τόσο περιφρονημένος. Κανείς δὲν τὸ ὑποπτεύθηκε. Κι' ὅπως καμιὰ βασιλικὴ πορφύρα δὲν τὸν σκέπασε, ἀλλὰ μόνον λίγα κυρτέλια καὶ ἄχυρα, ἔτσι καὶ κανένας πανηγυρικὸς θόρυβος δὲ συνώδεψε τὴ γέννησή του. Μόνον οἱ ἄγγελοι τ' οὐρανοῦ καὶ οἱ ποιμένες πού βοσκοῦσαν τὰ κοπάδια τους στοὺς κοντινοὺς λόφους τῆς Βηθλεὲμ στόθησαν οἱ πρῶτοι μάρτυρες, πού εἶδαν νὰ κατεβαίνῃ στὸν κόσμον ὁ θεάνθρωπος.

Ἦταν μιὰ ἀπὸ τίς ὥραϊες νύχτες τῆς Ἀνατολῆς, πού νομίζει κανείς πὼς ὁ οὐρανὸς βρίσκει τότε εὐκαιρία νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴν εὐσπλαχνία, κι' οἱ ταπεινοὶ βοσκοὶ ἄκουσαν ξαφνικὰ στὸν ἥσυχον ἀέρα μυστηριώδη ψαλμωδία κι' ἀγγελικὲς φωνές ἔφτασαν σ' αὐτιά τους, πού ἔψελναν χαρμόσυνα: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Κοίταξαν ἐκστατικοὶ ψηλά, ἐδῶ, ἐκεῖ, ἀλλὰ οἱ ἄγγελοι εἶχαν χαθῆ στὸς αἰθέρες. Κάτι μέσα στίς καρδιές των βοσκῶν χτυπᾶ μυστικὸ, πού τοὺς φέρνει ὡς τὸ σπήλαιον, ὅπου βρίσκουν τὸ νεογέννητο παιδί. Γονατίζουν ταπεινὰ καὶ προσκυνᾶνε, γιὰ τὴν ἀγνή ψυχὴ τους μιὰ θεῖα φωνὴ τοὺς προμηνύει τὸ Μεγάλον Σωτῆρα. Κάποιο ἐσωτερικὸ φῶς φώτιζε τὸ δρόμο τους πού τοὺς ὡδήγησε ἀσφαλῶς ἐκεῖ, ὅπου πρὶν λίγο ὁ Θεὸς Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἔλαβε ἀνθρώπινη σάρκα. Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνοι πού πρῶτοι πιστέψανε, ἐκεῖνοι πού πρῶτοι λατρέψανε. Οἱ ταπεινοὶ, οἱ ἥρεμοι, οἱ ἄδολοι, ἐκεῖνοι πού γνώρισαν μόνον τὴν ἀλήθεια. Τέτοιοι θὰ εἶναι εἰς τὸ μέλλον καὶ οἱ ὅπαδοι τοῦ παιδιοῦ πού θὰ γίνῃ ἄνδρας. καὶ καθὼς ἡ ταπεινὴ φάτις δὲν παρουσιάζεται πιά σὰν ἓνα ἀνάξιο λίκνον ἐνὸς Θεοῦ, ἀλλὰ σὰν ἄρμα θριαμβευτικὸ, πού πίσω του σὺρει ὀλόκληρον τὸ νικημένον κόσμον, ἔτσι καὶ οἱ ἄξεστοι βοσκοὶ τῆς Βηθλεὲμ μᾶς παρουσιάζουν τὴ μεγάλην κι' ἐνδοξὴ συνοδείαν τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἀγιοπιστῶν τῆς θρησκείας, πού πιστοὶ στὰ δόγματά των χτίσανε ἐπάνω στὰ θεμέλια πού ἔβαλε αὐτὸς τὸ μεγαλόπρεπον οἰκοδόμημα τῆς Ἀγάπης, τῆς Ἐλεημοσύνης καὶ τῆς Εἰρήνης.

Κάτω ἀπὸ τὰ τρεῖς μεγάλα αὐτὰ ἐμβλήματα τῆς θρησκείας Ἐκείνου, πού αὐτὲς τίς ἡμέρες γιορτάζουν οἱ Χριστιανοὶ τὴ γέννησή του, ἡ ἀνθρωπότητα ἐβάσισε τὸν πολιτισμὸ της, πού σήμερον κινδυνεύει ν' ἀφανισθῆ. Τὸ θαῦμα τῆς Βηθλεὲμ ἄς σώσῃ τὸν Κόσμον!

Δ. ΜΑΡΓΑΡΗΣ

Ἡ ἑορτὴ τῆς ἀγάπης

Τὰ Χριστούγεννα στὴ μουσικὴ καὶ στὴν Τέχνη

Τῆς Κ^ας Σοφίας Κ. Σπανοῦδη

Τὰ Χριστούγεννα εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἑορτὴ τῆς Ἀγάπης. Κι' ὁ μεγαλύτερος θεολόγος τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ὁ Σλάιερμάχερ, ἔγραψε κάποτε ὅτι ἡ «θρησκεία εἶναι μιὰ ἱερὴ μουσικὴ τῆς ψυχῆς καὶ ἡ Μουσικὴ εἶναι μιὰ θρησκεία». Ἡ θρησκεία τῆς Ἀγάπης. Ἡ ψυχὴ τῶν ρυθμῶν, ἡ οὐσία τῶν ὄνειρων καὶ τῶν ἀσύλληπτων πόθων, τὸ ἀναφτέρωμα ὄλων τῶν ἰδανικῶν, ἡ χίμαιρα, πού ἡ ἀνθρωπότης κυνηγᾷ αἰῶνα μὲ τὰ τολμηρὰ φτερά τῆς Τέχνης, δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἡ Ἀγάπη.

Ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἀγάπη ἀνθρώπινη, πάθος φλογερὸ τῆς ἀχόρταγης ψυχῆς, πού ζητᾷ μιὰ διέξοδο στὴν ἀνάτασι τῆς ιδέας. Ὁλος ὁ μυστικισμὸς τῆς Μουσικῆς εἶναι μιὰ παγκόσμια συμφωνία τῆς ἀνθρωπίνης ἀγάπης. Οἱ μαγικὲς ἐπικλήσεις μὲ τίς ὁποῖες οἱ πρωτόγονοι λαοὶ ζητοῦσαν νὰ ἐξορκίσουν τίς ἀγνωστες ἐχθρικές δυνάμεις τῆς φύσεως, τὰ φίλτρα τῶν ἀρχαίων μουσικῶν ἐπωδῶν, πού ἐπούλωναν τίς ματωμένες πληγές των πολεμιστῶν τῆς Ἰλιάδος, μὰ γιὰ τρεῦαν καὶ τὰ ψυχικὰ πάθη, οἱ ψαλμοὶ καὶ οἱ αἶνοι τοῦ περιούσιου λαοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, τὰ λειτουργικὰ κείμενα, ὄλος ὁ μουσικὸς μυστικισμὸς τοῦ Μεσαίωνα, τρουβαδοῦροι, τρουβέροι, μουσικοὶ Ἰππότες, μενεστρέλ, τραγούδια βέβηλα τῆς Φύσεως καὶ τῆς κτίσεως τοῦ κόσμου, δένδρα ὀλανθισμένα, μαγεῖες τῆς ἀνοίξεως, φεγγαρολουσμένες νύχτες, γλυκὰ ἀκρογιαλίας, δροσερές σκιές, μουσικὲς ὄνειρεμένες.

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη διαβάζομε πὼς ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ αἰνοῦσε τὸν Κύριον μὲ ὅλα τὰ εἶδη τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἄρπες, λύρες, τύμπανα, κρότολα, κύμβαλα καὶ τρομπέττες. Καὶ πὼς, τὰ μεσάνυχτα, ὁ Προφήτῆς ἀφιερωμένος στὴ σύνθεση τῶν ψαλμῶν του, ἄκουε τὴν ἄρπα του τὴν κρεμασμένη ἐπάνω ἀπὸ τὴν κλίνη του, ν' ἀντηχῆ αὐτόματα αἴνους καὶ ὕμνωδιες γιὰ τὴ δόξα τοῦ Κυρίου καὶ γιὰ τὴν παγκόσμια ἀγάπη. Ἡ μουσικὴ αὐτὴ ἔκστασις δὲν εἶναι κατὰ βάθος παρὰ αὐτὴ ἡ ἐπιφοίτησις τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν ἐπιφοίτησι αὐτὴ τὴ συναντοῦμε συχνὰ στοὺς βυζαντινοὺς θρούλους τῶν χριστιανικῶν αἰώνων. Ἔτσι τὴ νύχτα τῶν Χριστουγέννων, ὁ θρούλος μᾶς μεταδίδει τὸ θεῖον ὄραμα τῆς Θεοτόκου, πού ἀπεκάλυψε στὸν ὄγδοον αἰῶνα στὸν νέον Ρωμανόν, τὴ θεϊκὴ δύναμι τῆς ἐμπνεύσεως. Βυθισμένος στὴν ἐκστατικὴ προσευχὴ του, ὁ νέος καὶ ἀγνωστος ἀκόμα ποιητὴς, εἶδε ἔξαφνα τὴν Παναγίαν μέσα σ' ἓνα ὀλόλευκο φῶς, ν' ἀπλώνῃ πρὸς αὐτὸν τὸ χέρι Της, πού κρατοῦσε ἓνα τυλιγμένο χαρτί. Ὁ νέος τὸ πῆρε κι' ὅταν συνῆλθε ἀπὸ τὸ ὄραμα ἔγραψε τὸ θαυμαστὸ Κοντάκιον «Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν Ὑπερούσιον τίκει». Τὸ Κοντάκιον αὐτὸ τῶν Χριστουγέννων στάθηκε ἡ ἀφετηρία τῆς πλουσιώτερης ἀνήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ποιήσεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς. Ἔτσι δοξάσθηκε ὁ Ρωμανὸς

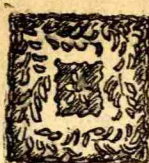
ὁ μελωδὸς καὶ ὕμνογράφος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας. Ὁ ποιητὴς αὐτὸς εἶνε ὡς σήμερον ψυχικὰ τόσο κοντὰ μας! Ἐχει φαντασία, πάθος, εἶνε ἀναφτερωμένος ἀπὸ λυρισμὸ, γεμάτος ὠραῖες εἰκόνες καὶ ποιησι δραματοποιημένη. Εἶνε ἓνας ἀγνότατος λυριστῆς. Ἡ γλῶσσα του, μακρὰ ἀπὸ κάθε βυζαντινὸ σχολαστικισμό, εἶνε σχεδὸν δημοτικὴ γιὰ τὴν ἐποχὴ του. Καὶ ἡ μελωδία του ρεεῖ αὐθόρμητα καὶ ρυθμικά, σὰν τὰ ρεῖθρα τῶν ποταμῶν τοῦ Παραδείσου. Στὴ φαντασία του ἐπιφοιτοῦν ὑπέροχες εἰκόνες. Καὶ ἡ μουσικὴ του ἀντιφεγγίζει τὰ ὑπερκόσμια ὄραματα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Ἡ ἑορτὴ αὐτὴ τῶν Χριστουγέννων ἔχει ἐμπνεύσει μέσα στοὺς κύκλους τῶν καιρῶν ἀθάνατα μνημεῖα τέχνης στὴν ποίησι, στὴ ζωγραφικὴ καὶ στὴ μουσικὴ ἐξίσου. Πόσες «Νύχτες Χριστουγέννων» φωτίζουν μὲ τὸ μελιχρὸ φῶς πού ξεχύνεται ἀπὸ τὴν ταπεινὴ Φάτις, τίς ἀπέραντες αἰθούσες μέσα στίς μεγάλες Πανακωθῆκες τῆς Δύσεως, τίς γεμάτες ἀπὸ τ' ἀριστουργήματα τῶν αἰώνων. Νύχτα Χριστουγέννων... Ἡ πλανερὴ φαντασία μᾶς φέρνει τώρα στίς χῶρες τίς μακρυνές τῆς Γῆς τῆς Ἐπαγγελίας. Στίς πεδιάδες τῆς Βηθλεὲμ, στὴν Περσία, στὴ Χαλδαία τῶν Μάγων, στὴ Συρία, στὴ Δαμασκὸ, στὴν Αἴγυπτο. Ἡ φαντασία δὲν γνωρίζει γεωγραφικοὺς χάρτες, οὔτε σύνορα. Γνωρίζει μόνον τὰ ὄραματα, πού θάμπωσαν τὰ παιδικὰ μας χρόνια. Γνωρίζει τὸ μαγεμένο ἀστὲρι πού φωτίζει τὸ δρόμον τῶν Ἀγαθῶν πού ἔφερναν τὰ δῶρα τῆς Ἀγάπης. Κι' ἀκούει τώρα τὰ ἐπίσημα λόγια τῆς Σφίγγας τῆς ἐρήμου, πού λύνοντας τὴ γρανιτένια σιωπὴ τῶσων περασμένων αἰώνων, διηγεῖται στὸν Ποιητὴ τὸ ὄραμα πού φώτισε τὴ μοναξιά της:

«Ἦταν καὶ τότε μιὰ νύχτα παράξενη σὰν τὴν ἀποψινὴ, σὰν κάτι νὰ εἶχε γιγαντώσει τὴ μοναξιά, καὶ τὴ σιωπὴ τῆς ἐρήμου. Ὅλα γύρω σιωποῦσαν καὶ ὁ γερο-Νεῖλος, κοιμισμένος μακρὰ, καθρέφτιζε σ' ἀκούμαντα νερά του ἓνα-ἓνα ὄλες τίς «μυριάδες τ' ἀστρα. Οἱ φοινικιὲς μόλις ἀνάσαιναν ἀνάλαφρα, τὰ ζῶα καὶ τὰ πουλιὰ τῆς ἐρήμου κούρνιαζαν μέσα σ' ἄμμοχωμένα στρώματά τους, βυθισμένα σὲ βαθύτατον ὕπνον. Μόνον ἐγὼ ἀγρυπνοῦσα, βασίλισσα τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἐρήμου. Ἔτσι ἄκουσα νὰ πλησιάζῃ σιγὰ-σιγὰ τὸ βᾶδισμα ἐνὸς ζώου, πού τὸ εἶδα σὲ λίγο νὰ σταματᾷ στὰ πόδια μου μπροστά. Ἦταν ἓνα λευκὸ γαϊδουράκι. Κι' ἀπάνω του μιὰ νέα γυναίκα τυλιγμένη μέσα σὲ γαλάζιους πέπλους, κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της ἓνα βρέφος, τυλιγμένο στὰ λευκὰ σπάργανά του. Ὁ ἄνδρας πού ὡδηγοῦσε τὸ ζῶον, τὴ βοήθησε νὰ ξεπεζέψῃ.

— Ἄς σταματήσομε ἐδῶ, Ἰωσήφ, εἶπε ἡ γυναίκα μὲ τὴ γλυκεῖα φωνὴ της. Εἶναι καλὸ τὸ μέρος γιὰ νὰ περάσῃ τὸ παιδί τὴ νύχτα.

Κάθησε ἐδῶ, μπροστὰ στὰ πόδια μου, καὶ ξετόλιξε ἀπ' τίς φασκιὲς του τὸ βρέφος γιὰ νὰ τὸ θηλάσῃ...

Τὸ διήγημα τῆς ἡμέρας

Ὁ Χριστὸς τῶν φτωχῶν

Τοῦ κ. Πέτρου Χάρη

Κανείς δὲ μπορούσε νὰ κλείσῃ μάτι στὶς τρεῖς μικρές κάμαρες τοῦ Ταμπάκη. Ἐννιά ἄνθρωποι ἔμεναν τῆ Χριστουγεννιάτικῃ ἐκείνῃ νύχτᾳ στὸ πόδι, ἀμίλητοι κ' ἔτοιμοι νὰ παλαίψουν μὲ κάποιον ἐχθρό, λές καὶ τὸν ἄκουγαν νᾶρχεται ἀπὸ μακριὰ γιὰ νὰ κἀνῃ κακὸ στὸ σπίτι τους. Κανείς δὲν εἶχε δύναμῃ νὰ δώσῃ κουράγιον στὸν ἄλλο κι' ὅλοι ἄκουγαν τὴν ταραχὴ τῆς καρδιάς τους ὅταν σταμάταγε τὸ βογγητὸ τῆς γυναίκας, ποὺ ἤθελε νὰ φωνάξῃ καὶ δὲν εἶχε πιά φωνή. Καὶ τὸ βογγητὸ δὲν ἀπλωνόταν μόνον στὶς τρεῖς καμαροῦλες. Ἐβγαίνει στὴν αὐλὴ, ἀνέβαινε στὸ ἀποπάνω σπιτί, καὶ στὸ παραπάνω, ἔπειτα κατέβαινε στὸ δρόμο, πήγαινε ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα κι' ἀπὸ παραθύρι σὲ παραθύρι, καὶ γύριζε πάλι μαζί μὲ τὴν ἀγωνία καὶ μὲ τοὺς ψιθύρους τῶν γυναικῶν ποὺ ἀνατρίχιαζαν καὶ δὲν εἶχαν ἄλλο καὶ ἤξαιραν πῶς δὲν πόναγε ἕνας ἄρρωστος, ἀλλ' ἀγκομάχαγε ἕνας ἄνθρωπος ποὺ ἦταν νὰ φέρῃ ἕναν ἄλλον ἄνθρωπο στὸν κόσμον, κι' ἄκουγαν τὴ φωνὴ τῆς μοίρας τους...

— Ἀπὸ τίς ἔξῃ παιδεύεται ἡ δύστυχη, ἔλεγε οἱγὰ μιά γυναικεία φωνὴ ἀπὸ ἕνα μισανοιχτὸ παράθυρο.

— Ὁ Θεὸς νὰ σταθῇ κοντά της! παρακαλοῦσε ἄλλῃ φωνή. Αὐτὴ λευτερονόταν πάντα χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ.

Καὶ τὸ βογγητὸ, ποὺ νόμιζες πῶς δὲν ἔβγαίνει ἀπὸ τὰ χαμηλὰ παράθυρα ἀλλ' ἀπὸ βάραθρο ἀπειλητικὸ, ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς γῆς, γινόταν ὀλοένα πῶς δυνατὸ καὶ περπάταγε κ' ἔφτανε πῶς πέρα, ὄλο καὶ πῶς πέρα, καὶ σ' ἄλλα σπίτια, καὶ σ' ἄλλους γείτονες, καὶ σ' ἄλλες γυναῖκες, προπάντων στὶς γυναῖκες, σ' ὅλες τίς γυναῖκες τῆς μακρυνῆς γειτονιάς, ποὺ στιγμὲς - στιγμὲς ἔεγγιζόνταν κι' ἄκουγαν τὴ φωνὴ τους, μιά ἀπὸ τίς φωνές τῆς ζωῆς τους.

Ἡ μακρυνὴ συνοικία, — ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα καὶ κάτω ἀπὸ ἕνα μικρὸ λόφο ποὺ μὲ τὴν πέτρα του ἔδινε καθεμέρα δουλειὰ σὲ καμιά δεκαριά ἔργατες, — ὁ μικρὸς δρόμος μὲ τὰ λίγα σπίτια, ὅλα μικρά καὶ δυ-

τρία κάπως ψηλότερα, ζοῦσε τὴ σκοτεινὴ φουρτούνα μιάς χειμωνιάτικῃς νύχτας. Ἀπὸ πολλὴν ὥρα ἦταν ἐρημιά. Κανένας ἀργοπορημένος, κανένας περαστικός. Εἶχε γυρίσει κ' ἡ βασανισμένη χήρα, ποὺ τὴν περιμέναν μὲ γεμάτα τὰ χέρια ἀνίσχυρες ψυχές. Κ' ἔπειτα τίποτα, σὰν νὰ ἦταν ἡ μακρυνὴ γειτονιά μεσαιωνικὴ πόλῃ κ' ἔκλεισαν οἱ πόλες της. Οὐτ' ἕνα βῆμα, οὐτ' ἕνα γαῦσιμα. Μόνον μιά γυναῖκα ποὺ βόγγαγε καὶ τὸ σκοτάδι, σκοτάδι παντοῦ, καὶ μέσα στὰ σπίτια καὶ μέσα στοὺς ἀνθρώπους.

Τὸ πρωί, τὸ κρύο ἦταν πῶς τσουχτερό, ἀληθινὸ Χριστουγεννιάτικο κρύο, καὶ τὸ βογγητὸ τῆς γυναίκας, ποὺ δὲν εἶχε λευτερωθῆ ἀκόμα, δυνατώτερο. Κι' ἀπὸ τὰ γύρω σπίτια δὲν εἶχαν ἀνάγκη νὰ ζητήσουν νέα. Οἱ νοικοκυράδες ἔκαναν γρήγορα-γρήγορα τίς δουλειές τους κ' ἔτρεξαν στὴ γειτόνισσα. Ἐκεῖ βρῆκαν καὶ τὴν ὑπηρετριά τοῦ ἀπάνω σπιτιοῦ. Τὴν εἶχαν στείλει οἱ κυράδες της, ποὺ ἄκουγαν τὸ βογγητὸ ἀλλὰ δὲν ἔπαιρναν ἀπόφαση νὰ κατέβουν.

Κατὰ τίς δέκα, ἡ ἐτοιμόγεννη κέρωσε. Καὶ ἡ μαμὴ ἔδειξε μιά ταραχὴ, ποὺ δὲν ἐτρόμαξε μόνον τὴ μητέρα της καὶ τὸν ἄντρας της ἀλλὰ καὶ τοὺς ξένους. Τότε ὁ Ταμπάκης πέρασε στὴν κάμρα τῶν παιδιῶν, ἀπὸ κεῖ στὴν κουζίνα κ' ἔπειτα χάθηκε. Σὲ λίγο, ὅταν τὸν ἀναζήτησαν, βρῆκαν μόνον τὸ καπέλο του. Ὁ ἄνθρωπος, στὴν ἀγωνία του, δὲ θυμήθηκε νὰ τὸ πάρῃ.

— Καὶ ποῦ νὰ τρέξῃ; ψιθύρισε ἡ πεθερὰ του καὶ κοίταξε μ' ἀπελπισία τὴν κόρη της.

Καὶ ἡ ἀπελπισία της εἶπε περισσότερα ἀπὸ τὰ λόγια της στὶς γυναῖκες ποὺ εἶχαν γεμίσει τὸ σπίτι. Ὁλοὶ ἤξαιραν τὴν κατάστασιν τοῦ Ταμπάκη. Ἐφτὰ παιδιά, αὐτὸς, ἡ γυναῖκα του κ' ἡ πεθερὰ, καὶ γιὰ τὰ δέκα αὐτὰ στόματα ἕνα μεροκάματο. Ὡστόσο, τὰ ἔφερνε βόλτα. Καὶ μόνον τώρα τελευταία οἱ στενοχώριες ἔγιναν περισσότερες καὶ τὰ παιδιά ἄρχισαν νὰ περπα-

μουσικὸ Ὀρατόριο τοῦ Μπερλιόζ, ποὺ ἐκτελεῖται τὴ Νύχτα τῶν Χριστουγέννων. Σὲ μίαν ἐναλλαγὴ κάθε χρόνον μὲ τὰ χρυσάκινα ὀρατόρια καὶ τίς μεγάλες λειτουργίες τῶν τεσσάρων Ἐθαγγελιστῶν τῆς Μουσικῆς, ποὺ εἶναι ὁ Μπάχ, ὁ Χαίντελ, ὁ Χάϊδν καὶ ὁ Μπετόβεν. Αὐτοὶ εἶναι οἱ θεόσταλοι ἀποκαλυπταὶ τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης μέσα στὴ θρησκεία τῆς μουσικῆς. Μὰ καὶ μεταγενέστεροι ρομαντικοὶ μουσικοὶ ἔγραψαν φλογερές θρησκευτικὲς σελίδες, ἐμπνευσμένες ἀπὸ τὸ μεγάλο κοσμογονικὸ ὄραμα τῆς ἀνθρωπότητας: ὁ Μπερλιόζ, ὁ Λίστ, ὁ Σεζάρ Φράνκ, ὁ Γκουνώ, ὁ Γκαμπριέλ Φωρέ, ἄκουσαν πολὺ συχνὰ στὶς μουσικὲς τοὺς ἐμπνεύσεις τῆ φωνῆ Ἐκείνου ποὺ κήρυξε κατὰ τὸν βιβλικὸ Ποιητὴ:

«Εἶθε οἱ ὑπήκοοί μου, εἶμαι ὁ Νόμος σας!».

«Εἶθε τὰ ποτάμια μου, εἶμαι ἡ πηγὴ σας!».

ΣΟΦΙΑ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

Τότε φανερώθηκε ἕνα θαύμα, μεγαλύτερο καὶ λαμπρότερο ἀπ' ὅλα τὰ θαύματα τῆς ἱστορίας ποὺ εἶδα ὡς τώρα! Ἀπὸ τὸ σωματάκι ἐκεῖνο τὸ μικρὸ ξεχύθηκε μιά λάμψι λευκότερη κι' ἀπὸ τὰ χιόνια τῶν βουνῶν τοῦ Λιβάνου, ποὺ ἀστράφτουν στοῦ ἡλίου τίς ἀχτίδες. Μιά λάμψι γλυκότερη κι' ἀπὸ τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ. Μιά λάμψι ποὺ φώτισε ὅλη τὴν πλάσι γύρω, ποὺ ζωντάνεψε τὴ νέκρα καὶ τὴ σιωπὴ τῆς ἐρημιάς... Τὴν ἴδια στιγμὴ, ἕνα ὀλόλευκο ἀστρο ἔλαμψε στὸν οὐρανὸ μέσα στ' ἄλλα. Τότε κατάλαβα πῶς ἔβλεπα τὸν Χριστὸ, τὸ Θεὸ ποὺ γεννήθηκε ἐπάνω στὴ γῆ...».

**

Τὸ θέμα αὐτὸ τῆς θείας Νύχτας ἐμπρὸς στὴ Σφίγγα, ἔχει ἐμπνεύσει τοὺς περίφημους ζωγραφικοὺς πίνακες τῆς «Φ ο υ γ ῆ ς σ τ ῆ ν Α Ἰ γ υ π τ ο» τοῦ Χολμπάιν καὶ τοῦ Τιτσιανου, καθὼς καὶ τὸ ὁμώνυμο μεγάλο

τάνε καὶ μὲ τρύπια παπουτσάκια. Κάθε τρίτη μέρα ὁ Ταμπάκης ἔμενε στὸ σπίτι καὶ τὴν περασμένη βδομάδα δὲν εἶχε κατέβει στὴν πόλῃ δυὸ μέρες στὴ σειρά.

Ἀλλὰ καὶ πάλι τὸ ψωμί δὲν ἔλειψε ἀπὸ τὸ σπίτι του. Καὶ βρέθηκε ἀπροετοίμαστος στὴ γέννα, γιὰ τὴν περίμενε, ὅπως κ' ἡ γυναῖκα του κ' ἡ πεθερὰ του, ὕστερ' ἀπὸ δεκαπέντε—εἴκοσι μέρες. Ἐπειτα, ἡ γυναῖκα του λευτερονόταν χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει. Κι' ὁ Ταμπάκης δὲ λογάριζε πῶς ὕστερ' ἀπὸ ἑννιά γέννες, —τοῦ εἶχαν πεθάνει ἕν' ἀγοράκι κ' ἕνα κοριτσάκι, — θὰ ἔφερνε γιὰ τὸ σπίτι του.

Ὡστόσο, ἡ ὥρα πέρναγε καὶ λίγο πρὶν ἀπὸ τίς ἑν-

τεκα οἱ φωνές τῆς ἐτοιμόγεννης ἔγιναν τόσο δυνατές, ποὺ κατέβηκε ἡ γριά κυρία τοῦ ἀπάνω πατώματος. Ἦταν μιά ἡλικιωμένη γυναῖκα, παχειὰ καὶ δυσκίνητη. Περιωρίστηκε νὰ πῆ μιά καλημέρα κι' ἄφησε τίς γυναῖκες νὰ καταλάβουν πῶς ἔπρεπε νὰ ἐκτιμήσουν τὴν παρουσία της. Δὲν κάθισε στὴν καρέκλα ποὺ τῆς ἔδωσαν. Καὶ δὲ ρώτησε τίποτα. Περιμένε ὀρθὴ καὶ μὲ τὸ ὕφος της ἔδειχνε πῶς δὲν εἶχε κατέβει γιὰ νὰ βοηθήσῃ μιά γυναῖκα ποὺ κινδύνευε, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐλέγξῃ.

Καὶ δὲν ἄλλαξε τὸ ὕφος της οὔτε ὅταν ἦρθε ἡ πῶς κρίσιμη στιγμὴ. Οἱ ἄλλες γυναῖκες ἔδειχναν μὲ κάθε τρόπο τὴν ἀγωνία τους. Αὐτὴ ἔμεινε ἀτάραχη καὶ περιμένε ἀσυγκίνητη. Κι' ὅταν στὶς ἔντεκα καὶ μισὴ ἀκούστηκε τὸ πρῶτο «οὐά» τοῦ παιδιοῦ, ποὺ ἔκαμε μιά φτωχὴ οἰκογένεια νὰ καταλάβῃ περισσότερο τὴ φτώχεια της, κι' ἀπὸ τὰ στήθη τῶν γυναικῶν ποὺ ἀγωνιοῦσαν βγήκε ἕνας βαθὺς ἀναστεναγμὸς, ἐκείνη ἔγινε αὐστηρότερη.

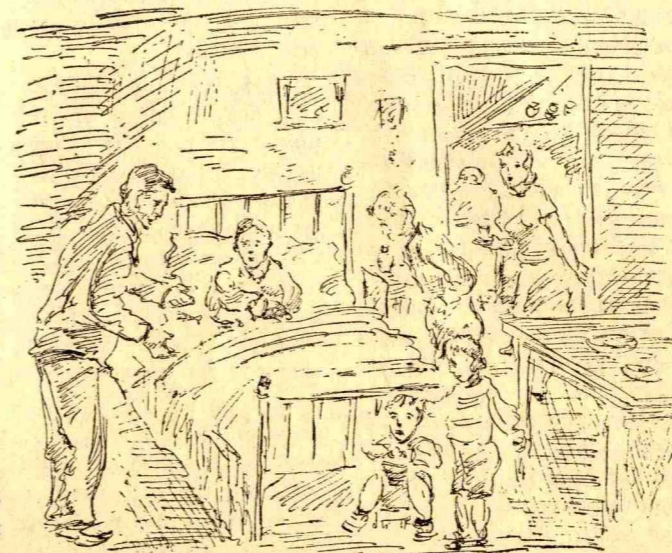
— Αὐτὰ κάνουν οἱ ἀπερισκεψίες, μουρμούρισε. Δὲν τοὺς ἔφταναν τόσα παιδιά;

Οἱ γυναῖκες δὲν εἶπαν τίποτα, ἀλλὰ τῆς ἔρριξαν ἄγριες ματιές. Ὁ λόγος της δὲν ἦταν μόνον γιὰ τὸν Ταμπάκη καὶ τὴ γυναῖκα του. Ὅλες ἦταν μητέρες κ' εἶχαν περάσει τίς λαχτάρες τῆς γέννας πέντε, ἔξη, ἑφτὰ κι' ὀχτῶ φορές. Καὶ τὸ λόγο της τὸν εὗρισκαν

ἀκόμα πῶς ἀδικο, γιὰ τὴν κόρη της, ποὺ ἦταν παντρεμένη περισσότερο ἀπὸ τέσσερα χρόνια, δὲν εἶχε κάνει παιδί...

Ἀλλὰ δὲν ἐπρόφτασε νὰ ξεσπάσῃ ὁ θυμὸς τους. Στὸ δρόμο ἀκούστηκε ἡ σάλπιγγα αὐτοκινήτου καὶ σὲ λίγο γρήγορα βήματα στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ. Ἦταν ὁ Ταμπάκης κ' ἕνας γέρος γιατρός μὲ μιά τσάντα στὸ χέρι ποὺ φαινόταν βαρειά. Ἐτρεξαν νὰ τοὺς δώσουν τὴν καλὴ εἶδηση. Ἀλλὰ τοὺς τὴν εἶχαν δώσει τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιάς.

Πέρασαν κ' οἱ δυὸ στὴν κάμαρα τῆς λεχῶνας. Ἐμεινε ὁμῶς μόνον ὁ γιατρός.

Οἱ νοικοκυράδες ἔτρεξαν στὴ γειτόνισσα...

Ὁ Ταμπάκης δὲν ἄργησε νὰ βγῆ, καὶ τότε μόνον εἶδε τὴν κυρία τοῦ ἀπάνω πατώματος. Στεναχωρέθηκε ποὺ ἦταν ὀρθή, πήρε μιά καρέκλα καὶ τὴν ἔβαλε κοντά της. Ἦταν ἀδύνατο νὰ τῆς πῆ ἔστω μιά λέξη καὶ τὴν παρακάλεσε μὲ τὰ μάτια νὰ καθῆσθαι. Ἐκείνη ἔμεινε ὀρθὴ καὶ δὲν τὸν εὐχάρησε γιὰ τὸ παιδί ποὺ ἦταν ἀγόρι.

Τότε, μιά ἀπὸ τίς γειτόνισσες, ποὺ εἶχαν πειραχτεῖ ἀπὸ τὰ λόγια της, δὲν κρατήθηκε καὶ εἶπε στὸν Ταμπάκη:

— Πρέπει νὰ τὸν συχωρέσῃς τὸν κύριο. Βιάστηκε λίγο, ἀλλὰ ἤθελε νᾶρθῃ στὸν κόσμον μαζί μὲ τὸ Χριστὸ.

— Παιδί, κύρ-Ταμπάκη,

ποὺ γεννιέται τὰ Χριστούγεννα εἶνε εὐτυχία γιὰ τὸ σπίτι, εἶπε ἄλλη πειραγμένη, καὶ κοίταξε τὴν κυρία ποὺ δὲν ἤθελε νὰ καθῆσθαι.

— Καλέ, μπαίνει ὁ Χριστὸς στὸ σπίτι σου! διόρθωσε τρίτη γειτόνισσα.

Ὁ Ταμπάκης, ἀπὸ τίς ματιές περισσότερο παρ' ἀπ' τοὺς «πόντους» τῶν γυναικῶν, κάτι κατάλαβε.

Καὶ μὲ φωνὴ σιγανή, μὲ τὴ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἔζησε τὸ σκοτάδι ἐκείνης τῆς νύχτας, εἶπε:

— Καλὰ νᾶρχονται κι' ἄς ἔρχονται ὅποτε θέλουν! Ἡ κυρία τοῦ ἀπάνω πατώματος, γιὰ νὰ δείξῃ πῶς δὲ συμφωνεῖ, δὲν ἔμεινε περισσότερο καὶ δὲν περιμένε νὰ μάθῃ τὴν κατάστασιν τῆς λεχῶνας.

Ὁ γιατρός ἦταν ἀκόμα στὸ δωμάτιό της.

ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΟΥ ΑΣΤΕΓΟΥ

«Ἐγκαταλείπουν τὰς ἐστίαις των καὶ καταφεύγουν εἰς τὰς πόλεις...»

Οἱ ἐφημερίδες

Δὲν ἔχω σπιτί νὰ βρεθῶ, Χριστέ μου, στὴ γιορτὴ Σου. Καντῆλι στὴν εἰκόνα σου ν' ἀνάψω δὲν μπορῶ. Θὰ ζωντανέψω μοναχὰ στὴ νύχτα τῆ μορφῆ Σου. Καθὼς πιζριναστέναζες ἀπάνου στὸ σταυρὸ.

Γλύκα φωτιᾶς δὲν θὰ χαρῶ, μάνας φιλή καὶ χάδι, Κι' ὁ πόνος θᾶρθει νὰ μὲ βρεῖ σὰν πάντα γελαστό. Γύρω θὰ ψέλνουν ἄγγελοι στὸ μαγικὸ σου βράδι. Καὶ τῶν ἀνθρώπων τὴ χαρὰ, Χριστέ, θὰ μοιραστῶ!

ΠΑΝΟΣ ΣΠΑΛΑΣ

Ἡ λαογραφία τοῦ μηνὸς

Χριστουγεννιάτικες Ἱστορίες

(Ἀπὸ τὶς παραδόσεις τοῦ Δωδεκαημέρου)

Τοῦ κ. Κ. Ρωμαίου

Χριστουγεννιάτικες Ἱστορίες εἶναι καὶ λέγονται πολλές. Ἀπ' ὅλες αὐτές οἱ πιὸ παράδοξες εἶναι ὅσες λέγονται γιὰ Καλλικαντζάρους. Αὐτές μάλιστα εἶναι καθαρὰ ἑλληνικές—πρωτότυπες, ἰδιόρρυθμες, κωμικές, περιορισμένες σχεδὸν μόνο στὸν ἑλληνικὸ λαό.

Οἱ Καλλικαντζάροι εἶναι δαιμόνια, μικρὰ δαιμόνια σημαδιακά. Ἄλλοι ἔχουν μακρὰ αὐτιά, ἄλλοι τραγίσια πόδια, ἄλλοι εἶναι κουτσοί, ἄλλοι στραβοί, ἄλλοι ἔχουν στραβὸ στόμα, ἄλλοι στραβὰ ποδάρια κι' ἄλλοι ἀλλιῶς. Κρύβονται τὴν ἡμέρα καὶ γυρίζουν ἕνα γύρω ὅλη τὴ νύχτα. Ἔρχονται τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ φεύγουν ὀριστικά τῶν Φώτων, ὅταν ἀγιάζη ὁ παπᾶς. Αὐτὸς κι' ὁ ἀγιασμός του εἶναι ὁ μεγαλύτερός τους ἐχθρός.

Γιὰ κολὸ δὲν εἶναι τοῦτα τὰ δαιμόνια. Ὅλοχρο, νὶς βρίσκονται ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴ γῆ καὶ μέρα—νύχτα δουλεύουν. Σάμπως ὅμως κάνουν καὶ μιὰ δουλειὰ τῆς προκοπῆς! Ὁ νοὺς τους πάντα πῶς θὰ βλάψουν τὸν καμμένο τὸν ἄνθρωπο. Χτυποῦν μὲ τσεκούρια καὶ πασκίζουν νὰ κόψουν τὸ χοντρόκορμο δέντρο ποὺ βασταίει τὴ γῆς. Μόλις κάθε χρόνο ζυγώνουν νὰ τ' ἀποτελειώσουν, ἔρχονται τὰ Χριστούγεννα.

—Ἀειντε, πᾶμε τώρα νὰ γλεντήσουμε λίγο πάνω στὴ γῆ, γιορτὲς μέρες ποὺ ἦρθαν. Καὶ στὸ γυρισμὸ τὸ ἀποκόβουμε.

Ἔρχονται λοιπὸν κοντὰ μας. Στὸ γυρισμὸ τους ὅμως βρίσκουν τὸ δέντρο νάχη θρέψει. Καὶ τότε ἀρχίζουν πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή. Εὐτυχῶς ποὺ εἶναι κουτούτσι, καὶ κάθε χρόνο πάντα τὸ ἴδιο κάνουν καὶ τὸ ἴδιο παθαίνουν μὲ τοῦτο τὸ θεόρατο δέντρο ποὺ κρατᾶει τὴ γῆς ὀλόκληρη μὲ τὰ χωριά καὶ μὲ τὶς πολιτείες τῆς.

Ὅσο καὶ νὰ κλείσης καὶ νὰ μανταλώσης πόρτες καὶ παραθύρια, ἐκεῖνοι μπαίνουν μέσα στὰ σπίτια. Συνηθισμένος δρόμος τους ἡ καμινάδα τῶν σπιτιῶν. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀνεβοκατεβαίνουν ἐλεύθερα, σὰ νὰ μπαίνουν στὸ σπῆτι τους.

Μόλις τὰ χαράματα θὰ κράξη τρεῖς φορές ὁ πετεινός, τὰ νυχτερινὰ τοῦτα δαιμόνια χάνονται καὶ φωλιάζουν μέσα στὴ γῆ, στὶς σπηλιές τῶν βράχων, στῶν δέντρων τὶς κουφάλες, στῆς γῆς τὶς σχισμές, παντοῦ. Ἐκεῖ περνοῦν κρυμμένα ὀλόκληρη τὴν ἡμέρα. Μόλις ὅμως ἀρχίζει νὰ νυχτώνη, ἐκεῖνα ξαναβγαίνουν καὶ γυρίζουν στοὺς δρόμους, τὰ σταυροδρόμια, στ' ἀλώνια καὶ στήνουν παντοῦ χορούς. Ἀληθινὰ τρελλαίνονται γιὰ τὸ χορὸ. Τοὺς εἶναι ἡ μεγάλη τους ἢ ἀδυναμία, ὅπως ἀκριβῶς συνέβαινε μὲ τοὺς ἀρχαίους Σατύρους, αὐτοὺς τοὺς βέβαιους ἀρχαίους προγόνους τους.

Πιάνονται ἀπὸ τὰ χέρια, σχηματίζουν ἕναν κύκλο καὶ χοροπηδοῦν τραγουδώντας ἀστεῖα τραγούδια. Οἱ ἄνθρωποι καλὸ τους εἶναι νὰ μὴν περπατοῦν νύχτα τὶς μέρες ἐκεῖνες. Ὅποιος τοὺς πᾶση στὰ χέρια τους, τὸν πιάνουν, τὸν βάνουν μὲ τὸ ζόρι στὸ χορὸ τους, κι' ἀλλοίμονό του. Τὸν ἀναγκάζουν, θέλει δὲ θέλει,

νὰ χοροπηδᾷ μαζί τους ὡς τὸ πρῶν. Καὶ πάλι τυχερός, ἂν γλυτώσῃ μὲ τοῦτο μόνο. Γιατί οἱ Καλλικαντζάροι εἶναι καλοὶ, μὰ εἶναι καὶ ἐκδικητικοὶ σ' ὅποιον δὲν τοὺς ὑποτάσσεται. Κι' ὕστερα εὐκόλα ἀλλάζουν γνώμη, κατὰ τὸ γούστο ποὺ θὰ τύχη κάθε φορὰ νὰ τοὺς ἔρθῃ.

Νά, ἐκεῖ ποὺ χορεύουν μὲ τὸν ἄνθρωπο, μπορεῖ νὰ τοὺς ἔρθῃ ἡ ὄρεξη νὰ τὸν ρωτήσουν: «Μπάμπας ἢ μόνυβος;» Κατὰ τὴν ἀπόκριση ποὺ θὰ δώσῃ ὁ δύσμοιρος, ὀρίζει μονάχος του καὶ τὸν τρόπο τῆς καταδίκης του. Ἄν εἴπῃ «μπάμπας» ἀμέσως γίνεται ἐλαφρὸς σὰ μπαμπάκι καὶ τὸν πετοῦν τοῦ ψήλου ποὺ πάει χαμένος. Ἄν εἴπῃ πάλι «μόλυβος», σὰν μολύβι γίνεται βαρὺς καὶ τὸν πετοῦν ψηλὰ καὶ πέφτει θεόβραχος χάμω καὶ τσακίζεται. Ὅ,τι καὶ ν' ἀποκριθῇ χυμένος. Χειρότερο κι' ἂν δὲν ἀποκριθῇ. Νὰ παρακαλᾷ λοιπὸν κανεὶς μὴν τοῦ τύχη καὶ πέση στὰ χέρια τους.

Σὰ νὰ μὴ φθάνουν ὅλα αὐτά, οἱ Καλλικαντζάροι εἶναι καὶ φιλοπεριεργοί. Πρέπει νὰ ἐπιθεωρῶσιν ὅλα μέσα κι' ἔξω στὸ σπῆτι καὶ διηγούνται ὅτι διόλου δὲν τοὺς ἀρέσουν οἱ μισοτελειωμένες δουλειές. Οἱ νοικοκυρές στὰ χωριά βιάζονται ἔτσι ποὺ νὰ μὴ τὶς βροῦν τὰ Χριστούγεννα οὔτε μὲ μισοῦφασμένο παννὶ στὸν ἀργαλειό τους, οὔτε μὲ τὴ ρόκα καὶ μισὸ ἀδράχτι. Ἀλλιῶς ἐξοργίζονται, λένε, οἱ Καλλικαντζάροι καὶ τὰ κάνουν ὅλα γῆς Μαδιάμ στὸ σπῆτι ἐκεῖνο!

Αὐτὴ τους ὅμως ἡ περιέργεια τῶν Καλλικαντζάρων εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνη ποὺ κάνει τὶς ξευπνες νοικοκυρές καὶ γλυτώνουν ἀπὸ τέτοιους ἐνοχλητικὸς ἐπισκέπτες. Καὶ νὰ μὲ ποιὸν τρόπο τὸ καταφέρνουν. Βάνουν ἕνα κόσκινο πλάϊ στὴν πόρτα ἢ τὴν καμινάδα ἢ σ' ὅποιαν ἄλλη εἴσοδο. Μόλις ἰδῇ τὸ κόσκινο νὰ ἔχη τόσες χιλιάδες τρύπες, ὁ Καλλικαντζάρος δαιμονίζεται ἀπὸ περιέργεια.

— Πόσες ἀκριβῶς εἶναι ὅλες τοῦτες; συλλογιέται. Καὶ δὲν ξεκολλάει ἀπὸ ἐκεῖ, παρὰ μόνον ἀφοῦ τὶς μετρήσῃ—πρᾶγμα ὅμως ἀδύνατο, γιατί κάθε τόσο κάνει καὶ κάποιον λάθος καὶ δώστου πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή, ὥσπου τέλος ξημερώνει, ἀκούγεται ὁ τρίτος πετεινός κι' ὁ Καλλικαντζάρος παρατάει σὺζυλα λογαριασμοὺς καὶ κόσκινο καὶ τρέχει νὰ κρυφθῇ ἐκεῖ ποὺ τὴν ἡμέρα φωλιάζουν ὄλοι τους: Στὶς σπηλιές τῶν βράχων, στῶν δέντρων τὶς κουφάλες, στῆς γῆς τὶς σχισμές, παντοῦ. Ἔχουν οἱ Καλλικαντζάροι καὶ τὰ γούστα τους. Τρελλαίνονται γιὰ μεζεδάκια, γιὰ λαλαγγίδες, γιὰ γλυκὰ καὶ κουλούρια, ἰδίως γιὰ χοιρινὸ κρέας καὶ λουκάνικα. Διηγούνται πῶς περνώντας ἀπὸ σπῆτι σὲ σπῆτι ἔχουν δικὴ τους ἔμμετρη παράκληση, ποὺ τὴν ἐπαναλαμβάνουν τραγουδιστὰ, ἱκετευτικά, στερεότυπα:

Τοῖσι, τοῖσι, λουκάνικο,
κομμάτι ξεροτήγανο,
νὰ φαῖν οἱ Καλλικαντζάροι,
νὰ πᾶνε γιὰ τὸν τόπο τους!

Οἱ νοικοκυρές τὸ ξέρουν καὶ ρίχνουν ἀποβραδὺς πάνω στὰ κεραμίδια τῶν σπιτιῶν τους μερικὲς λαλαγγίδες καὶ λουκάνικα. Ὅταν ἀργότερα θ' ἀνέβουν στὰ κεραμίδια οἱ Καλλικαντζάροι γιὰ νὰ φτάσουν στὴν εἴσοδό τους—στὴν καμινάδα—θὰ βροῦν πάνω στὰ κεραμίδια τὰ ἔτοιμα δῶρα καὶ θ' ἀφήσουν ἡσυχους σπῆτι καὶ σπιτονοικοκυραίους.

Σὲ μερικὰ χωριά οἱ ἄνθρωποι γιὰ νὰ γλυτώνουν ἀπὸ φασαρίες ἀλειφαν τὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν τους μὲ τὸ φυτὸ «χαμολιό». Ἐκλεκτικοὶ ὅπως εἶναι οἱ Καλλικαντζάροι, δὲν τὴν ἀνέχονται αὐτὴν τὴ μυρουδιά. Ὅταν τὴν ἀντιληφθοῦν, φεύγουν λέγοντας:

Χαμολιὸς μυρίζει ἐδῶ!
Νὰ χαθῇ τέτοιο χωριό!

Ὁ φόβος ὅμως καὶ ὁ τρόμος τους εἶναι ἡ φωτιά. Τίποτε δὲν φοβοῦνται πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴν φωτιά. Κρατώντας ἕνα ἀναμμένο δαυλὶ στὸ χέρι σου, μπορεῖς ἄφοβα τὶς νύχτες τοῦ Δωδεκαημέρου νὰ πᾶς ὅπου θέλεις. Εἶναι σὰ νὰ κρατᾶς πύρινη ρομφαία. Ὅμως ἀλλοίμονό σου, ἂν τύχη καὶ σοῦ σβῆσῃ τὸ δαυλὶ τοῦτο. Ἄνισχυρος βρίσκεσαι ξαφνικὰ στὸ σαρκαστικὸ ἔλεος τῶν μικρῶν τούτων ἐκδικητικῶν δαιμόνων. Ὁ ἕνας θὰ σ' ἀφήνῃ, καὶ ὁ ἄλλος θὰ σὲ πιάνῃ.

—«Μπάμπας ἢ μόνυβος»; ἔτσι θ' ἀρχίσουν τότε νὰ σὲ ρωτοῦν.

Νὰ τοὺς ἰδῆς τί γλέντι τρικουβερτο κάνουν τὴν τελευταία νύχτα τοῦ Δωδεκαημέρου! Καὶ πῶς πάλι—πατεῖς με, πατῶ σε—φεύγουν ὄλοι τους, μόλις πλησιάζῃ νὰ ξημερώσῃ καὶ κράξη ὁ τρίτος πετεινός! Ὁ πανικός τους ὀφείλεται στὸν ἀγιασμό ποὺ καθαρίζει κάθε μίasma, διώχνει κάθε δαιμόνιο καὶ ἐξαγνίζει. Οἱ χωρικοὶ μας διηγούνται ὅτι οἱ Καλλικαντζάροι ἔχουν στερεότυπη παρότρυνση τὶς δύσκολες ἐκεῖνες στιγμές. Καθένας τους λέει στοὺς ἄλλους:

Φεύγετε, νὰ φεύγουμε,
τί ἔρχεται ὁ τουρλόπαπας
μὲ τὴν ἀγιαστοῦρα του
καὶ μὲ τὴ βρεχτούρα του.
Μᾶς ἔβρεξε, μᾶς ἀγίασε
καὶ μᾶς ἐκατάκαψε.

Μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ γνωστὲς σὲ πολλὰ ἑλληνικὰ μέρη Ἱστορίες γιὰ τοὺς Καλλικαντζάρους εἶναι ἡ ἐπόμενη: Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς βρέθηκε νύχτα κοντὰ σὲ κάποιον μύλο. Ἦταν νύχτα βέβαια, κι' ὁ μυλωνᾶς εἶχε σπουδαία θράκα. Σπουδαῖο ἐπίσης ἦταν καὶ τὸ κομμάτι τὸ χοιρινὸ κρέας ποὺ ἔψηνε στὴ σούβλα. Ὁ Καλλικαντζάρος νὰ τὸ κοιτάξῃ ποὺ λές καὶ νὰ μὴ χορταίνῃ! Τὶ σοφίστηκε λοιπὸν; Πιάνει ἕναν βάτραχο, τὸν περνάει σὲ ἕνα σουβλὶ καὶ ἀκάλεστος ζυγώνει κι' αὐτὸς στὴν ξένη φωτιά—μὲ προσοχὴ βέβαια—καὶ βάνει τὴ σούβλα του στὴν ἴδια θράκα. Ὁ μυλωνᾶς, δὲν τοῦ ἄρεσε βέβαια καθόλου ὁ νέος γείτονας, μὰ καὶ δὲν εἶπε τίποτε. Σὰν συνάδελφοι στὸ ψῆσιμο, ἔπιασαν καὶ γνωριμιά μεταξὺ τους.

— Πῶς σὲ λένε, μπάρμπα; ἐρώτησεν ὁ Καλλικαντζάρος, καὶ δῶσ' του κοίταξε τὸ κρέας ποὺ μωσκομύριζε.

Εἶδε τὶς ἐπίμονες τοῦτες ματιές ὁ μυλωνᾶς καὶ πονηρεύτηκε. «Κακὸ σκοπὸ ἔχει τοῦ λόγου του» σκέφτηκε. Γιὰ τοῦτο σοφίστηκε κι' αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του:

— Ἀτός μου λέγομαι. Ἀτός κι' ἀπατός μου! ἔτσι ἀπεκρίθη κι' ἀλειψε μὲ ξύγκι τὸ χοιρινὸ κρέας ποὺ ἔψηνε στὴ σούβλα.

Ἀπὸ τὰ πολλὰ κοιτάγματα ὁ Καλλικαντζάρος δὲν ἄντεξε στὸν πειρασμό. Κάνει μιὰ καὶ κολλάει τὸν ἀηδιαστικὸ βάτραχο τῆς σούβλας του πάνω στὸ μωρωδάτο ψητὸ τοῦ μυλωνᾶ.

— Βάλε μου καὶ μένα λίγο ξύγκι, μπάρμπα! εἶπε τάχα ἀνήξερρος, ἐνῶ σκοπὸς του ἦταν νὰ συχαθῇ ὁ μυλωνᾶς τὸ κρέας καὶ νὰ τὸ παραλάβῃ αὐτός.

Ὅσο ὁ μυλωνᾶς ἔκαμε ὑπομονή. Ὁ καλὸς σου ὅμως ξαναδευτερώνει. Ὑστερα πάλι τὸ ἴδιο τρίτη καὶ τέταρτη φορὰ.

— Ἔτσι κι' ἔτσι χαμένο τὸ ἔχω τὸ κρέας, σκέφτηκε ὁ μυλωνᾶς.

Λοιπὸν γκάπ! δίνει μιὰ δυνατὴ τοῦ Καλλικαντζάρου μὲ τὴν πυρακτωμένη σούβλα, ἔτσι ποὺ τὸν ἐκατάκαψε. Βάνει ἐκεῖνος τότε δυνατὲς τὶς φωνές καὶ τὰ οὐρλιάσματα, καλώντας σὲ βοήθεια.

— Τρεχάτε, ἀδέρφια! Σῶστε με, ἀδέρφια! Κήκα! Κήκα!

Τρέχει ὁ μυλωνᾶς καὶ διπλομανταλώνει τὴν πόρτα τοῦ μύλου. Ἔρχονται σὲ λίγο οἱ ἄλλοι Καλλικαντζάροι, ἑκατοντάδες κι' ὄκδη, καὶ κυκλώνουν ἕνα γύρω τὸν ἀμπαρωμένο μύλο.

— Ποῖος σ' ἔκαψε, βρέ; Ποῖος σ' ἔκαψε; ρωτοῦσαν.— Ἀτός μου κι' ἀπατός μου, ἀπάντησεν ὁ Καλλικαντζάρος ἀπὸ μέσα.

— Στραβός, μωρέ, ἦσουν καὶ κήκες ἀτός σου κι' ἀπατός σου; Καλὰ λοιπὸν νὰ τὸ πάθῃς! ἀπάντησαν οἱ ἄλλοι καὶ ξανάφυγαν, δίχως πιά νὰ δώσουν σημασία στὶς φωνές καὶ τὶς διαμαρτυρίες του.

Ἔτσι λοιπὸν τὴν ἔπαθε ὁ πλεονέκτης ὁ Καλλικαντζάρος. Ὁ μυλωνᾶς—ὁ ἴδιος νὰ τὸ ξέρῃ, χρησιμοποίησε τὸ ἴδιο τέχνασμα, ποὺ ὁ πανοῦργος ἐκεῖνος πρόγονός του τὸ χρησιμοποίησε μέσα στὴ σπηλιὰ τοῦ Πολυφήμου.

Ὅμοια καὶ τότε ἦρθαν γύρω στὴν κλειστὴ σπηλιὰ οἱ ἄλλοι Κύκλωπες καὶ ἀκούγοντας πῶς ὁ «Κανέννας» τοῦ φταίει, ἔφυγαν καὶ παράτησαν τὸν πελώριο Κύκλωπα νὰ σκοῦζῃ γιὰ τὸ κάψιμο τοῦ μοναδικοῦ του ματιοῦ. Βλέπομε ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια ἐπεισόδια τῆς «Ὀδύσειας» ἔγινε μὲ τὰ χρόνια μιὰ νεοελληνικὴ χριστουγεννιάτικη Ἱστορία. Κι' οἱ δυὸ Ἱστορίες, ἀρχαία καὶ νεοελληνικὴ, τὴν ἴδιαν ἔχουν βάση: Εἶναι ἡ νίκη ποὺ τὴν κερδίζει τελικὰ ὁ ἀδύνατος, χρησιμοποιώντας τοῦ μυαλοῦ του τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν πονηριά.

Κ. ΡΩΜΑΙΟΣ

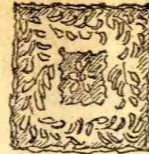

Τὸ ἀηδόνι

Α' βραβείο τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς «Ἐργατικῆς Ἑστίας»

Τοῦ Κ. Κ. Δημοπούλου

Ἐγερνε ὁ ἥλιος χρυσοπόρφυρος στὴν ἀποχαιρετιστήρια δύση του. Οἱ ἀχτίνες του χαίιδευσαν νωχελικά τὴν ἀνθισμένη νεκρούπολη.

Εἶναι ἀνοιξη: καὶ ἡ φύση γελάει ντυμένη στὰ πολύχρωμα φορέματά της. Τὰ πουλιὰ κελαῖδοῦν δυνατὰ πετώντας ἀπὸ κλαρὶ σὲ κλαρὶ. Σταθήκαμε πλάι-πλάι, ὁ γέρο-Πλάνης καὶ γώ, πάνου ἀπόνα ἀγκωνάρι πού σ' αὐτὸ ἦτανε γραμμένο ἕνα ὄνομα. Κάτου ἀπὸ τοῦτο, ἕνα σκελετωμένο χλωμὸ παιδί κοιμότανε τώρα καὶ τρία χρόνια τὸν ἀξύπνητο ὕπνο.

Τρία χρόνια πέρασαν!

Τρία ὀλόκληρα χρόνια.

Προσπαθῶ νὰ συγκρατήσω δυὸ ὑγρὲς κηλίδες πού θέλουν νὰ κατέβουν ἀπὸ τὰ μάτια μου μὲ τρανὸ κόπο. Κύτταξα τὸ γέρο-θαλασσινὸ μὲ λοξὴ ματιά, ἡ παλιὰ σκοῦφια εἶχε γίνει ἕνα πάλιν τόπι στὰ χέρια του. Σκυφτός, ἀμίλητος, ἄφηνε ὄλο τὸ ψυχικὸ του ξέσπασμα νὰ βγαίνει σὲ σιγὸ μουρμουρητό, Ἄνάλαφρο, σιγανὸ ἔρχεται τ' ἀγεράκι ν' ἀνεμίση τὰ χιονόλευκα μαλιά του καὶ νὰ τὰ κατεβάση στὰ βαθυλωμένα μάτια του.

Κάπου κοντὰ, τὶ παράξενη θεϊκὴ σύμπτωση, ἕνα ἀηδόνι τρίλλισε γλυκά. Ὁ γέρος ἀναταράχθηκε κι' ἔσφιξε πὸ δυνατὰ τὴ σκοῦφια στὰ χέρια του. Τὰ χεῖλη του τρέμισαν καθὼς ξεπήδησε ἀπ' αὐτὰ μιὰ κραυγὴ σπαραγμοῦ.

—Τὸ ἀηδόνι... Τὸ ἀηδόνι μου.

Καὶ ξέσπασε σὲ λυγμούς.

Ἄφησα τὸ μπουκέτο μὲ τὰ λουλούδια πού κρατοῦσα στὰ χέρια μου, στὸ πελώριο ἀγκωνάρι πάνου κι' ἔβγαλα τὸ μαντήλι μου. Ὁ ἥλιος, ἀφοῦ ἀφήσε τὴν τελευταία του ἀναλαμπή, ρίχνοντας μιὰ ἀπ' τὶς πολυχρωμὲς ἀκτίνες του στὸ πρόσωπο τοῦ γέρου, ἔγειρε ἀπαλὰ-ἀπαλὰ πίσω ἀπ' τὶς τρίκορφες βουνοπλαγιές, θαυμάζοντας τὶς ἐξαισιεῖς ἀναλαμπές, ἴδιες πετραδιῶν, πού ἄφηναν δυὸ δάκρυα σ' ἕνα ρυτιδωμένο πρόσωπο...

Νὰ σὰς πῶ τὸ παραμῦθι, εἶπατε; Μὰ τί μοῦ ψέλνετε ἐκεῖ; Παραμῦθι, ἀκοῦς ἐκεῖ παραμῦθι; Παραμῦθια λένε μόνο οἱ γιαγιάδες καὶ οἱ παποῦδες στὰ μικρὰ παιδάκια, κοντὰ στὰ παραγώνια, ψένοντας κάστανα στὴν ἀνθρακιά ἢ ξεφλουδώντας ξερά κουκιά.

Δὲν εἶναι παραμῦθι τοῦτο πού ξέρω. Εἶναι μιὰ ἀληθινὴ ἱστορία βγαλμένη ἀπ' τὴν πραγματικότητα. Συνέβη στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς, μὰ ἀκόμα θυμᾶμαι ὄλες τὶς λεπτομέρειες.

Ἡ ἱστορία μου τοῦτη μιλάει γιὰ ἕνα παιδί, γιὰ ἕνα παλληκάρι πού δὲ σκότωσε οὔτε δράκους, οὔτε ἀνθρώπους κακοῦς: πού δὲν ἦτον ἱκανὸ νὰ πειράξη οὔτε ἕνα κουτάβι. Καὶ τὸ παλληκάρι τοῦτο δὲ στεφανώθηκε μὲ τὶς δάφνες τῶν παραμυθιῶν τῶν γιαγιάδων σας, καὶ οὔτε ποτέ παντρεύτηκε καμμιά «βασιλοπούλα», γιὰ τὸ μαῦρο χῶμα πού τραβᾷ κι' ὄλους τούς ἥρωες τῆς πραγματικότητας, τὸ τράβηξε γιὰ πάντα κοντὰ του.

Μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ... Μὰ τί λέω γώ;.. Ὅχι... ὄχι! κάποτε, λίγα χρόνια πρὶν ἀπὸ τώρα, στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς, ἐργαζόμουνα σ' ἕνα ἐργοστάσιο πού δὲν ἦτανε οὔτε πολὺ μεγάλο, οὔτε πολὺ μικρὸ. Ἦτανε, πού λέτε, ἕνα μηχανουργεῖο πού ἐργαζόμαστε καμμιά ἑκατοστὴ ἀνθρώποι, τεχνίτες, βοῦθοι, καὶ μικροὶ μαθητευόμενοι.

Τὸ ἐργοστάσιο ἦτανε χτισμένο κάτου ἀπὸ ἕνα δίστρατο, πού βρισκότανε στὸ μισὸ ὕψος ἑνὸς φαλακροῦ λόφου. Δυὸ γέρικες λεῦκες, κληρονομία παλιὰ ἑνὸς περαστικοῦ, βασανίζοντουσαν νὰ κρατήσουν τὰ κτηνιασμένα κορμιά τους μέσα στὶς μπόρες τοῦ χειμῶνα καὶ στὶς μπόρες τοῦ καλοκαιριοῦ, μπροστὰ στὴν πέρτα τοῦ ἐργοστασίου. Τίποτα ἄλλο δὲ στόλιζε τὸ μαυριδερὸ τοῦτο οἰκημα μὲ τὰ μηχανήματα, καὶ θάλεγε κανένας πὼς θάτανε περιττὴ πολυτέλεια νὰ φυτευτοῦνε δέντρα δῶ γύρω. Ὁ θόρυβος τῶν μηχανημάτων ἦτανε πάντοτε ἐκνευριστικὸς γιὰ τοὺς κατὰ τύχη περαστικούς, μὰ μεῖς τὸν εἶχαμε συνηθίσει τόσο, πού τὸ βράδυ, σὰ σκολάγαμε, ἡ πολιτεία μᾶς φαινότανε νεκρὴ σχεδὸν μὲ τὰ κλαψιαρίσματα τῶν αὐτοκινήτων.

Εἴκοσι τόννοι, πού ἔμοιαζαν σὰν εἴκοσι σταγόνες νεροῦ, σφύριζαν ὅλη ὥρα σὲ μονότονο σκοπὸ. Λίγο πὸ κάτου δυὸ πλάνες, μιὰ φρέζα, τέσσερες πρέσσοι καὶ δυὸ μοτέρ, πού ἀποτελοῦσαν ξέχωρη διάταξη ἀπ' τοὺς πρώτους, προσπαθοῦσαν νὰ συναγωνιστοῦν στὰ σφυρίγματα καὶ στοὺς θύρρυβους τοὺς τόννους.

Ὅλα ἦσανε θορυβώδη μέσα κεῖ. Ἀπ' τὴ χοντρὴ φωνὴ τοῦ γέρο-Πλάνη, ὡς τὴ λεπτὴ καὶ γλυκεῖα φωνὴ τοῦ ἀηδονιοῦ.

Τίποτα ἄλλο ξεχωριστὸ δὲν εἶχε τὸ μηχανουργεῖο. Κατὰ τὰλλα ἦτανε ὁμοιο μὲ τὰ συνηθισμένα πού γιομίζουν τὴν πολιτεία.

Μέσα στὸ μηχανουργεῖο ὑπῆρχε ἡ ἀγάπη μεταξὺ μας, ἡ ὁμόνοια, ἡ συνεννόηση καὶ ἡ ἀλληλεγγύη, χωρὶς νὰ λείπουν οἱ «φασίνες» καὶ τὰ καλαμπούρια.

Πάνου ἀπ' τὸ ἐργοστάσιο ἦτανε τὸ δίστρατο, γεμάτο ἀγκάθια καὶ ἀγριολούλουδα τὸ χειμῶνα καὶ τὸ καλοκαίρι. Πότε ξερά καὶ πότε χλωρά. Δέντρα δὲν εἶχε, κι' ἔτσι ἔπρεπε νὰ εἶναι γιὰ νὰ δικαιολογή τὸν τίτλο τοῦ ἀγριότοπου. Πάνου ἀπ' τὸ δίστρατο ἦτανε ὁ φαλακρὸς λόφος, γεμάτος πάντα ἀπὸ μικρὲς καὶ μεγάλες πέτρες. Καὶ κεῖ πάνου τίποτα ἄλλο δὲν ὑπῆρχε. Βουβός, φτωχικὸς ἀπολάβαινε τὴ γαλήνη, πού τοῦ εἶχε χαρίσει ἡ θεῖα πλάση. Μὰ, ὅπως ὄλα εἶναι ἐφήμερα στὴ ζήση, ἔτσι καὶ ἡ γαλήνη τοῦ φαλακροῦ λόφου ἔμελλε μιὰ μέρα νὰ τελειώση. Ὅταν οἱ Ὄδωνοι μπήκαν στὸν τόπο μας, ὁ λόφος χαιρότανε τὶς τελευταῖες μέρες τῆς ἡσυχίας του. Λίγο ἀργότερα, ὄλα εἶχαν ἀλλάξει κεῖ πάνω.

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ γράμμα ἑνὸς τεχνίτη πρὸς παλιὸ συνάδελφο).

«... Μὴ σοῦ φανῆ παραξένο ἂν δὲν γνωρίσης τὸν παλιὸ λόφο. Οἱ Γερμανοὶ ἐγκαταστάθηκαν κεῖ

καὶ ἄρχισαν... ἔργα ἀνοικοδομήσεως. Καθάρισαν τὸ ὕψωμα καὶ τὸ στρώσανε μὲ φιλὸ χαλίκι. Ὅλη τὴν ὥρα τοὺς βλέπουμε νὰ σκάβουν μὲ κασμάδες, ἰδρώνοντας καὶ ξεῖδρώνοντας πάνου στὸ βουναλάκι, χωρὶς νὰ ξέρουμε τί νὰ ζητᾶνε ἀπὸ τὸν ἀγριότοπο τοῦτο.

Ἀργότερα, ὅταν τὰ «ἔργα» τελειώσαν, οἱ πέτρες μαζώχτηκαν καὶ μπήκανε μὲ προσοχὴ σ' ἕνα μέρος, κάνοντας μιὰ μεγάλη μάντρα. Ὁ δρομάκος πού ἔφτανε στὸ δίστρατο ἔγινε πὸς μεγάλος, στρώθηκε μὲ χαλίκι φιλό, πού τοῦ ρίξανε, καὶ τὸν ράντισαν μὲ ἀσβέστη σβημένο, γιὰ νὰ φαίνεται πὸς ὁμορφος στὴ γυριανὴ ἀγριάδα καὶ νὰ παρηγοριοῦνται γιὰ τὴν ἀπομόνωσή τους.

Τότε, γιὰ πρώτη φορὰ, ἀκούσαμε τὸ κλάξον ἑνὸς αὐτοκινήτου νὰ περνᾷ μπροστὰ ἀπ' τὸ ἐργοστάσιο, νὰ ἀνεβαίνει στὸ δίστρατο καὶ νὰ χάνεται μακριὰ στὴ στρίψη, ὡσπου τὸ εἶδαμε καὶ πάλι στὸ πὸς ψηλὸ σημείο νὰ μονιμοποιεῖται γιὰ ὄλο τὸν καιρὸ πού ἔμειναν οἱ παλληκαράδες κεῖ πάνου. Καμμιά φορὰ τὸ ἀκούγαμε νὰ κἀν βόλτες, χτυπώντας συνέχια τὸ κλάξον. Τὰ γέλια τῶν Γερμανῶν τὸ σκέπαζαν πού καὶ πού, μὰ πάλι ξανακουγόταν πὸς δυνατὰ ἀπὸ πρώτα καὶ πὸς διαπεραστικὰ στὴ σιγαλιά.

Μιὰ μέρα, πού ὁ ἥλιος ἄρχισε νὰ κοκκινίζει σιγὰ-σιγὰ πίσω ἀπ' τὸ φαλακρὸ λόφο, εἶδαμε κεῖ ψηλὰ τὶς κάνες δυὸ μεγάλων ἀντιαεροπορικῶν νὰ εἶναι στραμένες χαμηλὰ, παράλληλα στὴ γῆ. Τότες νομίσαμε ὅτι ἡ σκιά τους μᾶς σκέπασε καὶ μᾶς πλάκωσε τόσο πολὺ, πού δὲν μπορούσαμε νὰ πάρουμε ἀνάσα. Νομίσαμε ὅτι κάτι ἄλλαξε στὸ ἦσοχο μέρος καὶ ὅτι κάτι τὸ τρομερὸ ἔμελλε νὰ γίνῃ. Μὰ ἔτσι καταλάβαμε τὸ «γιατί» ἔσκαβαν ἰδρώνοντας καὶ ξεῖδρώνοντας τόσο καιρὸ μεσ' τὸ λιούρι. Ἡ «νέα τάξις» εἶχε κάνει τὴν παρουσία της κεῖ πάνου, καὶ μαζί μ' αὐτὴν ἕνας βραχνᾶς μᾶς κατάλαβε ὄλους μας...

Τὸ «ἀηδόνι» ἦρθε στὸ ἐργοστάσιο ἀργότερα ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς στὸ λόφο. Ἦταν ἕνα ἀδυνατούλι ξανθὸ ἀγόρι, μέχρι 16 χρόνων. Εἶχε ἀπλανῆ, ἀχρωμα μάτια καὶ λεπτά, κλειστὰ χεῖλια. Τὸ ὄνομά του τὸ λέγαμε γι' αὐτό. Οὔτε πού κάθεται, οὔτε ἂν εἶχε γονεῖους. Ἐρχόταν πάντα ξυπόλητο καὶ ἀκάθαρτο στὸ σῶμα. Μὰ εἶχε μιὰ καθάρια καὶ ἀθῶα εὐγενικὴ ψυχὴ. Ποτέ δὲ θυμήθηκα νὰ κἀκίωσε κανέναν γιὰ τὶς «φασίνες» πού τοῦ πετοῦσαν ἢ γιὰ τὶς βρισιές τοῦ τοῦλε-γαν ὅταν πρωτόρθε. Ἄφησε καμμιά φορὰ ν' ἀνοίγῃ

στὰ χεῖλια του ἕνα θλιμένο χαμόγελο, σὰ νάθελε νὰ δικαιώσει αὐτὸν πού τὸν πείραζε, καὶ δὲ μιλοῦσε διόλου.

«Ἀηδόνι» τὸ ἔβγαλε ὁ μάστορ-Γιάννης, ὅταν τὸ πῆρε γιὰ βοηθὸ του, γιὰ τὴ γλυκεῖα του φωνὴ μὲ τὴν ὁποία τραγουδοῦσε κάθε μεσημέρι, τὴν ὥρα πού καθόμαστε. Ἔλεγε λυπητερά τραγούδια μὲ παράξενους καί, πολλὰς φορὲς, ἀκατανόητους αὐτοσχέδιους στίχους. Τὰ τραγούδια τὰ συνόδευε μὲ μιὰ σκουριασμένη φυσαρμόνικα τύπου «πίκολο».

Ἐνα μεσημέρι τὸν ἀκούσαμε ὄλοι πίσω ἀπὸ μιὰ μάντρα νὰ παίξῃ μὲ τὸ ὄργανό του ἕνα λυπητερὸ σκοπὸ. Τὸν ἀκούγαμε μὲ ἐκπληξὴ καὶ μὲ ἀμφιβολία.

Μὲ ἐκπληξὴ γιὰ τὴν καταπληκτικὴ τέχνη πού ἔπαιξε καὶ ἀμφιβολία ἂν ἦταν αὐτός.

Ὅταν τὸ κομμάτι τελειώσε, ὁ μάστορ-Γιάννης τὸν φώναξε κοντὰ μας καὶ τοῦπε νὰ τὸ ξαναπαίξῃ. Ὅταν καὶ γιὰ δευτέρη φορὰ οἱ τελευταῖες νότες τῆς μουσικῆς σκόρπισαν στὸν ἀέρα, ὁ γέρο-θαλασσινὸς τὸν ρώτησε.

—Τί εἶναι αὐτὸ πού ἔπαιξες;

Τὸ παιδί τὸν κύταξε γιὰ λίγο.

—Εἶναι ἕνα μουσικὸ κομμάτι... δικό μου. Εἶναι πολὺ ὠραῖο, μου ἄρέσει.

—Ἄρεσε καὶ σ' ἄλλους, εἶπε ἀπλᾶ, μὰ καὶ μένα μ' ἄρέσει, γιὰ τὴν μουσικὴ καὶ τὰ λόγια εἶναι δικά μου.

—Τί; ἔχεις γράψει καὶ λόγια; Ἐχεις κάνει δικό σου τραγούδι;

Τοῦ φάνηκε σὰν κάτι ἀκατόρθωτο, πού ὁ νοῦς του δὲν μπορούσε νὰ τὸ χωνέψῃ. Ὁ μικρὸς μαθητευόμενος χτύπησε τὴ φυσαρμόνικα στὴν παλάμη του κι' ἔγειρε τὸ σῶμα του πρὸς τὰ πίσω. Τὰ ἀπλανῆ του μάτια ζώηρεψαν ἀπότομα σὰν νὰ τὰ φώτισε περαστικὴ ἀστραπή. Εἶπε:

Ἦταν μιὰ νύχτα χωρὶς φεγγάρι.

Ἄχ' θεέ μου, γιατί;

Πού πήρες τὸ μόνο σύντροφό μου ἀπὸ τούτη τὴ ζωή.

Ἔμεινα μόνος κι' ἔρημος

σὲ τούτη δῶ τὴ ζήση,

γιατί κυττάει ἀδύναμος

ἡ μοῖρα νὰ χτυπήσῃ.

Μιὰ βαθεῖα σιωπὴ ἐπακολούθησε. Δὲν καταλαβαίναμε τί ἤθελαν νὰ ποῦνε τοῦτα τὰ λόγια. Πολλοὶ θέλησαν νὰ γελάσουν, μὰ σκέφτηκαν ὅτι μπορούσε νὰ εἶναι ἀντίθετο ἀπὸ κείνο ποῦπρεπε νὰ κάνουν, γι' αὐτὸ σιωπήσαν καὶ περίμεναν τὸ μάστορ-Γιάννη γιὰ τὸ «σύνθημα».

Ἐνα μεσημέρι τὸν ἀκούσαμε ὄλοι πίσω ἀπὸ μιὰ μάντρα νὰ παίξῃ....

—Τώρα γράφει για τον αδελφό μου. Πέθανε το 41 στην πείνα.

Δέν είπαμε τίποτ' άλλο. Το καμπανάκι μ'αξ φώναξε για δουλειά και ή παρέα διάλυσε.

(Σημειώσεις από το ημερολόγιό μου).

«Όχτώβρης 194...»

Σήμερα στο εργοστάσιο περάσαμε στιγμές συγκινησεως και ένα συναίσθημα φόβου μ'αξ κατέλαβε.

“Όξω στο δρόμο άκούσαμε πολλά βήματα να περνανε πρωί - πρωί και φωνές άγριες να τα συνοδεύουν. Άνέβαιναν στο δίστρατο πατώντας πάνω στ' άσπρισμένα χαλικάκια που τρίζανε παράξενα. “Όλοι είχαμε την έπιθυμία να τρέξουμε στα παράθυρα και να δούμε έξω. Μά ό μάστρο-Γιάννης μ'αξ σταμάτησε με το χέρι. Κατόπι προχώρησε σιγά - σιγά και έβαλε το κούτελό του ν' άκουμπήση στο τζάμι. Τά χαρακτηριστικά του δέν άλλαξαν, ούτε και ζκαμε καμιά νευρική κίνηση, μόνο το χρώμα του προσώπου του είχε πάρει την κιτρινάδα του λεμονιού όταν ώριμάζει. “Άφησε τά χέρια του να πέσουν βαρειά άπ' το παράθυρο και κάθισε σ' ένα σκαμνί.

“Εμείς τά χάσαμε. Κάτι το τρομερό έπρεπε ναχε δει για να φαίνεται έτσι σαν πεθαμένος. Τρέξαμε όλοι στα παράθυρα και κυττάξαμε με περιέργεια προς το λόφο. Είδα και γώ, όπως οι άλλοι, μά δέν κατάλαβα στην άρχή καλά. Καμιά είκοσαριά “Ελληνες πολίτες ανέβαιναν τον άσπρισμένο δρόμο με κόπο, σέρνοντας τά ποδάρια τους. Ζερβά - δεξιά, πίσω και μπρός, μερικοί Γερμανοί, που κρατούσαν στα χέρια τους όπλα, φώναζαν κάθε τόσο με την άγριοφωνάρα τους. Στην άρχή νόμισα ότι θα άσαντε τίποτε εργάτες που πήγαιναν στο λόφο για έργα, και θα το νόμιζα αν δέν έβλεπα ένα χοντρο - Γερμανό, που δέν τον χώνεψα ποτές άργότερα, να σκώνη το όπλο του και να χτυπή με το πίσω μέρος ένα νεαρούλη, παιδί άμούστακο άκόμα. Τοúτο ξεφώνισε και γώ έκλεισα τά μάτια μου άνατριχιάζοντας. “Ό Γερμανός κάτι γαύγισε σαν σκύλος και ξανατοιμάστηκε να χτυπήση και πάλι το παιδί. Εύτυχώς όμως τοúτο πρόκανε και χάθηκε άνάμεσα στους άλλους.

Φύγαμε από τά παράθυρα σκυθρωποί.

Τό άηδόνι είπε:

—Κάτι άρχίζει να αλλάζει στο μέρος τοúτο.

Τό κυττάξαμε όλοι φοβισμένοι και άνατριχιάζαμε σαν άκούσαμε να μιλάη.

—Σώπα, παιδί, είπε άυστηρά ό μάστρο - Γιάννης. Θάναι τίποτες κλέφτες και τους πιάσανε.

Τρεμούλιαζε ή φωνή, σά να παραξενεύτηκε μ' αυτά που έλεγε. Κούνησε τά χέρια του και φώναξε τάχα θυμωμένα:

—Γιατί φύγατε από τις δουλειές σας; “Όλοι στίς θέσεις. Τί μ'αξ διαφέρει τί γίνεται έξω.

«Άύριο, λέν, θα έπιτάξουν το εργοστάσιο. Άπό αύριο θα αίστανθούμε και μεις, όπως ό λόφος, τη σκλαβιά δίπλα μας...»

(Φύλλα άπ' το ημερολόγιό μου)

«Μάρτιος 194...»

Τί κρύο ήτανε το σημερινό πάλι. Χιόνια, χιόνια,

χιόνια. Και στην χαρά του χιονιού, του άγνού αυτού άγγέλου, νοιώσαμε το μίσος μας για τά χτήνη να μεγαλώνη. Το μεσημέρι, στην ώρα του φαγητού, καθίσαμε κουβαριασμένοι στο μηχανουργείο, όπου να περάση ή ώρα, τουρτουρίζοντας άπ' το κρύο.

Όι Γερμανοί είχαμε άνάψει τους φούρνους που βάφαμε τ' άτσάλια και χαχάνιζαν μαζεμένοι γύρω άπ' αυτούς. “Εμείς τους βλέπαμε σαν θεούς, μά αυτοί μ'αξ άπαγόρευαν να πλησιάσουμε.

Τό άηδόνι δέν άντεξε στον πειρασμό. “Εσοιρε τά πόδια του και πλησίασε τους φούρνους. “Όταν τώδαν οι Ούνοι σκύλιασαν. “Ό χοντρος τοúδωσε ένα σκαμπίλι που το έκανε να κυλήση δυό μέτρα μακριά, και, μουγκρίζοντας, πήγε να βγάλη το όπλο.

Γιόμισε από φόβο και τρόπο καθώς κύτταξε το άγριο βλέμμα του στρατιώτη, κι' άναρωτήθηκε από τι άραγε κρεμότανε ή ζωή του ανθρώπου.

Δέν είχε τη δύναμη να θυμώση, ούτε καν να ακιώση με κανένα. Θεώρησε σαν κάτι που έπρεπε να γίνει, τη βαρβαρότητα του «χτήνους» που κρυβόταν στο σώμα του φαντάρου.

Φαντάστηκε, τοúτο το άνθρωπάριο, να πλύνει σαν άνημπορο καρυδότσουφλο στο πέλαγο με το σκοτεινό φόντο και να κυλάη με πολλά άλλα μαζί σ' ένα άδηλο μέλλον. Θελήσε κάποτε να δείξη την ύπαρξή του και χτύπησε τά χέρια του, δίπλα, γύρω του. Το νερό πάφλασε κι' έκανε φουσκάλιτσες, σά ναθελε να διαμαρτυρηθί για την επανάσταση του σκλάβου του. Τοúτος έπαψε άμέσως, σά σκέφτηκε τη θέση του. “Υστερα όλα έγιναν ήσυχια. “Η γαλήνη είχε έρθει. Το νερό σιγοκάγχασε, σά νατανε περήφανο για την ύπακοή του ανθρώπου του.

Λένε ότι τον επαναστάτη και το «χτήνος» τά φέρνει κάθε άνθρωπος μέσα του. Κοιμούνται άγκαλιά μονιασμένα σ' ένα παράξενο λήθαργο.

Κάποια στιγμή, μια έλάχιστη στιγμή, μια στιγμή θλίψης και άπελπισιάς κάνει κάποιος να ξυπνήση και να ζητήση να λευτερωθί. Τότε όλα άνακατεύονται και το καθένα ζητάει να έπιβληθί, όπου πάλι έρχεται σαν ήσυχο ποταμάκι ή γαλήνη.

“Ισως το αίσθημα της άνωτερότητας, πουχε γίνει πάθος γι' αυτούς, νακανε μια τέτοια επανάσταση στο στρατιώτη και να θέλησε κι' αυτό να δείξη την έπιβλητικότητα του. “Άραγε θάτανε ικανό, μόνο αυτό, να κάνη το άγόρι να καταραστή έναν άνθρωπο, που δέν έχει καμιά σοβαρή εύθύνη για τις πράξεις του;

Τόν φαντάστηκε να φεύγη από το σπίτι του μ' ένα χαρούμενο γελάκι, άποχαιρετώντας μια γυναίκα κι' ένα - δυό ροδοκόκκινα παιδάκια, σκεφτόμενο ότι ό πόλεμος για τά ιδανικά πρέπει να κερδηθί. “Ετρεξε πολύ. Κουράστηκε να άνεβαίνη τις βουνοκορφές και να περνάη τά ποτάμια, κινδυνεύοντας κάθε λίγο. Γι' αυτών δέν είχε σημασία ό κόπος. “Άκουγε μόνο τη «φωνή», τη μουσική φωνή, να του λέη «προχώρα». Και προχώρησε σαν το καρυδότσουφλο στο νερό.

Κάποτες κατάλαβε την άνωφελότητα, όταν δέν μπορούσε να γυρίση πίσω. Προσπάθησε μέσα στο πέλαγο της άγνοιας να δη τά «ιδανικά». Δέν μπόρεσε να φωτισθί περισσότερο από πρώτα.

Τότες το χτήνος κι' ό επαναστάτης ξύπνησαν συμαχώντας έναντιον του. “Αγωνιζόταν κι' αυτός στην άνταρσία με πείσμα, σκεφτόμενος ότι ήτανε άνθρω-

πος κι' έπρεπε να έπιβληθί. Μά ήτανε άργά. “Εμαθε να ύπακούη, όλο και ή συνήθεια αυτή τουμεινε για πάντα.

Κάτι σκούρο, πουμοιαζε σαν ύγρό, κύλαγε σιγά - σιγά από πάνω από τά μάτια του. Κάπου θάχε χτυπήση, και παραξενεύτηκε γιατί δέν πόνεσε.

—Δέν είχε όδυνηρό να χάνης αίμα, συλλογίστηκε.

Τά μάτια του μοιάζαν σαν μικρές πεδιάδες πλημμυρισμένες, και ή φωτιά τά έκανε να γυαλίζουν άκόμα πιό έντονα.

Πόσο ζήταγε ή ψυχή του βοήθεια. Το ίκευτικό του βλέμμα ήρθε σά σαίτα πάνω μας, και μ'αξ έκανε να γυρίσουμε με άπελπισία το κεφάλι μας άπ' άλλου.

—Πόσο είναι γλυκειά ή ζωή, για να την κινδυνέψη κανείς, φτωχά άνθρωπάρια, μικροί φιλοτομαριστές...

Θεέ μου, κείνη την ώρα, νόμιζα πως όλοι έμένανε κυττούσαν, και πως όλα για τη δειλία μου μιλάγανε. Οι τόννοι, ή φρέζα, οι πλάνες, οι τοίχοι, όλοι οι μαθητευόμενοι και οι μαστόροι, μ' έβλεπαν με περιφρόνηση.

“Εκανα μια προσπάθεια μεγάλη, και συγκέντρωσα όλο το λιγοστό θάρρος μου να τρέξω κοντά στο «άηδόνι» μας. Πίσω μου άκουσα σά μακρυνή ήχώ το άλαφρύ σούρσιμο που έκαναν τά ξυπόλητα πόδια του γέρο-Πλάνη, καθώς με άκολουθούσαν.

“Ό μικρός μαθητευόμενος έκλεισε με βαθείά άνακούφιση τά μάτια του, ενώ τά λεπτά του χείλη τρεμούλιαζαν.

—Μά δε φταίει αυτός, πιστέψέ με, μάστορα. “Εγώ δέν έπρεπε ναρθω εδώ. Συχώρεσέ με που είμαι άδύναμος.

“Εσφιξε ό γέρος τά χείλη του, καταπνίγοντας τη συγκίνησή του.

Είπε:

—Φτωχό μου παιδί. Γλυκό μου άηδόνι...

“Αγκαλιαστήκανε και κλάψανε μαζί, σαν άδελφωμένες ψυχές.

Δυό καρδιές μαζί. “Η άδύναμη και ή άτσαλένια, μά και οι δυό ευαίσθητες.

Όι καταχτητές κύτταγαν και δε μίλαγαν. “Εννοιωθαν τον τρανό πόνο που έξέπαγε σε βουβούς λυγμούς.

“Ό χοντρος έτριψε το σαγόνι του στενοχωρημένος, έσφιξε κατόπιν τις γροθιές του τόσο πολύ που άφησαν τά νύχια του κάτι μελανά σημάδια πάνω στις παλάμες του.

“Όλα κείνη τη μέρα ήσαν βουβά και μοιάζανε σά νεκρά. Πάνου άπ' τά κεφάλια μας κάτι φτερούγιζε δη την ώρα, κάτι σαν άκαθόριστος φόβος, κάτι που σά να προμήναγε χειρότερα πράγματα.

“Όξω ό άγέρας στοίβαζε το χιόνι στα παράθυρα με ύπομονή...».

(Σελίδες άπ' το ημερολόγιό μου).

«27 Μαρτίου 194...»

Τι θλιβερά και τι μελαγχολικά που είναι όλα σημερα! “Ό μολυβένιος ούρανός, το μурμουούρισμα της βροχής στα τζάμια και ό συνεχής θόρυβος των μηχανμάτων μ'αξ κάνουν να αίστανόμαστε μια άκαθόριστη άποχαύνωση.

— Βζζζ...Βζζζ... σφυρίζει το έργαλείο του δίπλανου τόννου σε μονότονο σκοπό, που τον άρπάζει ή παρακατιανή γρηά πλάνη να τον μεταδώση σ' ένα κοροϊδευτικό διακεκομένο μά ταχτικό ροχαλητό.

—Γρρρ...Γρρρ...Γρρρ...

Τίποτ' άλλο δέν άκουγόταν. Τίποτα που να δείχνη την ύπαρξη τόσοων ανθρώπων του συνεργείου. Σκυμένοι πάνω άπ' τά μηχανήματα μας σιωπηλοί, κυριευμένοι άπ' τά χθεσινά γεγονότα, προσπαθούμε να άυτόκυριαρχήσουμε, χωρίς όμως να το κατορθώνουμε.

“Ερριξα μια ματιά γύρω μου. “Ό μάστρο-Γιάννης κυττάζει άφηρημένα τη διαδρομή του έργα λείου, και πιό κάτω ένας άλλος παρακολουθεί με το ίδιο ένδιαφέρον το ροκάνισμα του άτσαλιού.

Είναι άνοιξη, μά ή σημερινή μέρα δέν έννοει να το καταλάβη. “Αδιαφορεί στον καλωπισμό

της φύσης, έπιμένει στη μελαγχολία της.

Και τά λεπτά περνούν. Κι' οι ώρες περνούν, χωρίς τίποτα να διαταράξη, έπιφανειακά, τη...σοβαρή άπασχόλησή μας.

“Ανάλαφρο, σιγανό, αίσθάνθηκα να περνάη δίπλα μου το βάδισμα εκείνου. Στάθηκε μπροστά στο τζάμι, με ψηλωμένο το κεφάλι και κύτταξε έξω με τά άπλανή του μάτια. Ξέσφιξε τά χείλη του, τά λεπτά αυτά άχρωμα γαϊτάνισ, και χάιδεψε ή άναπνοή του το θολό τζάμι.

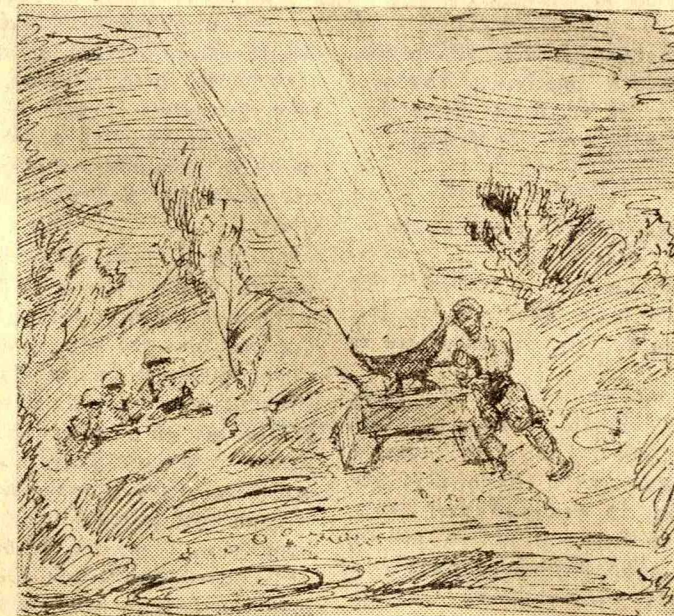
— Μά γιατί ό ούρανός κλαίει σήμερα; μά γιατί βρέχει; Γιατί;

Κι' άργότερα...

— Γιατί;

Τό κορμί μου άνάταράχθηκε και ρίγησα άθελά μου. Τόν φώναξα, χωρίς να καταλάβω το γιατί, μά ούτε και ποτές προσπάθησα. Δέ γύρισε να με κυττάξη, μόνο προσπάθησε να σφίξη με τά μακριά του δάχτυλα τη γυάλινη έπιφάνεια, σά ναθελε να τη συντρίψη και ή ματιά του προσηλώθηκε πιό έντονα έξω στο δρόμο.

Βήματα βαρειά άκουστήκανε να περνάνε και φω-

Τότε το παιδί σκαρφάλωσε γρήγορα-γρήγορα και άναψε τον προβολέα.

νές άγριες μās έκαναν νά τσιτώσουμε τ' αúτιά μας. Τά βήματα πλησίασαν πιό κοντά, άκούστηκαν πιό δυνατά, τά νοιώσαμε νά περνάνε δίπλα μας, σιμά μας, ώσπου χαθήκανε μακριά στή στρίψη του δίστρατου.

Ήταν εκείνοι. Οί καταχτητές. Καί σέρναν κι'άλλα βλασάτρια τής γενιάς μας στού Γολγοθά τόν τόπο.

Σιγανή, άπαλή σάν χάδι στήν άρχή, βραχνή και παθιάρικη ύστερα, άκούστηκε ή φωνή του γέρο-Πλάνη νά τραγουδάη κάτι σάν κλάμμα.

Γύρσια ξαφνιασμένος και τόν κύτταξα. Τουτός οήκωσε ένα κλαδί κι' άρχίνησε νά τó χτυπάη στού σεπóρτι, δίνοντας τó χρόνο στού μοιρολόι του.

Ό μικρός μαθητευόμενος, σά νά μήν άκουε καθόλου, έδωκε μόνος του τήν άπάντηση στήν προηγούμενη έρώτησή του.

—Είν' ή βροχή παρηγοριά κι' αιώνια άς βρέχη.

Τήν άλλη μέρα τó κροτάλιμα του πολυβόλου, πού μās είχε γίνει πιά γνωστό σημαντήρι θανάτου, μās έκανε νά καταλάβουμε ότι κι' αúτοι είχαν πληρώσει με τó αίμα τους τó φόρο στούς βάρβαρους.

(Άπό ένα σημείωμα πού πρότεσα στού ήμερολόγιό μου τόν Όχτώβρη του 1944).

«Σήμερα γελάμε και κλαίμε στήν οικογένεια. Τó σάλπιγμα τής λευτεριάς μās βρήκε δλους καλά. Καί γι' αúτó γελάμε και κλαίμε άπ' τή συγκίνηση και τή χαρά

Χθές πού πήγα στού έργοστάσιο μ' έπιασε ή καρδιά μου. Άπ' τó μαυριδερό οίκημα μόνο μερικά ντουβάρια είχανε μείνει δρθια, και άπ' τίς δυό λεύκες ή μιά είχε εξαφανιστεί τελείως, κ' ή άλλη είχε χάσει τó μισό ύψος τής. Είδα τó μαστρο-Γιάννη νάχη τά χέρια στίς τσέπες του παλτου του και νά κυττάη άφηρημένα τόν όργωμένο λόφο. Κεί πάνου τίποτα δέ θύμιζε τά μεγαλεία πού είχε στόν καιρό τών Ούννων. Ούτε χαλικιάκια, ούτε αυτοκίνητα, ούτε άσβέστες, ούτε τίποτα. Μόνο ένας άκανόνιστος δγκος άπό άγκωνάρια και χώματα πάνου σέ έξαρτήματα αυτοκινήτων και δπλων. Ή μανία του πολέμου είχε περάσει κι' άπό δώ τόν τελευταίο μήνα πού έλειπα.

Πλησίασα τó μαστρο-Γιάννη και τόν χαιρέτησα.

Δέν άπάντησε. Είχε στηλώσει τó βλέμμα του στού χώμα κι' έμενε βουβός σάν τάφος. Κύτταξα τó πρόσωπό του. Άμέτρητες ρυτίδες είχαν προστεθεί στίς άλλες, και τó αúλάκωναν, προσπαθώντας μάταια νά σκεπάσουν τά λιγοστά χιονένια γένια του. Τó βλέμμα του, άπλανές, δέν άλλαζε κατεύθυνση. Τόν ξαναχαιρέτησα.

Τó κεφάλι του άνασηκώθηκε μόλις έλάχιστα και με κύτταξε λοξά. Τó κορμί του άναταράχθηκε και στού πρόσωπό του πέρασε μιά άχτίνα χαράς. "Ύστερα πάλι στάθη στήν πρώτη θέση. Τά χείλη του κινήθηκαν και μιά λέξη βγήκε άπ' αúτά:

— Πέθανε!

Τόν κύτταξα κατάπληκτος.

— Τί έννοεις, μαστορα, ποιός πέθανε; Κανένας γνωστός σου;

Κούνησε τó κεφάλι του με δύναμη. "Ύστερα έμεινε άκίνητος, σάν στραβωμένο δέντρο μετά τή μανία του άέρα.

Κατάλαβα ότι ένας κρυφός πόνος τόν έδερνε, πού

δέν μπορούσε νά τόν έξωτερικέυση. Τόν κύτταξα με άπειρη συμπόνια. Δέν είχα τί νά πώ, γι' αúτó πέταξα κάτι τó συνηθισμένο:

— Μή στενοχωριέσαι, μαστορα, έτσι είν' ή ζωή.

— Όχι, κραύγασε με δύναμη, δέν έπρεπε νά τόν πάρη. Έπρεπε νά ζήση, νά γλυκάνη λίγο τή ζωή του.

Άπότομα πήρε πάλι τó πρώτο του ύφος. Ή φωνή του άκούγόταν σιγανή σάν ψίθυρος.

— Άλλη μιά φορά θυμάμαι νά συνάντησα στή ζωή μου μιά τέτοια ψυχική δύναμη. Πάνε πολλά χρόνια άπό τότε. Ήμωνα καταμεσίς στόν Ειρηνικό...και κινδύνευε τó καράβι... Ήτανε ένα παιδί, μιά τδλεγε ή καρδιά του... Ύστερα ό άγέρας τó έρριξε άπ' τó κατάρτι στά άφρισμένα κύματα...δέν τó ξανάδαμε. Πάνε όμως πολλά χρόνια άπό τότε.

Σταμάτησε λίγο κι' ύστερα είπε πάλι:

— Τουτή τή φορά ήτανε άλλοιωτικά, τδδα πάνου κεί, κι' έδειξε στού μέρος πού είχαν ένα άντιαεροπορικό προβολέα οί Γερμανοί, έσκαρφάλωνε σάν κασίκι. Ήτανε εκείνος. Τó άηδόνι...

Κάτι έκανε μέσα, σά νά σταμάτησε ή καρδιά μου. Φαίνεται χλώμισσα πολύ και πήγα νά πέσω, γιατί κατάλαβα τó χέρι του γέρου νά με χτυπάη σιγά στήν πλάτη.

— Άκου, παιδί, τούτα πού θά σου πώ. Μή ρωτήσης περσότερα. Ήτανε τó βράδυ πούχαμε ξενύχτι, δταν χτύπησε ό συναγεμός. Τά καθάρματα είχανε μαζωμένα γύρω στού λόφο μιλιούνια τ' αυτοκίνητα και τά πυρομαχικά, Οί μπόμπες έπεφταν μακριά, σά νάχανε χάσει τά νερά τους. Τά άντιαεροπορικά του λόφου δέ βάζανε γιά νά μη τούς πάρουνε είδηση τά άεροπλάνα. Καί οί μπόμπες πέφτανε μακριά χωρίς λόγο. Είμαστε μαζεμένοι στού μηχανουργείο, μες τó σκοτάδι και κυττάγαμε κάτι φωτοβολίδες ψηλά. Κάποιος είπε γιά τόν προβολέα...Τότες.. τó παιδί σκαρφάλωσε γρήγορα— γρήγορα και τόν άναψε. Οί βάρβαροι τόν πήρανε είδηση και άρχισαν νά πυροβολάνε. Μά κείνο είχε κατορθώσει ό,τι ήθελε. Τó φως έφευγε άπ' τó ύψωμα και πήγαινε ψηλά. Τά άεροπλάνα γύρισαν και άρχισαν νά σκορπάνε τίς μπόμπες τώρα πιό κοντά σέ μās, ώσπου γιά μιά στιγμή μās ήρθανε τόσο κοντά, πού τά ντουβάρια πήγαν πέρα δώθε.

»Άνοιξαμε τά παράθυρα και πηδήξαμε δξω. Τó άηδόνι ήταν ψηλά, μισό δξω άπ' τή μάντρα και μισό μέσα. Κάτου κάτι έσταξε. Άνέβηκε κάποιος γιά νά τόν πάρη. Μά ήτανε άργά. Τó άηδόνι μου είχε πεθάνει. Φύγαμε τρεχάλα στά βράχια. Πίσω δλα είχανε γίνει λαμπάδα. Ήτανε δλα κόλαση. Ό τρόμος μās λύγιζε τά γόνατα, έμένα πιό πολύ, μά γλυτώσαμε.....

Τήν άλλη μέρα τó θάψαμε...»

Δέν είπε άλλο τίποτα. Μιά καμπάνα πούχε σταματήσει νά χτυπάη τούς ήχους τής χαράς, άρχισε νά στέλνη τά χαρμόсуна άγγέλματα στή πόλη.

Έσήκωσε ψηλά τó κεφάλι. Στού μισοσκοτάδο διέκρινα τά μάτια του νά είναι βουρκωμένα.

— Πέθανε, μου ψιθύριζε πάλι, πέθανε.

Όλα γύρω σιωπούσαν σέ μιά τρομαχτική σύμπτωση. Ός και αúτά άκόμα τά τρελλά κελσδίσματα τών πουλιών είχαν πάψει νά άκούγονται πρδ πολλού.

Με μόνη συντροφιά τά άπειρα ούράνια κοσμήματα νά παιγνιδίζουν στά καθάρια νερά τής θάλασσας και τó σιγανό νανουριστικό φλοίσβο τών κυμάτων, γύ-

ραμε τά κατακουρασμένα κορμιά στά βοτσαλάκια τής άχτης.

Γυρίζοντας άπ' τó νεκροταφείο καθίσαμε δδω γιά νά πάρουμε λίγο άνάσα.

Έγώ αίστανόμουν και τήν άνάγκη νά ξεχάσω δλα τά παλιά, ρίχνοντας λήθη στού παρελθόν και νά κυτάξω πιά μόνο μπροστά.

Μά πάντα έβλεπα, με τά μάτια κλειστά ή άνοιχτά, τó χλωμό πρόσωπο ένός παιδιού νά με κυττάη με τά άπλανή του μάτια. Σιγανή, βελούδινη, άόρατη χτυπούσε σά τύμπανο σ' αúτιά μου ή γλυκειά του φωνή. Ή φωνή του άηδονιού.

Τó άηδόνι.

Τó άηδόνι και ή τρίλλια του. Ή γλυκειά του μορφή και ή βελούδινη φωνή του θά μείνουν χαραγμένα βαθειά στή μνήμη μου και, νυμίζω ότι, παρ' όλο τó πέρασμα του χρόνου δέ θά σβηστούν ποτέ.

Πέρασε πολλή, πάρα πολλή ώρα. Τó κύμα έξακολουθούσε νά χτυπά νωχελικά τά βραχάκια. Ένα άπότομο φευγαλέο χλωμό φως, πού πέρασε άπό τά μάτια μου, μ' έκανε νά άνασηκώσω τó κεφάλι μου. Τó φεγγάρι όλόγιομο έκανε τήν έμφάνισή του με μεγαλοπρέπεια.

Σιγανή, βραχνή, σταθερή άκούστηκε και πάλι ή φωνή του γέρου.

— Νά, κύττα, νά ή νέα ζωή γιά οās τούς νέους. Καί είναι όλόγιομο και καθαρó, χωρίς κανένα σύννεφο νά

τό σκιαζή. Νά τέτοια πρέπει νά ναι και ζωή ή δικιά σας. Μή δίνετε σημασία μεγάλη στά παλιά. Σκεφτήτε μόνο τó μέλλον. Γίνετε και σεις «άηδόνι», έτσι σάς θέλει ή πατρίδα γιά νά γράψη τή νέα ιστορία τής...

Έσβηνε ή φωνή, όπως σβήνει ένα άγιοκάντηλο χωρίς λάδι. Ό ήχος άπ' τά λόγια του πέρασε κι' έρριξε πάνου μου τó βαρύ πέπλο τής λησμονιάς.

Σηκωθήκαμε νά φύγουμε δταν τó φεγγάρι άρχισε νά άνεβαίνει ψηλά. Τó κύμα άγρίευε κάτω άπό θάμπος φως. Ό γέρος έρριξε μιά έκστατική ματιά γύρω του.

— Φτωχό «άηδόνι», είπα νά σέ ξεχάσουν, μά πώς; Πρέπει νά σέ πάρουν γιά παράδειγμα όχι νά σέ ξεχάσουν. "Ω... συχώρεσε με. Συχώρεσε έμένα τó φτωχό μαστρο-Γιάννη.

Και ξεόσπασε.

— Συχώρεσε με, λοιπόν, δέν άκούς; Συχώρεσε με, γιατί ποτέ δέ θά σέ ξεχάσω γώ.

Φύσηξε ό άγέρας δυνατά και πήρε τά λόγια του γιά νά τά πάη ψηλά, κεί πάνου πού τó άηδόνι έχει στήσει τó θρόνο του και νά του τά μεταδώση.

Μικρό μήνυμα μεγάλης καρδιάς.

Γυάλιζε ή θάλασσα, κι' άγκαλιάστηκε ή φύση άπ' τó φως, πού, μαζί με τίς πρώτες του άχτίνες έρριξε γύρω του τó φεγγάρι, άπό τή χθεισινή λήθη και τήν αúριανή έλπίδα.

Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ

Έχω στήν ψυχή μου κλείσει
τής Πατρίδας τήν εικόνα.
Κείνη είναι γιά μένα Μάννα
και Γυναίκα και Άδελφή.
Κείνη δύναμη μου δίνει
και καρδιά γιά τόν άγώνα
και με κάνει ν' άνεβαίνω
κορυφή σέ κορυφή.

Τήν Έλλάδα κλείνω έντός μου
κι' έχω όλο τó φως του κόσμου.
Κι' έχω δύναμη έγώ πλάστρα,
πού μ' ύψώνει ως τάστρα,
μά και δύναμη χαλάστρα,
πού γκρεμίζει κάστρα.

Μες στού νού μου πάντα λάμπει
τής Πατρίδας μας ή εικόνα!
Φωτεινοί γιαλοί και κάμποι,
δάση πράσινα, ίσκιερά,
άσπρα άγάλματα, μνημεία,
φλογερός μορφές του Άγώνα,
τάφοι πού τά κόκκαλα έχουν
τών Έλλήνων τά ιερά.

ΣΠ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Γερο - Νικηφόρας

Β' βραβείο του διαγωνισμού της «Εργατικής Έστιας»

Του κ. Δημ. Ανδριοπούλου

Είναι καταμεσήμερο. Η κάψα τρέμει...
 Στους δυο βραχερούς λόφους που άναμεσα τους διαβαίνει η δημοσιά, έχουν μοιραστεί είκοσιπέντε φαντάροι φυλάγοντας τους εργάτες που δουλεύουν στα άνατιναγμένα γεφύρια. Τά άνατιναξαν χτές τó βράδυ οι συμμορίτες. Βλέπει κανείς εργάτες κάθε ηλικίας, γέροντες, μεσόκοπους, είκοσιπεντάρηδες, παιδιά... Άλλοι κουβαλούν πέτρες, άλλοι τοιμεντόλαση και χαλίκι κι άλλοι χτίζουν, χτίζουν κι όλο χτίζουν με βιάση. Ό ιδρωσ τρέχει ποτάμι στα πρόσωπά τους...

Όμως τίποτα δέν τούς κόβει τήν όρμη τους, γιατί αισθάνονται τó χρησιμό της δουλειάς. Ό γερο - Νικηφόρας, σάν γεροντότερος, γυρίζει άπ' τόνα συνεργείο στ' άλλο, δείχνοντας, συμβουλευοντας, πάντα γρήγορα και σβέλατα, σά σαίτα στον άργαλειό.

— Έδω, λεβέντη μου! έκει, παλληκάρι μου!... έτσι τήν πέτρα, έδω ή λάσπη! Έτσι είναι ή ζωή... άν δέν δουλέψης δέν θά φάς, και θά πεινάσης, κι άν δέν δουλέψουμε θά περάση στους κατασπλιάδες! "Ωπ! "Ωπ! Έχει ένα παιδί στη Μακεδονία χωροφύλακα κι' άλλο ένα που πολεμάει τώρα στο Γράμμο. Ήταν κι' αυτός στα νιάτα του μεγάλος πατριώτης. Τό μετάλλιο άνδρείας που έχει πάρει άπό τού Βασιληά τα χέρια τ'όχει στο στήθος του άπό τότε.

— Μωρέ, τί νομίσате, μωρέ, ότι δέν πολεμήσαμε κι' έμεις; λέει κάθε τόσο. Έγώ ήμουνα στο πλευρό τού Παύλου με τó ντουφέκι στο χέρι δεκαφτά χρονώ παιδί. Ναι, μωρέ, και πεσοκόβαμε τους βουλγάρους που βουλήθηκαν νά πάρουν τή «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΜΑΣ». Μαύρη ήταν ήμέρα, μαύρη κι' άραχνιασμένη που μας τόν φάγανε τόν Παύλο με μπαμπεσιά... Και κάποια δάκρυα κυλάνε στα ρυτιδωμένα μαγουλά του, σάν τó λέει και τó ξαναλέει. Κάθεται σκεφτικός για πολλή ώρα κι' ύστερα τραγουδάει χαμηλόφωνα:

Μεις τού Μελά οι λεβέντες—δέν ξέρουμε κουβέντες,
 τραβάμε τó σπαθί μας—δίνουμε τήν ψυχή μας.

Για τή Μακεδονία!

Τά πετρόσφουρα χτυπών τις πέτρες, οι άξινες άνακατώνουν τή λάσπη, κάποια σίδερα κυλιώνται άφήνοντας τή μεταλλική κραυγή τους.

Όλο τούτο τó μονότονο τó ποικίλλουν κάποια μοτίβα ρεμπέτικα που σκορπάει ή φουσαρμόνικα τού μικρού. Είναι ένα κατατρεγμένο πλάσμα π' άφησε τó γραφικό του χωριό κι' ήρθε στην πόλη για δουλειά, γιατί οι συμμορίτες δέν τού άφησαν τίποτα. Ούτε πατέρα, ούτε μάνα, ούτε σπίτι... Και τώρα παίζει «Τού άητού ό γυιός», ένω οι εργάτες, ρυθμίζοντας τις κινήσεις τους με τó σκοπό τού τραγουδιού, τραγουδούν κι' αυτοί χαρούμενα. Ή λαγγάδα βουίζει και ή άπέναντι πλαγιά άντιβουίζει, κρατώντας άρμονικά τó βαρύ μπάσο τού έμβατηρίου. Ψηλά στο ύψωμα, στη γκριζα κοτρώνα, ό φαντάρος με τó άητίσιο του βλέμμα ψάχνει τήν κάθε σχισμή γής, τó κάθε χαμόθαμνο, τήν κάθε πέτρα... Ό λοχίας γυρίζει άπ' τόνα φυλάκιο στ' άλλο.

Ό ήλιος πήρε τόν κατήφορο, βάφοντας κεχριμπαρι τó συννεφάκι που ξεφύτρωσε πιο πάνω άπ' τά έλάτια τού βουνού... Σε μιá ώρα τά γεφύρια θάνε έτοιμα. Μιά καμπάνα σημαίνει λυπητερά άπ' τ' άντίπερα χωριό κι' ό πένθιμος άχός της διαλαλεί τó χαμό τού παλληκαριού. Χτυπάει για τó λεβέντη πουσφαξαν χτές βράδυ οι συμμορίτες. Σε μιá στιγμή που τά γεφύρια τελειώναν, ένα παρατεταμένο κρρρ... εάφνιασε τού δειλινού τη γαλήνη. Τσάφ... τσάφ... και τά βλήματα χτύπησαν στη δημοσιά, σηκώνοντας μικρά συννεφάκια μουχού...
 — Όλοι κάτω! ούρλιαξε ό λοχίας, άφου πρώτα σφύριξε με τή σφυρίχτρα.

Οι εργάτες πέφτουν κάτω κολλώντας στο χώμα. Κι' άρχίζει τó άγριο πανηγύρι της μάχης. Οι μπρέντες κι' οι χάνσες τών φαντάρων λυσοσάνε σκορπώντας τόν καυτό τους θάνατο. Νάτοι οι συμμορίτες! Ροβολάν! καμμά σαρανταριά άπ' τήν άντίπερα πλαγιά. Ό λοχίας ούρλιάζει, σκύφτει, σέρνεται, τρέχει, σφυράει, χειρονομεί, δίνει οδηγίες: «Γιάννη!... Κατά ριπάς, κατά ριπάς... στην πλαγιά. Νά έκει». Άντιλαλεί ή λαγγάδα άπ' τó μουγκρητό τών πολυβόλων κι' άπ' τις έκρήξεις τών όλμων. Τραντάζεται ή γή, τά πετούμενα τραβούν γι' άλλο, τά πρίνα και τά έλότια άπό ψηλά ρωτούν τις ταπεινές ασφάκες πουνε χαμηλά μέσα στο χορό της μάχης. Στην πλαγιά οι συμμορίτες θερίζονται. Πέφτουν, κουλουριάζονται και κατακυλούν... Άλλοι δειλιάζουν και γυρνούν τρεχάλα πίσω.

Μά δέν προφθαίνου νά πάρουν τή στροφή για νά καλυφθούν, γιατί ή πύρινη λαύρα τών φαντάρων τους βρίσκει. Οι εργάτες σύρθηκαν στο χαντάκι. Είναι ασφάλεια έδω. Ό γερο - Νικηφόρας δέν λέει νά λουμώξη στον όχτο. Τρέχει σκυφτά και σά φίδι, παρ' όλα του τά χρόνια, μέσα άπ' τó αυλάκι κι' άπ' τά βράχια, φτάνει σιμά στους φαντάρους.

— Άπάνω τους, παιδιά... Χτυπάτε τους τους πρόδοτες!

Σε λίγο, λίγο - λίγο φτάνουν κι' οι άλλοι εργάτες. Στόν άλλο λόφο οι όχτώ φαντάροι σκορπών τή φωτιά τους... Οι συμμορίτες λυσοσάνε... Λεφούσια! Λεφούσια! ροβολάνε τώρα... Τά δυό όπλοπολυβόλα και τά όλμάκια τών φαντάρων σπέρνουν τó θανατικό τους! Οι συμμορίτες πέφτουν κι' όλο πέφτουν κι' ύστερα κατακυλούν στην κατηφορία.

Ό Γιάννης παρατάει τή μπρέντα. Μ' ένα σάλτο ένας εργάτης τ' άρπάζει και σέρνεται λίγο πίσω, τραβώντας τή σκανδάλη: «Άπάνω τους παιδιά!!» φωνάζει ό Νικηφόρας. Δυό φαντάροι λαβώθηκαν... μά στο μεταξύ δυό εργάτες άδράχνουν τις χάνσες τους κι' άρχίζουν, ένω άλλοι, σκίζοντας τά πουκαμισά τους, έπιδένουν τις λαβωματιές.

Κάου... κάου... κρρ... κρρ... τάβ τάβ... όλα μαζί, πολυβόλα, αυτόματα, κάνουν έναν δαιμονισμένο πάταγο... Πέφτουν κορμιά κι' ή γής ποτίζεται με αίμα... Λαβωμένοι βογκάν κι' ούρλιάζουν. Ό λοχίας σφυράει ιδρωμένος... Τ' άλλο φυλάκιο τραντάζεται κι' έκεινο

άπ' τó σάλαγο της μάχης... Σε μιá στιγμή, σάν με μαγεία, σταματούν τά πολυβόλα κι' ύστερα οι χάνσες κι' οι άραβίδες κι' ό,τι άλλο σιδηρικό ξέχυνε τó θάνατο. Είναι ό άνασσαμός της μάχης και καταλαγιάζει τó κακό. Κι' άρχίζουν οι φωνές τότε: «Παραδοθείτε, φασίστες... εργάτες, έλάτε μαζί μας». Κι' οι εργάτες με πείσμα: «Ποτέ! ποτέ! στους βουλγάρους». Κι' άρχίζει στη φουσαρμόνικα ό μικρός: «Ή Έλλάδα ποτέ δέν πεθαίνει!!!» κι' ακολουθούν τó σκοπό του μ' άντρικια και βουερή φωνή εργάτες και φαντάροι. Άφρίζουν τώρα, οι συμμορίτες και μπουλούκια - μπουλούκια χυμάνε, πλησιάζοντας τά γεφύρια. Άντάρα κακό, τραγούδι, βογγητά, πολυβόλα, καπνός!!

Τώρα πια είναι πολύ κοντά κι' άρχίζουν οι χειροβομβίδες... Οι εργάτες άρπάζουν κι' αυτοί ένασάκκο «Μίλς» και σφεντονάνε διαρκώς. Σεισμός! Φωτιά!... Τραυματίζεται ό λοχίας και τρεις φαντάροι. Άδράχνουν τά όπλα οι εργάτες και ή μάχη κρατά...

Ό Νικηφόρας κάτι σοφίστηκε! Παίρνει δυό εργάτες και σέρνονται δεξιότερα, άνάμεσα άπό κάτι ασφάκες. Και στο γέρου τήν ψυχή κάτι άναβράζει, κάτι γιγαντώνεται, κάτι τó παληό, τó περασμένο...

Έχουν γεμίσει τις τσέπες τους χειροβομβίδες και έχουν και μιá μπρέντα με δυό χάνσες. Οι συμμορίτες δέν τους προσέχου κι' έτσι γλυστράνε άπαρατήρητοι στη χαντακιά σε λίγο. Είναι στα πίσω τών συμμοριτών. Ή μάχη κρατά... Ό κίνδυνος σιμώνει, μά αυτοί όλο σιμώνουν με βιάση. Στο λόφο δυό εργάτες λαβώθηκαν κι' ένας ξεψύχησε.

—Κύρ - Δεκανέα!

—Τί είναι;

—Μιά ταινία μου έμεινε.

—Άδειασέ τη και χειροβομβίδες ύστερα. Νά πάρη ό διάβολος, στο χέρι μουόρθε... Πά! πά! σατανά, τέτοια ώρα; Σκοπευτή!

—Όρίστε.

—Άδειασέ τη στο γεφύρι. Κοίταξε... Διάβολε θά τ' άνατινάξουν πάλι...

Ξάφνου ένα κροτάλισμα πίσω άπ' τους συμμορίτες. Σε λίγο τρεις - τέσσαρες χειροβομβίδες σκάνε. Άλαφιάζονται... Τά χάνουν... Συγχίζονται οι συμμορίτες.

—Κύρ - Δεκανέα! Κύρ - Δεκανέα! Ένισχύσεις!!

—Δικοί μας, παιδιά, βούρρ... Έργάτες και φαντάροι, όσοι άπόμειναν γεροί, σάν έλατήρια βρίσκονται όρθιοι και τρέχουν, τρέχουν τραβώντας τους κρίκους

άπ' τις τελευταίες χειροβομβίδες, πετώντας τις στα γεφύρια, γύρω που είναι οι συμμορίτες, προσπαθώντας ν' άνάψουν τó φωτίλι της δυναμίτιδας, ένω «οι ένισχύσεις» φωνάζοντας όλο πλησιάζουν. Τραντάζει τó χώμα, τρεμουλιάζει ή λαγγάδα.

Τσακίζονται οι συμμορίτες...δέν μπορούν νά σταθούν πίσ. Όπου φύγει - φύγει... Μπουχδοσηκώνουν στο τρέχμα τους και σε λίγο δέν φαίνεται κανείς. Όλοι τώρα κοιτάνε μ' άπορία τις ένισχύσεις. Τρίβουν τά

μάτια τους σάν βλέπουν τó γερο - Νικηφόρα νάρχεται καμαρωτά, λεβέντικα, σάν νιός. Ποιός τó περίμενε τούτο τó τόλμημα; Όμως ένω σιμώνει με τήν παρέα του κατά τά γεφύρια, τρεκλίζει και κάνοντας μιá φούβλα σά μεθυσμένος, φράπ... σωριάζεται στο χάμα! Τρέχουν μερικοί σιμά του... Είναι χτυπημένος στο θώρακα.

—Τά γεφύρια... Τά γεφύρια... ψιθυρίζει.

—Είναι έν τάξει... τ' άπαντούν.

—Παιδιά μου, είναι γλυκά που πεθαίνα έτσι!

Κι' ό μικρός άρχίζει στη φουσαρμόνικα «Τού άητού ό γυιός».

Ό γερο - Νικηφόρας βασιλεύει μ' ένα αίθριο χαμόγελο, ένω στη βουνοκορφή βασιλεύει κι' ό ήλιος πένθιμος, αίμόχρωμος, για νά βγή τάλλο πρωί, νά δη τά πηχτά αίματα, τά ανθρώπινα κουφάρια...

Τρίπολις

ΔΗΜ. ΑΝΔΡΙΟΠΟΥΛΟΣ

Κι' άρχίζει τó άγριο πανηγύρι της μάχης...

Χριστουγεννιάτικα

Κάλαντα

ΚΑΛΗΝ ἡμέραν ἄρχοντες,
 ἂν εἶναι ὄρισμός σας,
 Χριστοῦ τὴν θεῖαν γέννησιν
 νὰ 'πῶ στ' ἄρχοντικό σας.
 Χριστὸς γεννᾶται σήμερον
 ἐν Βηθλεὲμ τῆ πόλει,
 Οἱ οὐρανοὶ ἀγάλονται,
 χαίρει ἡ κτίσις ὅλη.
 Ἐν τῷ σπηλαίῳ τίττεται
 ἐν φάτιγ τῶν ἀλόγων.
 Ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν
 καὶ ποιητὴς τῶν ὄλων.
 Πληθὸς ἀγγέλων ψάλλοντες
 τὸ «δόξα ἐν ὑψίστοις»
 Καὶ τοῦτο ἄξιον ἐστίν
 ἢ τῶν ποιμένων πιστῆς.
 Ἐκ τῆς Περσίας ἔρχονται
 τρεῖς μάγοι μὲ τὰ δῶρα,
 Ἄστρον λαμπρὸν τοὺς ὀδηγεῖ
 χωρὶς νὰ λείψῃ ὥρα.
 Φθάσαντες εἰς Ἱερουσαλὴμ
 μὲ πόθον ἐρωτῶσι,
 Ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς
 νὰ πᾶν νὰ τὸν εὐφῶσι.
 Διὰ Χριστὸν ὡς ἤκουσεν
 ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης,
 Ἄμέσως ἐταράχθηκε
 καὶ ἔγινε θηρώδης,
 Ὅτι πολλὰ φοβήθηκε
 διὰ τὴν βασιλείαν,
 Μὴ τοῦ τὴν πάρῃ ὁ Χριστὸς
 καὶ χάσῃ τὴν ἀξίαν.
 Κράζει τοὺς μάγους καὶ ἐρωτᾷ
 ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται.
 —Εἰς Βηθλεὲμ ἤξεύρομεν
 ὡς ἡ Γραφὴ διηγᾶται.
 Τοὺς εἶπε νὰ ὑπάγωσι,
 καὶ ὅπου τὸν εὐφῶσι,
 Νὰ τότε προσκυνήσωσι,
 νὰ πᾶν νὰ τοῦ εὐφῶσι.
 Ὅπως ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς
 γιὰ νὰ τὸν προσκυνήσῃ,
 Μὲ δόλον ὁ μισόθεος
 γιὰ νὰ τὸν ἀφανίσῃ.
 Βγαίνουν οἱ μάγοι, τρέχουσι
 καὶ τὸν ἀστέρα βλέπουσι,
 Φῶς θεϊκὸν κατέβαινε
 καὶ μὲ χαρὰν προστρέχουσι.
 Ἐν τῷ σπηλαίῳ ἔρχονται,
 βοίσκουν τὴν Θεοτόκον,
 Κ' ἐβάστα ἔς τὰς ἀγκάλας τῆς
 τὸν ἅγιόν τῆς Τόκον.
 Γονατιστοὶ τὸν προσκυνοῦν
 καὶ δῶρα τοῦ χαρίζουν.
 Σμόρναν, χρυσὸν καὶ λίβανον,
 Θεὸν τὸν εὐφημίζουσαν
 τὴν σμόρναν μὲν ὡς ἄνθρωπον,
 χρυσὸν ὡς βασιλέα,
 τὴν λίβανον δὲ ὡς Θεὸν
 ἔς ὅλην τὴν ἀτμοσφαιραν.

Δότε καὶ μᾶς τὸν κόπο μας,
 ὅτι εἶναι ὄρισμός σας
 Καὶ ὁ Χριστὸς μας πάντοτε
 νὰ εἶναι βοηθός σας.
 Χρόνους πολλοὺς νὰ χαίρεσθε
 πάντα εὐτυχισμένοι,
 Σωματικὰ καὶ ψυχικὰ
 νὰ εἰσθε πλουτισμένοι.

Καὶ εἰς ἔτη πολλά

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

Ὅλοι ἀκοῦμε τὰ κάλαντα κάθε πα-
 ραμονὴ Χριστουγέννων καὶ Πρωτο-
 χρονιας. Ἀλλὰ πολλοὶ δὲν τὰ ξέρουν
 ὀλόκληρα, ἀκόμα καὶ τὰ παιδιά, ποῦ
 τὰ λένε, δὲν προσέχουν νὰ τὰ μάθουν
 καὶ νὰ τὰ ποῦν καλά. Τὰ βάζομε,
 λοιπὸν ἐδῶ, καὶ ἀξίζει, νομίζομε, τὸν
 κόπο νὰ τὰ προσέξετε.

Τὰ κάλαντα εἶναι τὰ λαϊκὰ γιορ-
 ταστικὰ καὶ θρησκευτικὰ ἄσματα, ποῦ
 ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους τὰ
 ψάλλουν τὰ Χριστοῦγεννα, τὴν Πρω-
 τοχρονια καὶ τὴ Βαπτιστὴν τοῦ Χρι-
 στοῦ. Ὁνόμασαν κάλαντα ἐκεῖνα, ποῦ
 ἔψαλλαν τὴν Πρωτοχρονια, ἀπὸ τὴ
 λατινικὴ λέξη «καλέντα», ὅπως λέμε
 καὶ «καλαντάριο», τὸ γνωστὸ ἡμερο-
 λόγιο; καὶ ἀπ' αὐτὰ πῆραν καὶ τὰ
 ἄλλα γειτονικά του γιορτινὰ ἄσματα
 τὸ ὄνομα κάλαντα.

Τὸ ἔθιμο εἶναι μᾶλλον ἀρχαιότερο
 καὶ ἀπὸ τὸ Χριστιανισμὸ, εἶναι ἀπὸ
 τὴν παλιὰ ἐποχὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλλά-
 δας. Ἀλλὰ ἐδῶ θ' ἀναφέρωμε μόνον
 τὰ τωρινὰ Χριστιανικὰ κάλαντα.

Πρωτοχρονιατικά

Κάλαντα

ΠΑΛΙΝ ἀκούσατ' ἄρχοντες,
 πάλιν νὰ σᾶς εἰπῶμεν,
 Ὅτι καὶ αὐριον ἐστὶν
 ἀνάγκη νὰ χαρῶμεν.
 Καὶ νὰ πανηγυρίσωμεν
 περιτομὴν Κυρίου,
 Καὶ ἑορτὴν τοῦ μάκαρος
 μεγάλου Βασιλείου.
 Κάμνω λοιπὸν ἀρχὴν καλὴν
 ἐπαίνους νὰ συνθέσω,
 Τὸν ἅγιον Βασίλειον
 διὰ νὰ ἐπαινέσω.
 Νὰ σᾶς εἰπῶ τὰ θαύματα
 ποῦ ἔδειξεν ἀτὸς του.
 Μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν,
 πῶς ἦτο βοηθός του.
 Παρὰ Θεοῦ ὁ θαυμαστός
 ἦτο πεφωτισμένος,
 Μὲ κάθε ἄλλην ἀρετὴν
 μικρὸς μαθητευμένος,
 Σπουδὴν γραμμάτων ἄπειρον,
 σοφίαν πλουτισμένος,
 Παρ' ὅλων ἐθαυμάζετο,
 ποῦ ἦτο διδυγμένος.
 Τῆς Καισαρείας γέννημα,
 βλαστὸς Καππαδοκίας,
 Καὶ ποιητὴς καὶ λυτρωτὴς
 τῆς θείας λειτουργίας.

Εἶχε καὶ τὸ ἀξίωμα
 τῆς ἀρχιερωσύνης,
 Ἐχθρὸς τῶν ἔργων τῶν κακῶν,
 φίλος τῆς σωφροσύνης.
 Ἄκρος ἐχθρὸς αἰρετικῶν,
 πιστῆς ὁδοῦ ὁρθοδόξου,
 Διόκλητος τῶν Ἀγαρηνῶν
 ὁμοῦ καὶ κακοδόξου.

Ἀρχιερεῖς τὸν σέβονται,
 παπάδες τὸν τιμῶσιν,
 Οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ λαὸς
 σκύπτουν τὸν προσκυνῶσιν.
 Τὶ νὰ πολυλογῶ λοιπὸν
 τὰ προτερήματά του.

Ὅλοι κοινῶς τὰ ξεύρετε
 τὰ κατορθώματά του.

Δίδομεν ὁμοῦ εἰδήσιν
 εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν,
 Ν' ἀκούσητε μὲ προσοχὴν
 καὶ ἄλλην ἡμνοδίαν.
 Αὐριον εἶν' ἡ Περιτομὴ
 καὶ ἔκκει ἡ Ἐκκλησία,
 Καὶ προσκαλεῖσθε ἄρχοντες,
 γέροντες καὶ παιδιά.

Ἄς δράμωμ' ὅλοι τὸ λοιπὸν
 μ' εὐλάβειαν καὶ τάξει.
 Τὰ φοβερὰ μυστήρια
 μέλλει νὰ μᾶς διδάξῃ.

Καὶ σᾶς καλονυχτίζομεν,
 πέσετε κοιμηθῆτε.

Εὐχαριστήσατε καὶ ἡμᾶς
 καθ' ὅσον ἠμπορεῖτε.

Καὶ μὴ λυπεῖσθε, ἄρχοντες,
 βενέτικα φλωρία,

Ἴσπανικὰ καὶ γαλλικὰ,
 ὅτι εἶν' φιλαργυρία.

Ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεθα
 εἰς τὴν προαιεσίαν σας,
 Γνωρίζοντες τὴν γνώμην σας
 ὁμοῦ καὶ θέλησίν σας.

Καὶ εἰς ἔτη πολλά

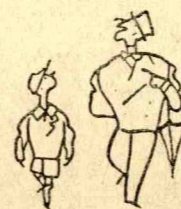

—Πρέπει νὰ γυρίσω σπίτι γιατί θά στερέψῃ ἡ
 βροχὴ καὶ θά μείνω χωρὶς νερό.

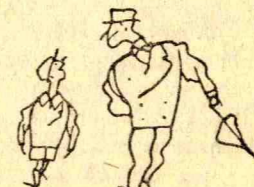
—Μαρίτσα, πάμε νὰ παντρευτοῦμε ... Ἐξασφά-
 λισα στέγη.

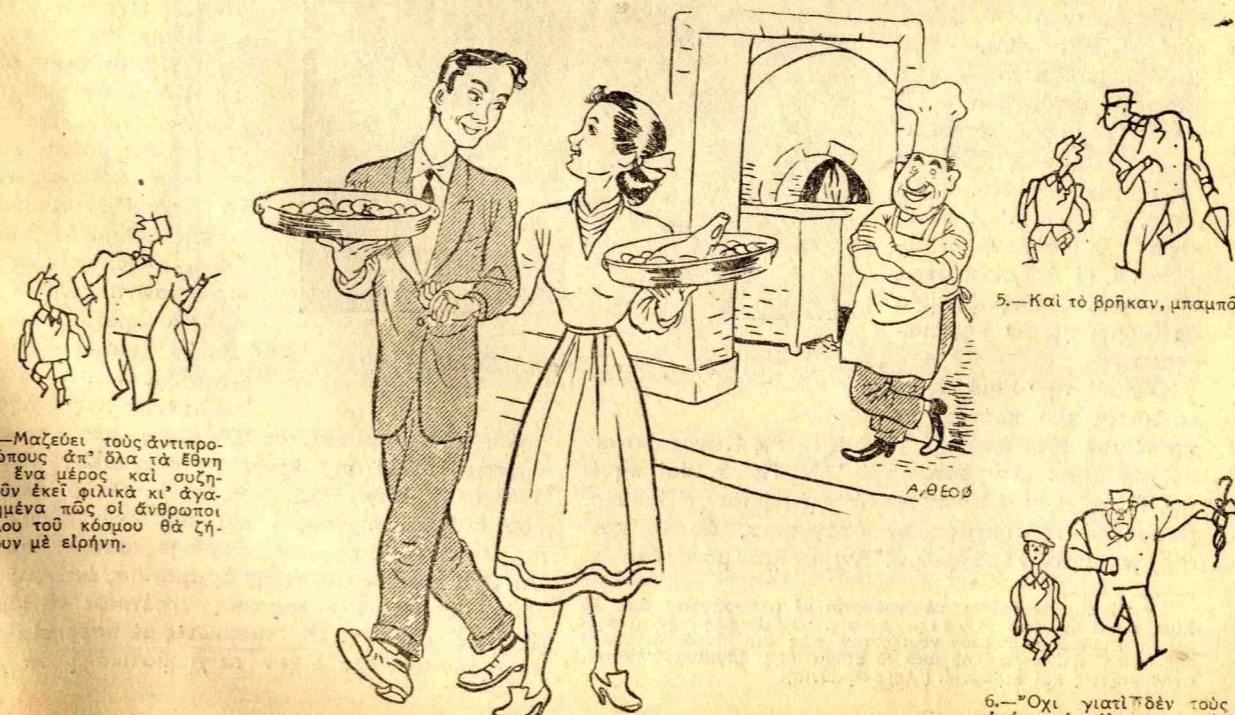
1.—Μπαμπά, τί θά πῆ Ο.Η.Ε.;

2.—Θά πῆ, παιδί μου, ὁμιλος
 ἐνωμένων ἔθνων, δηλαδή μιὰ
 συντροφιά ποῦ τὴν κάνουν
 ὅλα μαζί τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

3.—Καὶ τί κάνει αὐτός, μπαμπά;

4.—Μαζεύει τοὺς ἀντιπρο-
 σῶπους ἀπ' ὅλα τὰ ἔθνη
 σ' ἓνα μέρος καὶ συζη-
 τοῦν ἐκεῖ φιλικὰ καὶ ἀγα-
 πημένα πῶς οἱ ἄνθρωποι
 ὅλου τοῦ κόσμου θά ζή-
 σουν μὲ εἰρήνην.

5.—Καὶ τὸ βοῆκαν, μπαμπά;

6.—Ὅχι γιατί δὲν τοὺς
 ἀφήνει ὁ πόλεμος, παιδί
 μου.

Ὁ φούρναρης: Αὐτοὶ δὲν ἔχουνε ἀνάγκη νὰ τοὺς τὰ
 πῆσω. Τὰ ἔχουνε ψημένα.

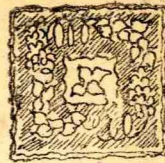

Ἀπὸ τὶς Ἑλληνικὲς διεκδικήσεις

Ἡ ἥρωϊκὴ Χιμάρρα*

καὶ ὁ ἔθναπόστολος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς

Τοῦ κ. Φάνη Μιχαλοπούλου

Στὴν περιοχή τῆς Βορείου Ἡπείρου, ποὺ παράμεινε στὰ χέρια τῶν Ἀλβανῶν, δυστυχῶς περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἥρωϊκὴ καὶ Ἑλληνικώτατὴ Χιμάρρα. Κυρίως Χιμάρρα ἦταν ὁλόκληρο διαμέρισμα μὲ πολλὰ παραθαλάσσια χωριά, διασπαρμένα ἀπὸ τὰ περίχωρα τῆς Αὐλώνας, μέχρι σχεδὸν τῶν σημερινῶν Ἀγίων Σαράντα. Τὰ Ἑλληνικώτατα χωριά Βῶνος, Παλιάσα, Πύλιουρη, Κιπαρό, Λιάτες, Δρυμάδες καὶ ἄλλοι μικρότεροι συνοικισμοί, ἀποτελοῦσαν τὸ θρυλικὸ ἐκεῖνο διαμέρισμα, ποὺ ποτὲ δὲν ὑποτάχθηκε στοὺς Ὀθωμανοὺς. Μέσα στὴν θύελλα τῆς τουρκικῆς κατακτῆσεως, ἡ ἐπαρχία ἐκείνη κατῴρθωσε νὰ ἐξασφαλίῃ τὴ λευτεριά τῆς μὲ μερικὰ σπουδαῖα προνόμια.

Πρωτεύουσα τοῦ τμήματος ἦταν τὸ μεγαλύτερο χωριό, ἡ Χιμάρρα, ἀπὸ τὴν ὁποία καὶ ὠνομάστηκε ὁλόκληρη ἡ περιοχή. Οἱ Τούρκοι πολλὰς φορές ἐπιχείρησαν νὰ πάρουν τὰ πολλὰ καὶ ἐξαιρετικὰ προνόμια, μὲ τὰ ὁποία ἦταν προικισμένη ἡ Χιμάρρα, μὰ δὲν τὸ κατόρθωσαν. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ ἦταν καὶ ἐκεῖνο τῆς ὀπλοφορίας. Ἐνῶ σ' ὅλη τὴν Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία δὲν ἐπιτρεπόνταν ἡ ὀπλοφορία στοὺς Χριστιανοὺς, ὑπῆρχαν ὠρισμένες περιοχές, στίς ὁποῖες ἡ ὀπλοφορία ἀποτελοῦσε δικαίωμα. Τέτοιο δικαίωμα εἶχαν τὰ Σφακιά τῆς Κρήτης, ἡ Μάνη, ἡ Χιμάρρα, τὸ Σοῦλικι καὶ οἱ φύλακες τῶν διαβάσεων, οἱ ἀρματωλοὶ, οἱ ἀνεγνωρισμένοι ἀπὸ τὴν τουρκικὴ ἐξουσία ἀστυνόμοι τῆς τοπικῆς διοικήσεως.

Οἰκογένεια ἀπὸ τὴ Χιμάρρα

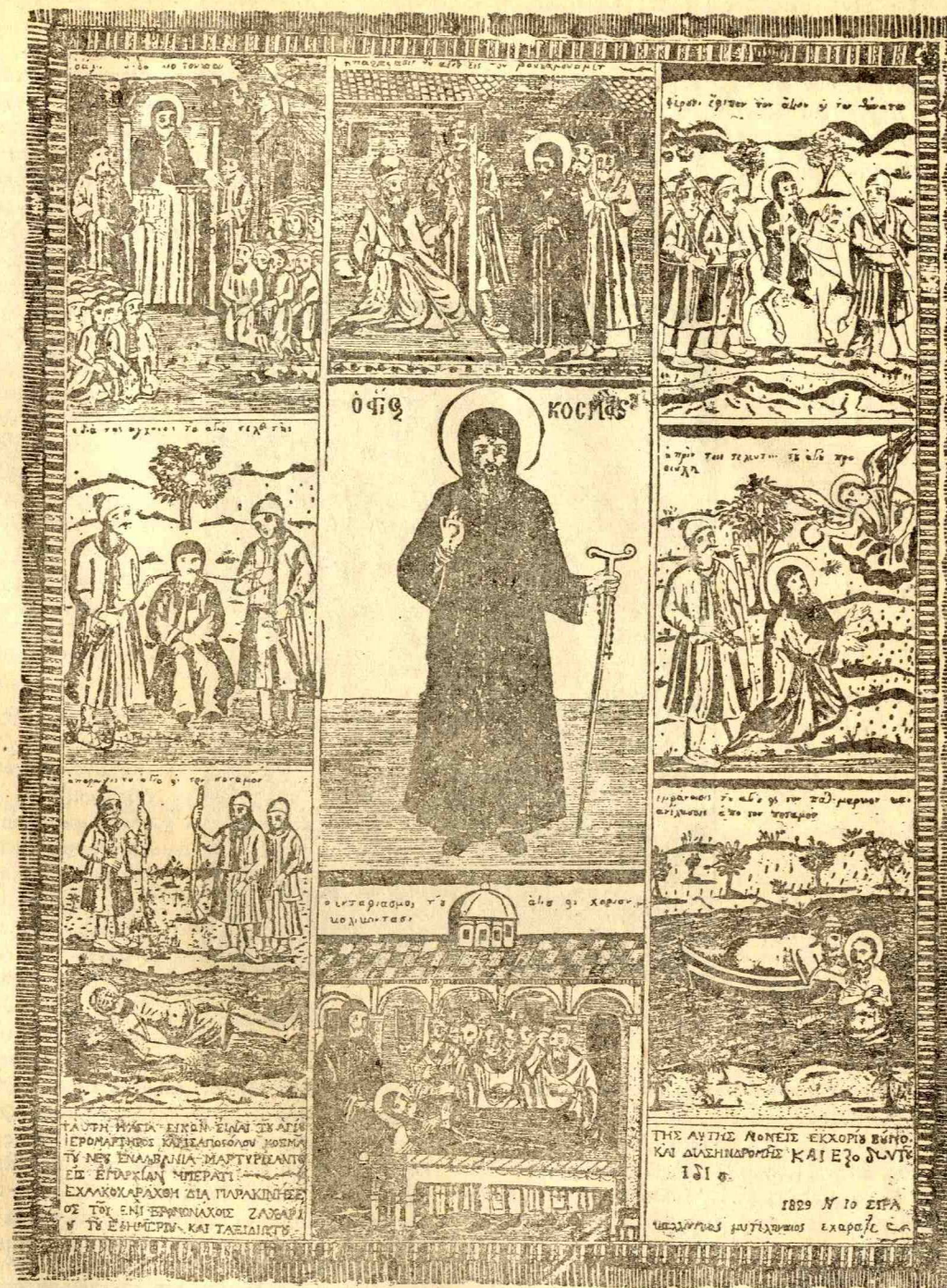
Ὁ λαὸς τῆς Χιμάρρας μὲ τὰ δόντια του κράτησε τὸ προνόμιον αὐτὸ ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, καὶ κατόπιν. Γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν ἔπαψε νὰ γυμνάζεται στ' ἄρματα. Θεωροῦσε τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα, ὡς τὸ κατ' ἐξοχίαν τιμητικὸν ἐπάγγελμα. Ἄντρας ἦταν μόνον ὁ στρα-

* Ἡ Χιμάρρα πρέπει νὰ γράφεται μὲ ἰ, παράγεται ἀπὸ τὴν Χιμῆρα καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ χεῖμαρρος. Ὁ Ὀμηρὸς τὴν ἀναφέρει τὴν Χιμάρρα, καθ' ὅσον νομίζονταν πὺς στὰ ἀπρόσιτα βουνὰ τῆς ζούσε ἡ Χιμῆρα ποὺ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς ἐβγαίναν καπνοί, ἀναθυμιάσεις καὶ κεραυνοί. (Ἀκροκεραυνία).

τιώτης. Ἔτσι ἡ μικρὴ ἐκείνη περιοχή εἶχε στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς πολλοὺς καὶ γενναίους ἀρματωμένους, ποὺ κατὰ θετικὰς πληροφορίες ἔφθαναν τὸν ἀριθμὸ τῶν 4.000. Ἦσαν δὲ μαχιμώτατοι, πασίγνωστοι τόσο στὴν Τουρκία, ὅσο καὶ στὴν ἀπέναντι Ἰταλία καὶ στὴν Εὐρώπη. Οἱ Βενετοὶ, καὶ ὕστερα οἱ Ρῶσοι, πρὸ πάντων δὲ ὁ Μεγάλος Πέτρος (1712), ἡ Ἄννα, (1736-1739), ἡ Αἰκατερίνη ἡ Βα (1770), ἐπιχειρῶντας νὰ ἐπαναστατήσουν τοὺς Ραγιαδες ἐναντίον τῶν Τούρκων, στὴ Χιμάρρα ἀπέβλεπαν πρῶτα-πρῶτα. Ἡ περιοχή φημίζονταν, καθὼς καὶ ἡ Μάνη, ὡς ἡ πολεμικώτερη καὶ γενναϊότερη τῆς Ἑλλάδας. Εἰς προκηρύξεις τοὺς οἱ πάρα πάνω, πάντα ἀνέφεραν τὴ Χιμάρρα. Πολλὰς ἐλπίδες στήριζαν στὴν συμμετοχὴ τῶν ἐλεύθερων καὶ ἥρωϊκῶν ἐκείνων πολεμιστῶν.

Τὸ διαμέρισμα ἐκεῖνο μ' ὀξύτατὴ ματιὰ διέκρινεν ὁ ἔθναπόστολος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς καὶ ζήτησε νὰ κἀν τὴν Χιμάρρα ὡς τὸν προμαχῶνα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐκεῖ ψηλά, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ποὺ οἱ ἐξισλαμισμοὶ δεκάτιζαν τοὺς κατοίκους τῆς Βορείου Ἡπείρου. Κατὰ τὴν δευτέρη (1777) καὶ κυρίως κατὰ τὴν τρίτη περιόδειά του (1779) στάθηκε στὴ Χιμάρρα. Λαὸς κατ' ἐξοχίαν πολεμικός, πολὺ λίγο τιμοῦσε τὰ γράμματα, δὲν εἶχε σχολεῖον, ὠργανωμένο, γιὰ νὰ παραδίδονται μαθήματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. Γύρω πλημμύριζε ἡ ἀρβανιτικὴ φανατισμένη. Καὶ ὁ Κοσμάς ἀναμέτρησε τὸ πρᾶγμα. Ἡ Χιμάρρα ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὄχι μόνον τὸ στρατιωτικὸ κέντρο τῆς φυλῆς ἐκεῖ

ψηλά, ἀλλὰ καὶ κέντρο ἑλληνικῆς μορφώσεως. Καὶ ἀμέσως δόθηκε στὸ ἔργο τῆς συστάσεως ἑλληνικοῦ σχολεῖου. Εἶδε ποὺ ὑπῆρχαν πολλὰς ἐκκλησίες, ποὺ δὲν λειτουργοῦσαν καὶ ποὺ κρατοῦσαν κλειστὲς διόφορες οἰκογένειες ἀπὸ τὴν παλαιὰ παράδοση. Ἀφοῦ μίλησε θερμὰ στοὺς ἀρειμανίους ἐκείνους κατοίκους, ὕστερα μὲ πάθος τοὺς προέτρεψε νὰ ἱδρῦσουν ἑλληνικὸ σχολεῖο. Οἱ Χιμαριώτες μὲ παρρησία τοῦ ἀπάντησαν πὺς δὲν εἶχαν τὰ χρηματικὰ μέσα γιὰ τὴν

Μεγάλὴ χαλκογραφία ποὺ παρασταίνει τὸν Κοσμά τὸν Αἰτωλὸ καὶ τὸ μαρτύριό του στὸ Καλικόντασι τῆς Ἀλβανίας, τυπωμένη στὴ Σύρα τὸ 1829 ἀπὸ τὸν ἱερομόναχο Ζαχαρία, ἐφημέριον τῆς Μονῆς «τοῦ Ἁγίου Κοσμά», σὶ τὸ Βῶνο τῆς Χιμάρρας. Οἱ στάσεις εἰκονίζουσι τὸν Κοσμά, ὅταν κηρύσσει, ὅταν ὀδηγῆται στὸν Μουλά τοῦ Κοῦτ-πασᾶ, ποὺ τὸν καταδικάζει σὲ θάνατον, ὅταν τὸν διαπομπεύουν πρὸ τοῦ μαρτυρίου του, ὅταν προσεύχεται πρὸ τοῦ θανάτου του, ὅταν τὸν ἀπαγχονίζουσι, ὅταν τὸν εἰσπνέουσι στὸν ποταμὸ Ἄψο, ὅταν βρῖσκουσι τὸ λείψανό του καὶ τέλος, ὅταν τὸν ἐνταφιάζουσι.

σφύραση σχολείου. Τότε ο Κοσμάς έκανε μια πράξη που θα καταπλήσει πάντοτε για την άπιστευτη τόλμη της: 'Αφού κήρυξε και πάλι, όπως εκείνος ήξερε, συναρπάζοντας τον κόσμο, κατόπιν επανέλαβε την προτροπή του. 'Είπε πως δεν χρειάζονται τόσες εκκλησίες και πως μια μόνον αρκούσε για το χωριό: των 'Αγίων Πατέρων. Οι άλλες με τα μικρά τους εισοδήματα μπορούσαν να συντηρήσουν το σχολείο κι' έπρεπε οι περισσότερες να αχρηστευθούν. Μια απ' αυτές θα γινόταν σχολείο. Ο Κοσμάς σύστησε ώστε να γκρεμισθί μια και στον τόπο της να χτισθί το σχολείο. Μά κανείς δεν έτόλμησε να βάλη χέρι σ' εκκλησιά. Τότε ο Κοσμάς, παύοντας το λόγο, έρπαξε ένα τσεκούρι, και σαν άετος ανέβηκε στη στέγη της εκκλησίας, κι' άρχισε να γκρεμίζει τον τρούλλο. Οι Χιμαριώτες ξαφνιασμένοι παρακολούθησαν τη σκηνή. 'Ο Κοσμάς απ' εκεί ψηλά ξανάρχισε την όμιλία του. Το σχολείο ήταν έργο πύθ θεάρεστο από την άλειτούργητη εκκλησία. Οι κάτοικοι κάπως συνήλθαν και πείστηκαν. Τέλος τον βοήθησαν να ολοκληρώσει το γκρέμισμα του ναού. 'Ετσι στη θέση του χτίστηκε το πρώτο σχολείο της Χιμάρας, το 1779. 'Εξασφάλισε δε τους πόρους του από τις περιουσίες των άλλων εκκλησιών, που γκρέμισαν και που περιήλθαν στο κληροδότημα του σχολείου. Το κτίριο, πούχτισε ο Κοσμάς σωζόταν μέχρι το 1912 και περιούσε σαν ίδρυμα ιερό.

'Αφού πραγματοποίησε το σκοπό του στη Χιμάρα, τράβηξε για τ' άλλα χωριά της περιοχής, που διατηρούσαν ακόμη τον έλληνοισμό τους και τη γλώσσα τους, μά που κινδύνευαν από την έλλειψη σχολειών και διδασκαλίας. Μιλώντας θερμά κατάπεισε τους κατοίκους, όχι μόνο να συστήσουν σχολεία, μά κι' εκκλησίες, σόσα χωριά δεν είχαν. 'Ετσι ιδρύθηκαν έλληνα σχολεία στις Δρυμάδες, στην Πολιάσα, στην Πύλιουρη, στο Κιπαρό και σ' άλλα μικρότερα. Κι' εκκλησίες έχτισε, ο ίδιος δουλεύοντας ως έργατης για να τελειώσουν γρηγορότερα, δίνοντας ο ίδιος το παράδειγμα της δουλειάς για το έθνος. Σ' ανέκδοτο παλαιό χειρόγραφο σημείωμα, που κατέχουμε σχετικό με τη δράση του στη Χιμάρα, αναγράφονται και τα έξης για την ίδρυση σχολειών και το κτίσιμο ναών στην έλληναική εκείνη περιοχή:

«Χειμάρα: αυτόθι είχαν έριδας και ο 'Αγιος συνειλίωσεν αυτούς. Πρώτος συνέστησεν εκεί έλληναικήν Σχολήν και τας πενήκοντα και όκτω εκκλησίας παρήνευσε να κατεδαφίσωσιν και μίαν αντί τούτων, έπ' όνοματι των 'Αγίων Πάντων, να έγείρωσι. Είς τον Βώνον, είς τις Δρυμάδες, είς το Κιπαρόν, κατέπεισε τους

πλοίαρχους και συνεισέφεραν διά την σύστασιν σχολειών. Είς τον Βώνον συνετέλεσε ούκ όλίγον και είς την Ίδρουσιν εκκλησίας. Λέγεται ότι με το ραβδί του έμετρησε το μήκος και το πλάτος της εκκλησίας και έσχεδιασεν αυτήν. 'Εθεσε και τα θεμέλια της εκκλησίας και αυτός ειργάσθη με τας χείρας του. Σώζονται αυτόθι και τινα άγια λείψανα του 'Αγίου».

'Ικανοποιημένος για το έργο του στο διαμέρισμα της Χιμάρας, ανεχώρησεν εκείθε και προχώρησε προς την 'Αλβανία, περνώντας τον 'Αωο. Ούτε στιγμήν έπαψε κηρύσσοντας πάντοτε κι' ενισχύοντας τον 'Ελληνοισμό των μερών εκείνων, που κινδύνευαν από τους έξισλαμισμούς, την άμάθειαν και την έλλειψη διδασκαλίας. Δεν ήταν όμως πεπρωμένο, ο μεγάλος εκείνος έθναπόστολος, στον όποιον όφείλεται κατά μέγα μέρος ή σωτηρία του 'Ελληνοισμού στην 'Ηπειρο, δεν ήταν πεπρωμένο να συνεχίση την έθνακή και άποστολική δράση του. Στις 28 Αυγούστου του 1779 έμαρτύρησε έξω από το χωριό Καλικόνταση της 'Αλβανίας, κοντά στον 'Αψο ποταμό. Οι Τούρκοι τον κρέμασαν και τον έρριψαν στο ποτάμι. Λίγες μέρες προτού κλείσει τα μάτια του, έστειλε την τελευταία έπιστολή του που σώζεται στο αρχαιοφυλακείον 'Ιθάκης και θεωρείται σαν ιερό κειμήλιο:

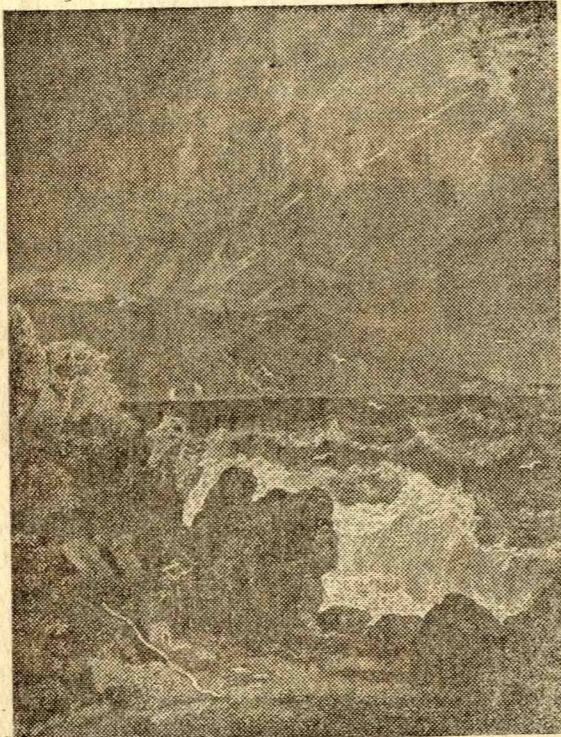
«Ευγενέστατοι άγαπητοί άδελφοί, οι κατοικούντες την χώραν Χιμάραν, σάς άσπάζομαι και παρακαλώ διά την ψυχικήν και σωματικήν σας ύγείαν.

'Εγώ, άδελφοί μου, ως δοϋλος ανάξιος Χριστού του θεού ήμών, περιερχόμενος και διδάσκων τους Χριστιανούς το κατά δύναμιν με άδειαν των κατά τό-

πους άρχιερέων, ήλθον και έδω είς την χώραν σας και βλέπων ότι δεν έχετε σχολείον να διαβάζουν τα παιδιά σας χωρίς πληρωμήν, έπαρακίνησα τους Χριστιανούς και έδωσαν το κατά δύναμιν και προαίρεσιν διά το σχολείον έξ ιδίων πόρων ή κοινώς από την χώραν ή και από βακούφια, διά να λάβετε παρά Θεού τον μισθόν και τιμήν παρά των ανθρώπων. Είμαι δε χρεώστης να παρακαλώ τον άγιον Θεόν τον εύλογούντα τα πάντα, να εύλογήσιν και την χώραν σας και το σχολείον και τα παιδιά σας και να σάς άξιώσιν να ζήσετε και έδω καλά και θεάρεστα και να σάς βάλη είς τον παράδεισον να χάρησθε και εύφραίνεσθε και να δοξάζετε την 'Αγίαν Τριάδα. 'Εβαλα δε έπίτροπον με την γνώμην πάντων τον παπα κύρ Μιχαήλ και έπιστάτας και βοηθούς αυτού όλην την χώραν, μάάλιστα δε τον κύρ Ζάχον, τον παπα Σπύρον, τον 'Ηλία Δημητρίου να κυβερνοϋν το σχολείον, καθώς τους φώτιση ο Κύριος.

ΑΨΟΘ (1779) Μην Αυγουστος

† Κοσμάς Ιερομόναχος ενχέτης σας
ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Τα 'Αηροκεράνια ή βοννά της Χιμάρας

Οί εργαζόμενοι στο στίβο

Οί εργάτες που δοξάστηκαν στον άθλητισμό

Του κ. Σπ. Αύλωνίτη

Σκέφθηκα ν' άρχισω την έπαφή μου με τον φίλαθλο εργατικό κόσμο απ' τις στήλες της «Εργατικής 'Εστίας» με μια έρευνα γύρω από τον εργαζόμενο κόσμο, για να ίδουμε πόσοι απ' αυτόν άναδειχτηκαν σπουδαίοι άθληται στα διάφορα σπόρ και δόξασαν τα έλληναικά χρώματα στους διεθνείς στίβους.

Όταν όμως πρόσεξα καλλίτερα τα πράγματα, είδα πως ό,τι έμψυχο ύλικό είχε και έχει μέχρι σήμερα ο άθλητισμός μας προέρχεται από την εργατική τάξη και ό,τι έχάρισε μέχρι τώρα στην πατρίδα μας όφείλεται στους εργαζόμενους και μόνο.

'Η ιδιωτική πρωτοβουλία των εργαζόμενων έδημιούργησε πρώτα τον ΣΕΓΑΣ κι' έπειτα τις άλλες άθλητικές άρχές και όμοσπονδίες των διαφόρων σπόρ και εργαζόμενοι ύπήρξαν και είναι ακόμη τα κυριότερα άθλητικά στελέχη τόσο στην διοίκηση των σωματείων όσο και στον στίβο.

Πρέπει μάάλιστα να σημειώσω πως πολλές φορές ή ιδιωτική αυτή πρωτοβουλία, που έχει κάνει άληθινά θαύματα στην 'Ελλάδα, βρήκε όχι λίγη αντίδραση από τους τύπους του Κράτους, που της έφεραν άρκετά έμπόδια στην αξιοζήλευτη δράση της.

* * *

Όσοι άσχολήθηκαν με άθλητικά σωματεία, με άθλητικές άρχές και γενικότερα με την όργάνωση και διεξαγωγή αγώνων, έχουν γνωρίσει καλά αυτές τις δυσκολίες.

'Αρκεί άπλως ν' άναφερθί ότι το Κράτος αντί να ενισχύη τον 'Αθλητισμό, που δημιουργεί σώματα και ψυχές λεβέντικες, τον φορολογεί και μόλις ά δπως τα άλλα θεάματα —θέατρα, κινηματογράφους κλπ.— ένψο' όλα τα άλλα κράτη ή 'Αθλητισμός όχι μόνον δεν φορολογείται άλλα ενισχύεται με κάθε τρόπο.

Συμβαίνει μάάλιστα έδώ το κωμικοτραγικό να μη έπιτρέπεται από τον φορατζή ή είσοδος στο Στάδιο ένός άθλητου έπειδή έτυχε να μη δηλωθί έγκαιρώς από το σωματείο του στην άρμοδια άρχή για να ύπολογισθί στον κατάλογο των «ήθοποιών» και να του έπιτραπή έλευθέρα ή είσοδος...

* * *

'Ας είναι όμως. Χάρης στις προσπάθειες που καταβάλλονται απ' τις διοικήσεις των διαφόρων άθλητικών όμοσπονδιών, άρχίζει κάπως να βελτιώνεται αυτή ή κατάσταση και ύπάρχει έλπις να διορθωθί τελείως μια μέρα.

Πολλές φορές όμως το Κράτος φέρνει έμπόδια και στην δημιουργία άθλητικών χώρων, άλλοτε για λόγους συμφέροντος, —όπως έγινε πριν δέκα χρόνια στο Δέλτα του Φαλήρου, όπου θα γινόταν το καλλίτερο Στάδιο και τοποθετήθηκε ο θεμέλιος λίθος άλλα έμεινε μόνον αυτός— κι' άλλοτε για λόγους άγνοίας ως προς τον σημαντικό ρόλο που παίζει ή 'Αθλητισμός και γενικότερα ή Σωματική 'Αγωγή για την καλλιέργεια του άτομου.

Πρέπει όμως και να όμολογηθί ότι, τα τελευταία χρόνια τουλάχιστον, έπιδείχθηκε άρκετό ένδιαφέρον σ' αυτό το ζήτημα έκ μέρους των άρμοδιών και πολ-

λοι άθλητικοί χώροι έπισκευάστηκαν καθώς και άρκετοι έδημιουργήθηκαν με την βοήθεια του Κράτους.

Πόσοι όμως απ' τους φίλαθλους δεν έχουν συγκινηθεί για τις προσπάθειες, τους κόπους και τις θυσίες ακόμα πολλών άγων ιδεολόγων εργατών του άθλητισμού! Οι άνθρωποι αυτοί, που άποτελούν τις ψυχές των διαφόρων άθλητικών σωματείων, έχουν διπλήν εργατική ιδιότητα: 'Από τη μια μεριά παρακολουθούν τη δουλειά τους κι' απ' την άλλη άσχολούνται με μοναδική εργατικότητα για την πρόοδο του συλλόγου τους και γενικότερα του άθλητισμού. Είναι άνθρωποι που άφιέρωσαν τον έαυτό τους για την εξέλιξη του σωματείου τους, που χωρίς αυτούς δεν θα μπορούσε να σταδιοδρομήσει.

Αυτοί, λοιπόν, είναι τις περισσότερες φορές οι άφανείς ήρωες της ανακαλύψεως και της δημιουργίας των άστερων των σπόρ που συχνά έτιμησαν τα έλληναικά χρώματα. Τα όνόματα των άθρομβων αυτών εργατών παραμένουν άγνωστα γιατί ίκανοποίησή τους είναι μόνον ή άνάδειξη των προσφιλών τους προσώπων και σωματείων.

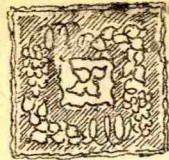
* * *

'Ας δεχθούμε, λοιπόν, προς το παρόν την έπιθυμία τους —γιατί μια μέρα θ' άσχοληθούμε μ' αυτούς— κι' άς δοϋμε, έτσι τυχαία, μερικούς απ' τους εργαζόμενους άθλητας διαφόρων σπόρ, που έφθασαν από φτωχοί εργάτες να γίνουν πλούσιοι, τουλάχιστον σε δόξα. Δεν είναι δε μικρό πράγμα αυτό, αν μάάλιστα λάβη κανείς ύπ' όψη το γνωστό ρητό των αρχαίων προγόνων μας που λέει ότι «πολλοί τον πλούτον έμίσησαν, την δόξαν κανείς»...

Όπως είπαμε, το σύνολο σχεδόν των άθλομένων προέρχεται από τον εργατικό κόσμο. 'Ο Χ. Μάντικας, που ήταν τσαγαρόπαιδο στη Χίο, κι' ή Σ. Κυριακίδης βοηθός μαγειρού στη Κύπρο, είναι από τα κλασσικά τιμητικά παραδείγματα. 'Ο Ι. Παλαμιώτης, ένα εργατόπαιδο των Τρικάλων, κι' ή Α. Ραγάζος, που δούλευε στα χωράφια, έπίσης. 'Ο άειθαλής Βασ. Μαυραπόστολος, που δουλεύει σε μια σκληρή δουλειά του ταχυδρομείου, ή Βαρτζάκης κι' ή Μαστρογιάννης που είναι άρτεργάτες, ή παλαιμαχος Χ. Σάρρας, ή Κράνηδες και τόσοι άλλοι ένδοξοι έφημεριδοπώλες, ή Πετράκης, που είναι όξυγονοτεχνίτης, ή ποδοσφαιριστάι Ξένος και Ροδόπουλος που είναι έλαιοχρωματιστάι, ή Στάϊκος και ή Σωτηριάδης, που είναι τροχιοδρομικοί, ή Πεντζαρόπουλος κι' ή Τσολιάς που είναι εργάτες εργοστασίου, ή πυγμαχοί: Σ. Μυκονιάτης (σφάερ λεωφορείου και πρώην εισπράκτωρ), Κ. Βαρθολομαίος, (εργάτης οικοδομών), Ν. Παυλίδης (μαραγκός) και τόσοι άλλοι, μικροί και μεγάλοι, γνωστοί ή άγνωστοι ακόμα, προέρχονται από την εργατική τάξη που έτίμησε και τιμά με τα φτωχά και άγνά παιδιά της τα έλληναικά χρώματα στους άθλητικούς στίβους.

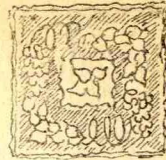
Μια από τις πιο τιμητικές όμως θέσεις μεταξύ των εργαζόμενων άθλητών διεκδικεί άσφαλώς ή ποδοσφαιριστής Φυλακτός, ένας όρφανός νέος, που απ' το 'Εμπερικό όρφανοτροφείο ξεπήδησε στον άθλητικό στίβο και διακρίνεται τόσο σ' αυτόν όσο και στο στίβο της δουλειάς.

ΣΠ ΑΥΛΩΝΙΤΗΣ

Ο εργάτης και τὸ θέατρο

Τοῦ κ. Θ. Ν. Συναδινού

Τόσο τὸ θέατρο, ὅσο κ' ὁ κινηματογράφος, δὲν ἔχουν μοναδικὸ σκοπὸ νὰ χαρίσουν κάποια ψυχαγωγία στὸ κοινόν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ μορφώσουν. Τὸ γεγονός καὶ μόνο πῶς τὸ θέατρο πρωτοβγήκε στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἀπὸ τὴς θρησκευτικῆς ἑορτῆς, πού ἐγίνοντο πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου, μαρτυρεῖ πῶς οἱ μεγάλοι πρόγονοί μας ἀντέληφθησαν τὸ θέατρο σάν μέσο ἐπικοινωνίας τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὸ θεῖο. Καὶ μόνο οἱ ψυχικά καὶ πνευματικά καλλιεργημένοι ἄνθρωποι ἔχουν τὴ δύναμη νὰ ἐπικοινωνοῦν μετὰ τὸ Θεό.

Λέγοντας ψυχικά καὶ πνευματικά καλλιεργημένους ἀνθρώπους, δὲν ἐννοοῦμε μονάχα τοὺς ἐπιστήμονες. Ψυχὴ καὶ πνεῦμα ἔχει κ' ὁ τελευταῖος ἐργάτης. Κι' ὅπως ἕνας ἐπιστήμονας μπορεῖ, μ' ὅλα τὰ διπλώματά του, νὰ μὴ συγκινεῖται μετὰ τὸ ἀντίκρουσμα καὶ τὸ ἄκουσμα τοῦ Ὁραίου, ἔτσι εἶναι ἐπίσης δυνατόν ἕνας ἐργάτης, πού ἔτυχε νὰ μὴ μάθῃ γράμματα πρὸ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ πού διδάσκονται στὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα, νὰ δοκιμάζῃ τὴν πρὸ βαθειὰ συγκίνηση παρακολουθώντας ἕνα ἔργο ποιητικὸ ἢ μουσικὸ μεγάλου συγγραφέα ἢ συνθέτη.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρὸ ἀξιολογούς Γάλλους σκηνοθέτες, πού τὸ ὄνομά του εἶναι Ζουβέ, ἔλεγε πῶς ἡ φιλοδοξία του εἶναι νὰ παίξῃ τὸν «Ἀμλέτο» τοῦ Σαίξπηρ μπροστὰ στοὺς ἀμαξάδες. Δίκαιη φιλοδοξία, γιατί οἱ ἀμαξάδες, ὅπως καὶ οἱ κάθε εἴδους καὶ κατηγορίας ἐργάτες, ἔχουν ἀγνή καὶ ἀμόλυντη τὴν ψυχὴ τους, ἐπομένως προετοιμασμένη νὰ δεχθῇ τὴς μεγάλες συγκινήσεις, πού χαρίζει ἡ παρακολούθηση τῆς διδασκαλίας ἐνὸς ποιητικοῦ ἔργου.

Ὁ Χριστὸς τοὺς Ἀποστόλους του δὲν τοὺς ἐδίᾳλεξε μεταξὺ τῶν νομικῶν, τῶν Γραμματέων καὶ τῶν κολλυβιστῶν, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν ψαράδων. Μόνον σὲ ἀγνές, ὠραίες καὶ παρθένες ψυχῆς μπορεῖ νὰ βλαστήσῃ καὶ ν' ἀποδώσῃ καρποὺς ὁ σπόρος, πού ρίχνει σ' αὐτὲς ὁ λόγος τοῦ ἁγίου ποιητῆ.

Ἡ ψυχαγωγία εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὸν ἐργάτη. Περισσότερο ὅμως ἀπαραίτητη εἶναι ἡ μόρφωση τῆς ψυχῆς του καὶ τὸ ἀνέβασμά του σ' ἕνα ἀνώτερο ἀπ' αὐτὸ πού βρίσκεται πνευματικὸ ἐπίπεδο. Γιατί ὁ ἐργάτης εἶναι, κ' ἂν δὲν εἶναι σήμερα θὰ γίνῃ αὔριο, καὶ πατέρας. Κι' ἡ φιλοδοξία τοῦ κάθε πατέρα πρέπει νὰ εἶναι νὰ κἀνῃ τὸ παιδί του καλύτερο ἀπ' αὐτόν. Πῶς ὅμως θὰ κάνουμε καλύτερα ἀπὸ μᾶς τὰ παιδιά μας, ὅταν δὲν φροντίσουμε πρῶτα νὰ γίνουμε ἑμεῖς καλοί;

— Καὶ θὰ γίνουμε ἑμεῖς καλοί, θὰ μὲ ρωτήσετε, παρακολουθώντας τὴς καλῆς παραστάσεις:

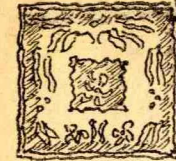
— Ναι, ἀπαντῶ ἀδιστακτικῶς. Τὸ καλὸ θέατρο,

ὅπως κ' ἡ καλὴ μουσικὴ κ' ὁ καλὸς κινηματογράφος, κ' ἕνα καλὸ βιβλίον. εἶναι τὰ πρὸ ἀποτελεσματικὰ μέσα γιὰ τὴν διαπαιδαγώγηση καὶ τὸν ἐκπολιτισμὸ τοῦ ἀνθρώπου. εἶναι ἀλήθεια πῶς ὅλ' αὐτὰ προϋποθέτουν καὶ μιὰ κάποια δαπάνη καὶ τὸ σημερινὸν ἐργατικὸ ἡμερομίσθιον δὲν ἐπιτρέπει στὸν οἰκογενειάρχῃ ἐργάτη νὰ ἔχῃ φιλικὲς σχέσεις μετὰ τὰ ταμεῖα τῶν θεάτρων. Ἄς ἐλπίσουμε πῶς ὅταν μιὰν ἡμέρα ἀποκατασταθῇ ἡ ἡρεμία στὴ χώρα μας, τὸ Κράτος θ' ἀπασχοληθῇ καὶ μετὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ ζήτημα, πῶς δηλαδὴ θ' ἀποκτήσῃ κ' ὁ ἐργατικὸς κόσμος τὸ θέατρό του. Ἴσαμε τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἀντὶ ὁ ἐργάτης ὅταν ἀποφοιστῇ νὰ πάῃ ἔξω καὶ μιὰ φορὰ στοὺς τρεῖς μῆνες στὸ θέατρο, ἀντὶ νὰ σκαρφαλώνῃ στὴς γαλαρίες τῶν θεάτρων, ὅπου παίζονται ἀνόητες μετὰ βρώμικα ὑπονοούμενα ἐπιθεωρήσεις, νὰ παρακολουθῇ ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ ὑπερώου τῶν σοβαρῶν θεάτρων ἔργα, πού θ' ἀφίσουν στὴν ψυχὴ τοῦ ἕνα ἀπόθεμα ὠραίας συγκινήσεως καὶ ὠφελίμων διδαγμάτων.

Ἄλλὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν ἐξαντλεῖται μέσα σ' ἕνα ἄρθρον. Θὰ ξαναμιλήσουμε, λοιπόν, σὲ ἄλλο φύλλον πλατύτερα, ὄχι μόνο γιὰ τὸ θέατρο, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν κινηματογράφον καὶ τὴν μουσικὴν. Ἐκεῖνο πού ἔχουμε νὰ ποῦμε σήμερα εἶναι πῶς τὸ γέλιο, πού σ' αὐτὸ βρίσκει κάποιαν ἀνακούφιση ὁ κουρασμένος ἐργάτης, δὲν εἶναι πάντα τὸ ἴδιον, οὔτε κ' ἡ ἐπίδρασή του στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου πάντα ἡ ἴδια. Ὑπάρχει τὸ πρόστυχο γέλιο, πού ἡ προέλευσή του ὀφείλεται στὸ γαργάλισμα τοῦ κατώτερου γούστου, πού ὑπάρχει μέσα σὲ κάθε ἄνθρωπον, εἴτε εἶναι, εἴτε δὲν εἶναι πνευματικὰ καλλιεργημένος, καὶ τὸ γεμάτο ὕγεια γέλιο, πού ξεπηδάει μέσα ἀπὸ τὴν σάτυρα καὶ τὸ μαστίγωμα—μιλάμε πάντοτε γιὰ τὴς θεατρικῆς παραστάσεις—τῶν ἀνθρώπων ἀρρωστημένων χαρακτήρων, ὅπως εἶναι ὁ ὑποκριτῆς, ὁ δῆθεν θεοσεβούμενος, ὁ φιλάργυρος, ὁ τοκογλύφος, ὁ ἐκμεταλλεὺς, αὐτὸς πού ἀγωνίζεται νὰ φανῇ ὅ,τι δὲν εἶναι.

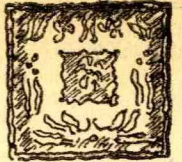
Τὸ πρῶτον γέλιο εἶναι ἀρνητικὴ δύναμη, πού διαστρέφει τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου, τὸν κρατᾷ αἰχμάλωτον στὴν κατωτερότητα, τὸν ἀποκοιμίζει αἰσθητικὰ, τοῦ κολακεύει τὰ πρόστυχα ἐνστικτα, τὸν κάνει νὰ μὴ σκέπτεται ἢ νὰ σκέπτεται ἀσχημα. Ἐνῶ τὸ δεύτερον εἶναι θετικὴ δύναμη, ἕνα γενναῖον σπρώξιμον τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος πρὸς τὰ ψηλότερα, ἕνα βάπτισμα τῆς ψυχῆς στὴν κολυμπήθρα τῆς αἰσιοδοξίας, τῆς χαρᾶς, τῆς ἱκανοποιήσεως, ὅπως ἡ θετικὴ, ἐπομένως καὶ δημιουργικὴ δύναμη, εἶναι καὶ ἡ συγκίνηση πού χαρίζουν στὸν ἀκροατὴ οἱ δραματικῆς συγκρούσεις. Ἄλλὰ γι' αὐτὲς, εἴπαμε, θὰ μιλήσουμε σὲ ἄλλο ἄρθρον.

Θ. Ν. ΣΥΝΑΔΙΝΟΣ

Ἐπιστῆμη καὶ ζωὴ

Ἡ προφύλαξη τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τὴν φυματίωση τῶν ὀστέων

Τοῦ κ. Μιχαὴλ Ε. Χρυσάφη

Καθηγητὸς τῆς Ὀρθοπαιδικῆς, τ. Διευθυντὸς τῆς Χειρουργ. Ὀρθοπαιδικῆς Κλινικῆς τοῦ Γεν. Κρατ. Νοσοκομείου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Νοσοκομείου Βούλας

εἶναι ἀλήθεια πῶς σπάνια ἡ φυματίωση τῶν ὀστέων ἐμφανίζεται σ' ἕνα παιδί, χωρὶς καμμιά φανερὴ αἰτία. Τὸ πρὸ συχνὸ εἶναι πῶς τὰ παιδιά, εἴτε κουράζονται πολὺ ἢ σὲ κανένα μαγαζὶ πού μπορεῖ νὰ ἐργάζονται ἢ χτυποῦν παίζοντας καὶ μάλιστα κλωτσιώντας τὴ μπάλα ἢ πέφτουν ἢ καὶ καμμιά φορὰ γιατί ὁ πατέρας ἢ ἡ μάνα, ἀπάνω στὴ φουρκὰ τους καὶ τὴ στενοχώρια τους, τοὺς τραβοῦν κανένα γερὸ ξυλοκόπημα.

Καὶ οἱ αἰτίες αὐτῆς, ἐκείνη τὴ στιγμή, δὲν ἔχουν κανένα σημάδι πῶς μπορεῖ ἀργότερα νὰ καταλήξουν σὲ μιὰ φυματίωση τῶν κοκκάλων. Ἀρκετὸς πόνος, μπόλικα κλάμματα, ἴσως κανένα πρήξιμον πού περνᾷ σὲ μιὰ δυὸ μέρες καὶ τὸ πρᾶγμα ξεχνιέται, γιὰ νὰ ἐπαναληφθῇ μετὰ μερικῆς ἡμέρας καὶ νὰ ξαναξεχασθῇ.

Μὰ τὰ κτυπήματα, τὰ πεσίματα, τὸ ξυλοκόπημα, γίνονται ἀφορμὴ νὰ γίνῃ τὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ κατάλληλον γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἀναπτυχθῇ ἢ φθίση τῶν κοκκάλων. Ἄν μάλιστα τύχῃ νὰ πάθῃ τὸ παιδί καμμιά ἀρρώστια, ἴληρη, ὀστρακιά, γρίπη ἢ ἔχει ἀδενόπαθεια, τότε, μετὰ κάμποσον καιρὸ, πού μπορεῖ νὰ εἶναι ἕνας μῆνας ἢ καὶ 3—4 μῆνες ἢ καὶ ἕνας χρόνος, παρουσιάζεται ἡ φυματίωση τῶν κοκκάλων, ἢ σπονδυλίτις, ὁ λευκὸς ὄγκος στὸ γόνατον ἢ στὸ ἰσχίον.

Στὴν ἀρχὴ—ἀρχή, ἕνας πόνος ἐλαφρὸς φανερώνεται, εἴτε στὴ σπονδυλικὴ στήλη, εἴτε στὸ γόνατον, εἴτε στὸ γοκφὸ ἢ στὴν ἄρθρωση τοῦ ποδαριοῦ, τοῦ χερσοῦ ἢ τοῦ ὤμου ἢ τοῦ ἀγκῶνα.

Ὁ πόνος περνᾷ σὲ δυὸ τρεῖς ἡμέρες, γιὰ νὰ ξαναρχίσῃ πάλι πρὸ δυνατός. Καμμιά φορὰ συνοδεύεται καὶ ἀπὸ ἕνα ἐλαφρὸ πυρετό, πού ἄλλοτε περνᾷ γιὰ καιρὸ ἀπαρατήρητος, σιγά-σιγά ὅμως ὁ πόνος γίνεται μόνιμος, δυνατός, ὁ πυρετὸς συνεχῆς, ἢ βρεξὴ κόβεται, τὸ παιδί ἀδυνατίζει καὶ ἡ ἀρθρωση πρήζεται, τὸ παιδί δὲν μπορεῖ νὰ περπατήσῃ καὶ ὅταν πάῃ στὸ γιατρὸ καὶ γίνῃ ἡ σχετικὴ ἀκτινογραφία, φανερώνεται ἡ φυματίωση.

Στὴν ἀρχὴ τὴν πέρνουμε γιὰ στραμπούλημα, γιὰ κρουολόγημα, γιὰ ρευματισμὸ καὶ κάνουμε λογιῆς-λογιῆς φάρμακα πού βλάπτουν καὶ εἶναι πάντα ἀντίθετα μετὰ τὴν θεραπεία τῆς ἀρρώστειας αὐτῆς, πού τὸ σπουδαιότερον τῆς γιατρικῆς εἶναι ἡ τελεία ἀκίνησις καὶ ἡ ἀνάπαυσις.

Κι' ἔτσι τὸ παιδί ἔχει ἀνάγκη νὰ πάῃ στὸ Νοσοκομεῖο τῆς Βούλας γιὰ νὰ γίνῃ καλὰ, γιατί στὸ σπίτι δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ οὔτε ὑπερτασμοῦ, οὔτε ἀκίνησις, οὔτε μπορεῖ νὰ κάμῃ ἡλιοθεραπεία.

Κι' ἐδῶ ἀρχίζει ἕνα μεγάλο δράμα.

Τὸ Νοσοκομεῖο τῆς Βούλας χωράει πεντακόσιους περίπου ἀρρώστους, μὰ οἱ ἀρρωστοὶ ἀπὸ τὴ φθίση τῶν κοκκάλων εἶναι χιλιάδες καὶ ὅποιος μπῆ στὸ Νοσοκομεῖο θὰ μείνῃ 2—4 χρόνια, καὶ οἱ ἄλλοι τί θὰ γίνουν; Χρειαζόμαστε 5000 κρεβάτια γιὰ τὰ ἄρρωστα παιδιά

καὶ ἔχουμε 500 καὶ τώρα θὰ γίνουν μερικὰ στὴ Θεσσαλονίκη, ἀλλὰ καὶ πάλι θὰ εἶναι λίγα.

Ἐγὼ εἶχα ὑποδείξῃ στὸ ὑπουργεῖο τῆς Ὑγιεινῆς, πῶς μπορούμε μετὰ λίγα χρήματα, ὅσα χρειάζονται γιὰ νὰ γίνῃ ἕνα νοσοκομεῖο μετὰ 900 κρεβάτια νὰ ἐτοιμάσουμε τὴς 4000 κρεβάτια γιὰ τὰ παιδιά μετὰ τὴς χειρουργικῆς, ὅπως τὴς λένε ἱατρικά, φυματιώσεις.

Φροντίστε, λοιπόν, κάπως περισσότερο τὰ παιδιά σας, μὴν τὰ ἀφήνετε νὰ κουράζονται καὶ μὴν τὰ χτυπάτε, γιατί δὲν μπορεῖτε νὰ τοὺς ἀπαγορεύσετε νὰ παίζουν καὶ πρὸ παντός, ἂν τύχῃ καὶ πονέσουν πουθενά, πηγαίνετε στὸ γιατρὸ καὶ μὴν ἐμπιστεύεσθε τὴς γειτόνισσες καὶ τὰ κομπογιαννίτικα γιατροσόφια.

ΜΙΧΑΗΛ Ε. ΧΡΥΣΑΦΗΣ

ΕΝΑΣ ΔΥΣΚΟΛΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Ο ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΦΟΒΕΡΩΤΕΡΕΣ ΜΑΣΤΙΓΕΣ

Ὅσοι πάσχουν ἀπὸ καρκίνον στὴν Ἑλλάδα φτάνουν τὴς 30 χιλιάδες

Ὁ καρκίνος σκοτώνει κάθε χρόνο στὴν Ἑλλάδα 3 χιλιάδες ἄτομα.

Ὁ καρκίνος μπορεῖ νὰ γιαιρευθῇ, ἂν προσέξουν καὶ ἀρχίσουν νὰ τὸν γιαιτρεύουν στὴν ἀρχή.

Προσέξτε τὰ πρῶτα τῶν συμπτώματα.

Ὅταν χωρὶς πόνον σκληραίνεται ὁ μαστός.

Ὅταν παρουσιάζουν ἐπίμονα ἔλκη ἢ γλῶσσα ἢ τὰ χεῖλη.

Ὅταν παρουσιάζονται μικροὶ ὄγκοι στὸ δέγμα, πού μεγαλώνουν ἢ κάνουν ἔλκος.

Ὅταν ὑπάρχουν ἐπίμονες ἀταξίες στὸ στομάχι, μάλιστα ὅταν ἀκολουθοῦνται μετὰ ἀδυνατίσματος.

Ὅταν ἐμφανίζεται δυσκοιλιότης μετὰ τὸ 40ον ἔτος.

Ὅταν ἀνόμαλα χάνεται αἷμα.

ΠΗΓΑΙΝΕΤΕ ΣΤΟ ΓΙΑΤΡΟ, ΜΗΝ Τ' ΑΦΙΝΕΤΕ, ΘΑ ΕΙΝΕ ΠΟΛΥ ΑΡΓΑ

ΜΑΘΕΤΕ ὅτι ὁ καρκίνος δὲν εἶναι κληρονομικὸς, δὲν εἶναι κολλητικὸς,

δὲν φέρνει πόνους,

δὲν εἶναι ἀγιάτρευτος.

ΚΑΙ ΜΑΚΡΥΑ ἀπὸ τοὺς κομπογιαννίτες, τὴς ἀλοιφῆς καὶ τὰ βότανα, πού σᾶς λέει ὁ ἕνας κ' ὁ ἄλλος.

Ἄν χάσετε καιρὸ εἶναι θάνατος.

“Αγνωστες σελίδες του ‘Αμερικανικού άνθρωπισμού

‘Ο Σαμουήλ Χάου καὶ οἱ “Ελληνες

(Οἱ συνδρομὲς γιὰ τὴν ἐκπαίδευση νέων)

“Ενας ἀπὸ τοὺς μεγάλους φιλέλληνας, ποὺ μπορεῖ νὰ σταθῆ δίπλα στὸ Βύρων, στὸ Σέλλεϋ, στὸ Σαττωβριάνδο, στὸ Κάννικ καὶ στὸ Βασιλεῖ τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκο, εἶναι κι’ ὁ ‘Αμερικανὸς γιατρὸς κι’ ἀγωνιστὴς Σαμουήλ Χάου (Samael Grindlez Honve). ‘Εκεῖνοι τραγοῦδησαν τὴν ἐπαναστατημένη, τὴν ἠρωϊκὴ καὶ μαρτυρικὴ ‘Ελλάδα, ὅπως ὁ Βύρων κ’ ὁ Σέλλεϋ· ἄλλοι τὴν ὑποστήριξαν στὴν πολιτικὴ καὶ διπλωματικὴ πῆλη τῆς ἐναντίον τῆς ‘Ιερῆς Συμμαχίας, ὅπως ὁ Σατωβριάνδος κι’ ὁ Κάννικ καὶ ὁ βασιλεῖς Λουδοβίκος· ἄλλ’ ὁ Σαμουήλ Χάου τὴν ἐβοήθησε θετικὰ καὶ κατὰ τρόπο, ποὺ χιλιάδες πεινασμένων, ἄρρωστων καὶ γυμνῶν ‘Ελλήνων σώθηκαν ἀπὸ τὸ θάνατο. ‘Ο πρακτικὸς αὐτὸς ἀμερικανὸς εἶδε τὴ χώρα μας καὶ τοὺς κατοίκους τῆς, ὄχι σὰ ρομαντικὸς τῶν χρόνων ἐκείνων, μὰ σὰ μεγάλος φιλόανθρωπος, σὰν ὑπέροχος χριστιανὸς, σὰν ἀληθινὸς ἀδελφὸς καὶ πατέρας τῶν ‘Ελλήνων.

Στὸν Χάου ἡ πατρίδα μας ὀφείλει νὰ στήσῃ ἕνα ἄγαλμα στὸ ὅποιον ἡ ‘Ελλάδα θὰ παραστῆκε δίπλα του, ματωμένη κι’ ἐτοιμοθάνατη, μὲ σχισμένα τὰ ρούχα, ἐνῶ ἐκεῖνος θὰ τῆς προσφέρῃ τὸ χέρι του, θὰ τὴν σηκώσῃ καὶ θὰ τὴν ἐλεῆ. Καὶ πραγματικῶς, ἡ ἐποχὴ ποὺ δραστήρια ἐπενέβη ὁ Χάου, γιὰ τὴ σωτηρία τῆς, ἦταν μιὰ ἀπὸ τίς ἀπελπιστικώτερες ποὺ πέρασε ἡ ‘Ελλάδα κατὰ τὴν μακρὰ ἱστορικὴ σταδιοδρομία τῆς.

Νὰ τί ἔγραψε στὸ «‘Ημερολόγιό» του κατὰ τὴν τραγικώτατη ἐκείνη περίοδο τῆς ‘Επανάστασης, ὅταν πῆγε στοὺς Μύλους τῆς Πελοποννήσου κι’ ἐκεῖθεν ἀνέβηκε στὰ βουνὰ τῆς ‘Αρκαδίας, ὅπου χιλιάδες ζοῦσαν χωρὶς τίποτα σχεδόν, γιὰ ν’ ἀποφύγουν τὴ σφαγὴ ἢ τὴν αἰχμαλωσία ἀπὸ τοὺς ἀραπάδες τοῦ ‘Ιμβραήμ: «Βρήκαμε ἐδῶ πέντε, ἐκεῖ δέκα ἢ δεκαπέντε οἰκογένειες, κυνηγημένες ἀπὸ τὰ χωριά τους. Ζοῦσαν κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη βράχων ἢ μέσα σὲ σπηλιές. ‘Ησαν ὅλοι πεινασμένοι καὶ μισόγυμνοι. ‘Εμαθα πὼς ψηλότερα στὰ βουνὰ κρύβονταν κι’ ἄλλοι πολλοί. ‘Υστερα ἀπὸ ἐξαντλητικὴ ἀνάβαση, συναντήσαμε ἐξακόσιες ψυχὲς πάνω σ’ ἕνα ὄροπέδιο, ἄλλ’ οὔτε μιὰ καλύβα δὲν εἶδαμε, παρὰ μόνο κάτι πρόχειρα κατασκευάσματα ἀπὸ κλαδιά. Τί θέαμα!... ‘Εξακόσιοι ἄνθρωποι, —οἱ περισσότεροι χῆρες γυναῖκες καὶ ὄρφανὰ—διωγμένοι ἀπ’ τὰ σπίτια τους, κυνηγημένοι στὰ βουνὰ σὰν ἄγρια θηρία, ζοῦσαν ἐκεῖ τρεφόμενοι μὲ βότανα. Πολλὲς γυναῖκες μὲ περικύκλωναν, κατάχλωμες, ἀδύνατες, μὲ τὸ πρόσωπο ἀλλοιωμένο ἀπὸ τὸν ἥλιο, μὲ τὰ πόδια πληγωμένα ἀπὸ τὰ χαλίκια, μισόγυμνες. ‘Ορκίζονταν πὼς πολλὲς βδομάδες δὲν ἔφαγαν, οὔτε εἶδαν ψωμί...».

Τὴν δυστυχία αὐτὴ ἦρθε νὰ θεραπεύσῃ κατὰ δύναμη ὁ Χάου. Τὸ 1828 ἔφυγε γιὰ τὴν ‘Αμερικὴ γιὰ νὰ ἐκθέσῃ τὴν τραγικὴ κατάστασι τῆς ‘Ελλάδας καὶ νὰ ζητήσῃ τὰ ἐλέη τῶν φιλοανθρώπων πατριωτῶν του. Κι’ οἱ ‘Αμερικανοὶ ἔδωκαν, ὑπακούοντας στὴν φωνὴ τοῦ Χάου. Περιηγήθηκε ὅλες σχεδόν τίς ‘Ηνωμένες Πολι-

τεῖες μιλώντας, προπαγανδίζοντας, ἰκετεύοντας, κλαίγοντας ἀκόμη γιὰ τὴν πατρίδα μας. Καὶ ἀφοῦ συγκέντρωσε πολλὰ, ὥστε μὲ τὰ μέσα ἐκεῖνα νὰ ζήσουν πολλὲς χιλιάδες ‘Ελλήνων, γύρισε στὴ χώρα μας γιὰ νὰ μοιράσῃ ὁ ἴδιος τὰ ἐλέη τῆς ἀμερικανικῆς φιλοανθρωπίας.

Μεταξὺ ἄλλων ὁ Χάου ἰκέτευεν, ὅσους μπορούσαν νὰ καλέσουν φτωχὰ κι’ ὄρφανὰ ‘Ελληνόπουλα στὴν ‘Αμερικὴ γιὰ νὰ τὰ σπουδάσουν καὶ κατόπιν τὰ στείλουν στὴν ἐλευθερωμένη ‘Ελλάδα γιὰ νὰ χρησιμεύσουν στὴν ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ τῆς ἀναγέννηση. Καὶ πραγματικῶς, πολλοὶ ἀναγράφηκαν στοὺς καταλόγους «τῶν Συνδρομῶν γιὰ τὴν ἐκπαίδευση νέων ‘Ελλήνων» καὶ δέχονταν νὰ μορφώσουν διάφορα παιδιά, ἀνάλογα μὲ τοὺς πόρους τους. Πολλοὶ τέτοιοι κατάλογοι συντάχθηκαν τότε, στοὺς ὁποίους ἀναγράφονταν τὸ ὄνομα ἐκείνου ποὺ ἀναλάβαινε τὸ παιδί, καθὼς καὶ τὰ ἔξοδα τῆς ἐκπαιδεύσεως. “Ενας τέτοιος κατάλογος, ἀνέκδοτος, ἔπεσε στὰ χέρια τοῦ γράφοντος, ποὺ πρόθυμα δίνει σήμερα μεταφρασμένο στὴ δημοσιότητα, γιὰ νὰ φανῆ τὸ μέγεθος καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἀμερικανικοῦ φιλελληνισμοῦ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπανάστασεως. Σ’ αὐτὸν ἀναγράφονται διάφοροι, ποὺ καλοῦν ἀπὸ τὴν ‘Ελλάδα παιδιά γιὰ νὰ τὰ σπουδάσουν. Προτάσσεται τοῦ καταλόγου μιὰ μικρὴ εἰσγωγή, στὴν ὁποία ἀναφέρονται οἱ λόγοι, ποὺ προκάλεσαν τὸ φιλοανθρωπικὸ αὐτὸ ἔργο.

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

‘Η διήγησι τῶν προσωπικῶν σας παθημάτων ἀπὸ τὸ φίλο καὶ συμπολίτη μας δόκτορα Χάου, γιόμισε τίς καρδιὰς μας τρυφερώτατη συμπάθεια. Μὰς ἔκαμε νὰ κλάψουμε κρυφὰ καὶ μὰς παρακίνησε νὰ ἐξετάσουμε τί μπορούμε νὰ πράξουμε κι’ ἐμεῖς γιὰ νὰ σὰς ἀνακουφίσουμε τὸν πόνο. Μὲ χαρὰ μας θέλουμε νὰ διαμοιρασθοῦμε μαζί σας τὰ σπίτια καὶ τίς ἀναπαύσεις μας:

‘Εμεῖς λοιπὸν οἱ ὑπογεγραμμένοι, ποθοῦντες τὴν πρόοδο τῆς πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς λευτερίας τῆς ‘Ελλάδος καὶ πιστεύοντες πὼς ἕνα ἀπὸ τὰ δραστηριώτερα μέσα μὲ τὰ ὁποῖα αὐτὴ δύναται νὰ ἐξασφαλισθῇ εἶναι ἡ ἐκπαίδευσι νέων ‘Ελλήνων στὴν ‘Αμερικὴ, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ διανύσουν ἐντελῶς τὴν τακτικὴ σειρά τῶν σπουδῶν σὲ διάφορα δικά μας ἐκπαιδευτήρια, θὰ γυρίσουν στὴν πατρίδα τους—γινόμεστε ὑπόλογοι πρὸς τὴν ἐπιτροπὴ ποὺ θὰ συσταθῇ γιὰ τὴν ἐκπαίδευσι τοῦ ἀριθμοῦ νέων ‘Ελλήνων, ὁ ὁποῖος βρίσκεται κοντὰ στὸ ὄνομά μας. ‘Η ἀναγκαία ποσότητα γιὰ τὴν ἐκπαίδευσι κάθε νέου θέλει εἶναι ἀπὸ ἑκατὸ μὲχρι ἑκατὸν πενήντα τάλληρα τὸν χρόνο. ‘Εννοεῖται πὼς οἱ νέοι αὐτοί, ἀφοῦ σπουδάσουν, θὰ εἶναι ἐλεύθεροι νὰ με-

τέλθουν ὅποιοδήποτε ἐπάγγελμα ἤθελαν ἐκλέξει, εἴτε νομικὴ, εἴτε γιατρικὴ, εἴτε θεολογία.

18 Νοεμβρίου 1828

‘Ονόματα Συνδρομητῶν Ἀριθμὸς τῶν νέων ‘Ελλήνων

Rev. John H. Rice, D. D. Union Seminary, prof. Edward C.H. Virginia	6
Wm James Esp - Albany	1
Rev. Eliphalet Nott, D.D. Union College, Schenectady for their Colegiatē Course only	6
Prof. Halsey, Princeton N. J.	5
Rev. John Dickson, prof. Mor Philosophy, Charleston So. Ca.	5
Josiah Bissel Jr. Esq. Rochester, Mornoe County, New York	12
Rev - Elias Cornelius, Antower, Mass.	12
Rel - Prof. Halle, Washington College, Hartpord, (or Baltimore)	1
Τὸ ὅλον παιδιά	48

‘Ο κήπος μας

“Ανθη καὶ φυτὰ

....Χωρὶς λουλούδια ἐρωτικὸ ὄνειρο κανένα.
Χωρὶς ἄνθος, βαρεῖα καρδιά καὶ σκοτεινὴ.
ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Προτοῦ μιλήσουμε γιὰ τὴν ἀπόκτησι καὶ τὴν περιποίηση τῶν λουλουδιῶν στὸ σπίτι μας, καλὸ εἶναι νὰ δοῦμε τί λέει ἕνας νευρολόγος—ψυχίατρος, ὁ κ. Κατσαράς, γιὰ τὴν ψυχικὴ ἐπαφή, ποὺ ἔχουν τὰ λουλούδια μὲ τὸν ἄνθρωπο.

Δίνουμε αὐτὸ τὸ κομμάτι σὰν εἰσαγωγή, νὰ ποῦμε, σὲ ὅσα θὰ ποῦμε ἀργότερα στὴ στήλη αὐτὴ γιὰ τὰ λουλούδια τοῦ σπιτιοῦ μας.

Σὲ ὅλες τίς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, λέει ὁ κ. Κατσαράς, τὰ λουλούδια παίζουν τὸ ρόλο τους. Γύρω δὲ ἀπὸ τίς ἀνθρώπινες κακίες, τὰ μίση καὶ τὰ πάθη, συμβολίζουν τὰ ἀνώτερα ἰδανικὰ καὶ εὐγενικὰ αἰσθήματα. Γι’ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο, ὅποιος ἀγαπᾷ καὶ περιποιεῖται τὰ ἄνθη, σημαίνει ὅτι εἶναι καλὸς καὶ ἀνοιχτόκαρδος ἄνθρωπος.

Τὰ ἄνθη ἐξασκοῦν κολοσιαία ἐπίδρασι στὸν ψυχικὸ βίον τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦ δίνουν ψυχικὴ δύναμη καὶ θάρρος καὶ γενικὰ προκαλοῦν ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησι καὶ χαρὰ. Στὴν ψυχικὴ μας διάθεσι ἡ αἰσθητικὴ ἔχει ἀμεση σχέση. Καὶ ὁ νευροψυχικὸς τόνος διευθύνεται ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμοὺς μέσα ἀπὸ τὰ αἰσθητήρια ὄργανα. ‘Απὸ τὴν ὄρασι, τὴν ὄσφρησι, ἀκόμα κι’ ἀπὸ τὴν ἀφή, ἀπολαμβάνει ὁ ἄνθρωπος καὶ ἱκανοποιεῖται ἀπὸ τοὺς ἀναρίθμητους ἐξωτερικοὺς ἐρεθισμοὺς ποὺ δίνουν τὰ ἄνθη. Γιατὶ βέβαια ἡ ἀπειρία, ἡ θαυμάσια ποικιλία, τὰ χρώματα καὶ τὰ ἀρώματά τους, ἔχουν ἀφάνταστὴ ἐπίδρασι στὴν ψυχικὴ διαίθησίν μας καὶ μὰς προκαλοῦν ἀνάλογα συναισθήματα σὲ κάθε περίπτωσι τῆς ζωῆς μας.

Στὴν ‘Ιαπωνία τὸ χρυσάνθεμο ἀποτελεῖ τὸ ἔμβλημα τοῦ Κράτους. Φαντασθῆτε, λοιπὸν, ποιὰν ἐπίδρασι ἔχει τὸ ἄνθος αὐτὸ στὴν ψυχὴ τοῦ ‘Ιαπωνικοῦ λαοῦ.

Τὰ λουλούδια εἶναι ὁ ἀφοσιωμένος συνήγορος στὴν ἐκδήλωσι τῶν ἐρωτικῶν αἰσθημάτων. ‘Η προσφορὰ λουλουδιῶν εἶναι τὸ δαῖμα τῆς ἀφοσιώσεως, τοῦ σεβασμοῦ, τῆς ἐκτιμῆσεως, τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ κάθε εὐγενικοῦ αἰσθήματος.

Πόσα ποιήματα ἔχουν γραφῆ γιὰ τὰ λουλούδια σὲ ὅλες τίς ἐποχές, πόσα ὄραια λογοτεχνικὰ ἔργα ἔχουν ἐμπνεύσει, πόσοι ζωγράφοι ἔχουν βαλθεῖ νὰ τ’ ἀποδώσουν μὲ τὰ πινέλα τους σὲ ὄραious πίνακες! ‘Αλλὰ μήπως οἱ μουσουργοὶ ἔμειναν ἀσυγκίνητοι ἀπὸ τὰ ἄνθη καὶ δὲν ἔγραψαν τόσα τραγοῦδια, τόσες θαυμάσιες μελωδίες πάνω σ’ αὐτὰ; Πόσες ἔννοιες δὲν ἐκφράζουμε μεταφορικὰ μὲ τὴ λέξι «λουλούδι», «λουλούδιζι»!

Τὰ ἄνθη ἀπαλύνουν τὴν ψυχὴ καὶ ἡμερεύουν τὰ ἦθη. Ποιὸς δὲν ἔχει παρατηρήσει στὸν ἑαυτὸ του καὶ στοὺς ἄλλους, λίγο ἢ πολὺ, ὅταν κατορθωθῇ, ἔστω καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ, ν’ ἀνοιχτοῦν πραγματικὰ τὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου στὸ ὄραιο, ὅτι στὴν κατάστασι αὐτὴ τῆς ἐκστάσεως γιὰ τὴν ἐκτίμησι τοῦ ὄραίου, ἀποκλείεται ἡ διάθεσι πρὸς τὴ σκέψι καὶ ἐκτέλεσι κακῆς πράξεως; Ποιὸς δὲν εὐχαριστεῖται βλέποντας ἕνα ὄραιο λουλούδι καὶ δὲν τραβιέται ἀπ’ αὐτό; “Οσο στενοχωρημένος ἢ λυπημένος ἢ ἀκόμα κι’ ἐξαγριωμένος κι’ ἂν εἶναι κανεὶς, βλέποντας καὶ προσέχοντας ἕνα ὄραιο λουλούδι ἢ μιὰν ὀμορφὴ ἀνθοδέσμη,

Ἐσωτερικὴ διακοσμητικὴ

Τῆς Κας Ἀλεξάνδρας Μωρέτη

Ἀρχιτέκτονος

Τὴ στιγμή αὐτὴ ποὺ πέρνω τὴν πέννα νὰ γράψω γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ διακόσμηση τοῦ ἐργατικοῦ σπιτιοῦ, ὅλη μου ἡ σκέψις πηγαίνει στὶς χιλιάδες τοῦ λαοῦ μας, ποὺ ἡ θύελλα τοῦ πολέμου τοὺς ἐστέρησε τὴ σιγὴ τους.

Γι' αὐτοὺς ποὺ θὰ περάσουν στὰ ὄρενά, παραθαλάσσια ἢ πεδινὰ χωριά τους κι' αὐτὸ τὸ χειμῶνα, σ' ἕνα πρόχειρο, στενὸ, μισογκρεμισμένο καταφύγιο, δὲν θὰ εἶναι χρήσιμα ὅσα πρόκειται νὰ γραφοῦν στὴ σειρὰ τῶν ἄρθρων αὐτῶν, ὡς τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ ἔχουν πάλι τὸ δικό τους σπίτι. Ἄν φτάσει τὸ περιοδικὸ αὐτὸ στὰ χέρια τους, καὶ στὰ χέρια ἐκείνων ποὺ ζοῦνε κάτω ἀπὸ τὶς βρεγμένες σκηνές στὶς ἄκρες τῶν ἔρημων δρόμων, τὸ διάβασμα αὐτῶν τῶν σημειωμάτων θὰ γεννηθεῖ ἀσφαλῶς πικρὲς ἀναμνήσεις γιὰ περασμένες ἐποχές, ποὺ ἡ οἰκογένεια εἶχε τὴν ἐστία της, καὶ ποὺ ἦταν τὸ σπίτι μιὰ κοινὴ φωλιὰ γιὰ ὄλους, γιὰ τρεῖς ἢ γιὰ τέσσερες γενιές.

Γι' αὐτοὺς ὄλους, ὅμως, γίνεται ὅπ' τὸ Κράτος μιὰ ἀδιάκοπη προσπάθεια νὰ μπορέσουν πάλι ν' ἀποκτήσουν αὐτὸ τὸ πολυπόθητο ἀγαθὸ, ποὺ μόνον ἡ στέρησις τοῦ μᾶς κάνει νὰ νοιώθουμε πόσο πολυτίμητο εἶναι.

Πρακτικὰ κανέναν δὲν ὠφελεῖ νὰ μένουμε καὶ νὰ βυθίζομαστε μέσα στὴ θλίψη τῆς καταστροφῆς.

Ἡ ζωὴ τραβᾶει μπροστά. Καὶ μὲ τὴν εἰρήνην, ὅλες οἱ οἰκογένειες ποὺ εἶχαν σκορπίσει, θὰ γυρίσουν πάλι καὶ θὰ ξανασιμίζουν στὸ παλῆθ ἢ σ' ἕνα νέο σπίτι.

Τότε καὶ γι' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους θὰ ἔχουν ἐνδιαφέρον τὰ σημειώματα αὐτὰ ποὺ τώρα γράφονται γιὰ ὄσους ἢ τύχη τοὺς ἐχάρισε τὸ σπίτι τους, μικρὸ ἴσως καὶ ἄβολο, ἀλλὰ πάντως ἕνα σπίτι ποὺ θερμαίνει καὶ σὰν ἰδέα μόνον, καὶ ἡσυχάζει τὴ σκέψις τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰ σημειώματα αὐτὰ δὲν ἔχουν ἄλλο σκοπὸ παρὰ νὰ δώσουν μὲ λόγια ἀπλὰ μερικὲς ὁδηγίες, σκέψεις

καὶ ἰδέες, γιὰ τὸν τρόπο ποὺ μποροῦμε, μὲ φτηνὰ μέσα καὶ μὲ δική μας προσωπικὴ ἐργασία, νὰ δώσουμε μιὰ καλύτερη ἐσωτερικὴ διαρρύθμιση, στὸ σπίτι μας, νὰ τὸ ἐπιπλώσουμε πρακτικὰ καὶ αἰσθητικὰ, νὰ τὸ ἀπαλλάξουμε ἀπ' ὅλα τὰ ἄχρηστα καὶ περιττὰ πράγματα ποὺ τὸ γεμίζουν καὶ νὰ τὸ κάνουμε, ὅσο μικρὸ κι' ἂν εἶναι, νὰ γίνῃ εὐρύχωρο κι' εὐχάριστο γι' αὐτοὺς ποὺ ζοῦνε μέσα.

Πρὶν ἀρχίσουμε νὰ μιλοῦμε γιὰ λεπτομέρειες, πρέπει νὰ δώσουμε μερικοὺς βασικοὺς κανόνες, ποὺ πρέπει νὰ τοὺς δεχθοῦμε ἀπὸ πρὶν, ἂν μᾶς ἐνδιαφέρει ἡ ἐσωτερικὴ διακοσμητικὴ τοῦ σπιτιοῦ μας.

Κανὸνας πρῶτος: Νὰ ἔχουμε τάξι σ' ὅλα τὰ πράγματα ποὺ ἔχουμε μέσα στὸ σπίτι. Κάθε πρᾶγμα νὰ ἔχει μιὰν ὀρισμένη θέσι καὶ νὰ ξέρουμε ποῦ θὰ τὸ βροῦμε μὲ κλειστὰ τὰ μάτια.

Κανὸνας δεῦτερος: Νὰ ἔχουμε καθαριότητα παντοῦ. Ἡ καθαριότητα εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀρχοντιά τῆς ἐσωτερικῆς διακοσμητικῆς. Τὸ πολυτιμότερο σκεῦος ἀπὸ πορσελάνη, ὁ ἀκριβώτερος πίνακας ζωγραφικῆς, τὸ πειδὸ παλῆθ καὶ βαρύτιμο χαλί, μπορεῖ ὅλ' αὐτὰ νὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ κομμάτια γιὰ τὸ Μουσεῖο τῶν διακοσμητικῶν τεχνῶν, ἀλλὰ ἂν τὰ ἔχουμε στὸ σπίτι μας καὶ εἶναι γεμάτα σκόνης καὶ λαδιῆς καὶ ἀράχνες εἶναι κατώτερα ἀπ' τὸ πειδὸ φτηνὸ γυάλινο τασάκι ποὺ ἀστράφτει ἀπὸ καθαριότητα ἢ ἀπὸ μιὰ κοινὴ φωτογραφία μ' ἕνα καθαρὸ τζάμι ἢ ἀπὸ μιὰν ὀλοκάθαρη κουρελοῦ.

Κανὸνας τρίτος: Κάθε σπίτι, ἀπ' τὸ πλουσιώτερο ὡς τὸ φτωχότερο χρειάζεται συστηματικὴ συντήρησις.

Μὴ σὰς τρομάζει ἡ λέξις. Τὸ σπίτι, εἴτε δικό μας εἶναι, εἴτε καθόμαστε σ' αὐτὸ μὲ νοῖκι, εἶναι μιὰ ἐγκατάστασις, εἶναι σὰν ἕνα μηχανήμα ποὺ παθαίνει ἀπ' τὴ χρῆσι καὶ τὸν χρόνον μιὰ φυσιολογικὴ φθορά. Γιὰ νὰ εἶναι πάντοτε καθαρό, εὐπρεπισμένο, κι' εὐχά-

Ἄς θυμηθοῦμε καὶ τοὺς στίχους τοῦ Παλαμά:

Ἄνθια τῆς ζέστας, τοῦ βορριά, λουλούδια τῶν αἰῶνων,
λουλούδια τῆς καλοκαιριᾶς, λουλούδια τοῦ Γενάρη,
ποὺ φέρνετε τὴν ἀνοιξὴ στὰ σπιτία καὶ στὰ χιόνια.

Καὶ τοῦ Μαλακάση:

Εὐλογημένο ἄνθος ἐσὺ! Ἐσὺ τοῦ ἀνθρώπου
χάδι, στολίδι, ἐξαισιοπλαΐσι τῆς ζωῆς!

Ἡ ἀσχολία μὲ τὰ λουλούδια εἶναι ἕνα σωματικὸ καὶ ψυχικὸ ξεκούρασμα στὸν ἐργάτη. Μιὰ γλαστρίτσα, ἔστο στὸ σπίτι σας ἢ καὶ στὸ ἐργαστήρι σας, θὰ τὴν παρακολουθήσετε μὲ λαχτάρα ν' ἀναπτυχθῇ, νὰ μπουκουιάσῃ, ν' ἀνθίσῃ. Ἐνα βαζάκι μὲ λουλούδια, σὰς δίνει ἕναν τόνο χαρᾶς, δύναμης καὶ θάρρους. Πρέπει νὰ ὑπάρχη πάντα στὸ ἐργαστήρι σας, στὸ γραφεῖο, στὸ δωμάτιό σας. Μὲ τὴν ὡμορφιά του, τὸ χρῶμα του, τὴ ζωηρόδα του, σὰς δίνει τὴν αἰσιοδοξία.

Ω.

ριστο πρέπει μιὰ φορὰ τὸ χρόνο νὰ τὸ συντηροῦμε.

Νὰ κλείνουμε μὲ λίγο γύψο τὶς τρύπες τῶν τοίχων, νὰ τὸ ἀσπρίζουμε, νὰ βάψουμε μὲ ἐλαιόχρωμα ἢ νὰ παρνοῦμε μὲ λουστρὸ τὶς ξύλινες ἐπιφάνειες, τὰ κουφώματα καὶ τὰ ἐπιπλα. Νὰ ἀντικαθιστοῦμε τὰ σπασμένα τζάμια καὶ νὰ συμπληρώσουμε τοὺς παληοὺς στόκους ὅπου λείπουν. Νὰ κλείνουμε τοὺς ἀνοικτοὺς ἄρμους στὰ πλακόστρωτα μὲ λίγο τσιμέντο, καὶ τόσα ἄλλα ποὺ εἶναι γνωστὰ στοὺς περισσοτέρους ἀλλὰ ποὺ πολὺ λίγοι τὰ ἐφαρμόζουν.

Κανὸνας τέταρτος: Νὰ μεταχειριζόμεθα πάντοτε ἀνοικτὰ χρῶματα. Ὅτιδήποτε βάψουμε μέσα στὸ σπίτι, νὰ τοῦ δίνουμε διάφορες ἀποχρώσεις τοῦ ἄσπρου χρώματος. Καὶ τὰ ὑφάσματα ὅλα, ὅσα μεταχειριζόμεθα, νὰ προσπαθοῦμε νὰ εἶναι σὲ ἀνοικτοὺς χρωματισμοὺς μὲ ἀπαλόχρωμα σχέδια. Ποτὲ νὰ μὴ μεταχειριζόμεθα βαρεῖα κόκκινα ἢ πράσινα χρῶματα γιὰ ὅτιδήποτε ἔχουμε μέσα στὸ σπίτι μας.

Τὰ βαρεῖα χρῶματα εἶναι καταθλιπτικά, φορτῶνουν τὸν ἐσωτερικὸ χῶρο μὲ τὸν ὄγκο τους, ἐνῶ ἀντίθετα τὰ ἀνοικτὰ χρῶματα, τὰ ξανθὰ, τὰ πολὺ ἐλαφρὰ ρόζ, πλαισιώνουν τὸ χῶρο, μᾶς δίνουν κάποιο αἶσθημα εὐρυχωρίας, ἀνεβαίνουν ψηλότερα τὸ ταβάνι καὶ γενικά, ἐκτὸς ἀπ' τὸ εὐχάριστο περιβάλλον ποὺ δημιουργοῦνε, μᾶς δίνουν τὸ αἶσθημα τῆς καθαρῆς ἀναπνοῆς.

Στὰ ἐπόμενα σημειώματά μας θὰ μιλήσουμε ἐκτεταμένα γιὰ τὴν ψυχολογικὴ σημασία τῶν χρωμάτων στὴν τέχνη καὶ τὴν διακοσμητικὴ.

Κανὸνας πέμπτος: Πρακτικὰ ἐπιπλα καὶ χρήσιμα, μέσα στὸ σπίτι, δὲν γίνονται ἀπὸ πολυτελεῖ ἔξυλα. Δὲν χρειάζονται οἱ ἀκριβοὶ καπλαμάδες ἀπὸ

ἐξωτικὲς ρίζες δένδρων γιὰ νὰ ἐπενδύσουμε τὰ πρακτικὰ ἐπιπλα ποὺ εἶναι τόσο ἀπαραίτητα καὶ ποὺ σχεδὸν πάντοτε λείπουν. Οἱ καπλαμάδες ἐξ ἄλλου θέλουν καὶ εἰδικὸς τεχνίτες γιὰ νὰ γίνουν ἐπιτυχημένοι. Ἀντίθετα, μποροῦμε μὲ παληοσάνιδα, μὲ τὶς τάβλες ἀκόμα ποὺ θὰ καθαρίσουμε ἀπὸ ἕνα παλῆθ κασσόνι κουτιῶν γάλακτος, νὰ τὰ κατασκευάσουμε μόνον μας, σχεδὸν παίζοντας. Σκαμνᾶκια, μικρὰ τραπέζια, μικρὲς βιβλιοθήκες, χρήσιμα καὶ διακοσμητικὰ ραφάκια, ξύλινα παιγνίδια γιὰ τὰ παιδιὰ μας, καὶ παιδὸ σημαντικὰ πράγματα, ὅπως εἶναι τὰ παιδικὰ ἐπιπλα, ὅλα αὐτὰ μποροῦνε νὰ γίνουν μὲ χρησιμοποίησι παλαιῶν σάνιδων, τὶς ὁποῖες, ἀφοῦ θὰ ξυλώσουμε πρῶτα καὶ θὰ τὶς καθαρίσουμε προσεκτικὰ ἀπ' ὅλες τὶς παληές τῶν πρόκες, θὰ τὶς δώσουμε σ' ἕνα ξυλουργικὸ ἐργοστάσιον νὰ τὶς περάσουν ἀπ' τὴν ἠλεκτρικὴ πλάνη γιὰ νὰ γίνουν πάλι σὰν καθαρὸ, ἀχρησιμοποίητὸ ξύλο, καὶ θὰ τὶς μεταχειριστοῦμε σὰν τέτοιο, γιὰ νὰ σημαδέψουμε καὶ νὰ κόψουμε μὲ τὸ πριόνι τὰ σχέδια στὶς διαστάσεις ποὺ θέλουμε, γιὰ νὰ τὰ καρφώσουμε ὕστερα καὶ νὰ ἔχουμε τὸ ἐπιπλο ποὺ θὰ θέλαμε.

Ἐπειτα, μ' ἕνα καλὸ ἐλαιοχρωματισμὸ ἀποταλειώ- νουμε τὴν ἐργασία μας καὶ ἔτσι, χωρὶς ἐξοδα καὶ μὲ ἐλάχιστο κόπο, μποροῦμε νὰ φθάσουμε σὲ ἐξαιρετικὰ ἀποτελέσματα.

Χρειάζεται ὅμως πάντοτε ἕνα σχέδιο. Καὶ τὰ σχέδια αὐτὰ θὰ τὰ δίνουμε ἀπ' αὐτὴ τὴ στήλη τῆς «ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ», γιὰ νὰ βοηθήσουμε τὴν ἐργατικὴ οἰκογένεια στὴν καλύτερη ὀργάνωσι τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς της.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΩΡΕΤΗ

ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΑ

Νὰ μιὰ ἀπὸ τὶς πολεμικὲς ἱστοριοῦλες, ποὺ γίνονται τόσες καὶ τόσες ἀνάμεσα στοὺς μαχομένους καὶ ποὺ ἄλλοτε πέρνουν μιὰ θέσι ἢ θεσοῦλα στὴ μεγάλη Ἱστορία καὶ ἄλλοτε μένουν ἀμνημόνευτες.

Εἶναι ἀπὸ τὸν πόλεμον μὲ τοὺς Ἴταλοὺς τὸ 1940.

Ἐπρόκειτο νὰ πάρουν τὰ εὐξωνάκια μας μιὰ κορυφὴ στὴ Μόροβα, ὀχυρωμένη γερὰ ἀπὸ τοὺς φρατέλους μὲ συρματοπλέγματα, μὲ φωλιές πολυβόλων καὶ τάφρους καὶ μετόν. Ὅχι καὶ πολὺ δύσκολα πράγματα βέβαια γιὰ τοὺς τσολιᾶδες, μὰ ὁ ἐπικεφαλῆς τους ἤθελε ν' ἀποφύγῃ ὅσο τὸ δυνατό τὶς ἀπώλειες. Τί νομίζετε λοιπὸν πῶς στρατηγεύτηκε;

Ἐπρομηθεύτηκε κουδούνια στάνης καὶ τὴ νύχτα, μὲ μιὰ καλὴ ὀμίχλη, ποὺ βοηθοῦσε κι' αὐτὴ τὸ σκοτάδι, ὥστε νὰ μὴ βλέπῃ κανεὶς δυὸ βήματα μακρῶς, προχώρησαν τὰ εὐξωνάκια χτυπώντας τὰ κουδούνια σὰ νᾶταν κοπάδι ἀπὸ γίδια καὶ βελάζοντας ἐδῶ ἐκεῖ σὰν κατσίκια. Σκηνοθέτησι τέλεια γιδοκοπαδιοῦ...

Οἱ Ἴταλοί, τάλαιπωρημένοι καὶ πειναλέοι ὅπως ἦσαν, μὲ λαχτάρα ἀκουσαν τὰ σημάδια αὐτὰ τῆς προσέγγισης ἑνὸς καλοῦ πλιάτσικου. Ἀναγλύφτηκαν λοιπὸν καὶ ἔπεσαν νὰ πιάσουν τὰ γίδια. Ἐ, τὸ τί ἔγινε τὸ φαντάζεστε... Οἱ ὑποκρινόμενοι τὰ «σφαχτά» μετεβλήθησαν ἀμέσως σὲ σφαγεῖς, τοὺς ἐπετσόκοψαν καὶ πήρανε τὸ ὄχυρό στὸ ἄψε-σβῆσε.

ΩΦΕΛΗΘΗΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ...

«Ὁ παθὸς γίνεται μαθὸς» λέει τὸ λαϊκὸν λόγιον. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ περιμένη κανεὶς νὰ πάθῃ ὁ ἴδιος, γιὰ νὰ μάθῃ, ἀλλὰ νὰ προσέχη καὶ νὰ μαθαίνῃ ἀπὸ τὰ παθήματα τῶν ἄλλων. Τότε εἶναι πραγματικὰ σοφός.

Προσέξτε λοιπὸν τὰ παθήματα, ποὺ ἔγιναν αὐτὸν τὸ μῆνα.

1. Ὁ Χατζηκαλύμνιος ἐσκότωσε τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ παιδί του στὴ Βουλγαγιμένη, τὸ διαβάσατε βέβαια ὄλοι στὶς ἐφημερίδες τὸ ἀνατριχιαστικὸ αὐτὸ ἐγκλημα. Λοιπὸν ὁ Χατζηκαλύμνιος ἦταν ἀλκοολικός.

2. Ὁ Π. Κουγιουμτζόγλου, ἐτῶν 38, ὀπωροπόλης, εὐρέθῃ ἀναίσθητος στὴν ὁδὸν Πατησίων καὶ Χαλκοκονδύλη καὶ τὸν πήγαν στὸ Σταθμὸ Α' Βοηθειῶν.

Ἐκεῖ ποὺ τὸν ἐπεριποιούντο, ἐπεχείρησε νὰ κόψῃ τὸ λαιμὸ του μὲ ξυράφι. Ὑστερότερα ὤρμησε στὸ παράθυρο, ἔσπασε μὲ τὸ κεφάλι του τὸ τζάμι καὶ θέλησε νὰ γκρεμιστῇ ἀπὸ κεῖ. Τέλος, τὸν πήγαν στὸ Δ' ἀστυνομικὸ Τμήμα γιὰ ἀνάκρισι καὶ κεῖ, στὸ γραφεῖο τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς ὑπηρεσίας, ὤρμησε πάλι στὸ παράθυρο, γιὰ ν' αὐτοκτονήσῃ, ἀλλὰ τὸν κράτησαν ἐγκαίρως.

Καθὼς ἐξηκριβώθη, ἦταν ἡρωϊνομανής, ποὺ τὸν ἔπιασε μανία, γιὰτὶ δὲν εἶχε χρήματα ν' ἀγοράσῃ ἡρωῖνη.

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΜΕ ΑΠΛΑ ΛΟΓΙΑ

(Στο τεύχος αυτό, επειδή είναι το τελευταίο του χρόνου, κρίναμε σκόπιμο να δώσουμε μια γενική περίληψη της Νομοθετικής και διοικητικής μερίμνης του Υπουργείου Εργασίας σχετικά με τους εργαζομένους. Έτσι δημοσιεύουμε μια γενική περίληψη Νόμων, Νομικών γνωματεύσεων, έγκυκλιών και αποφάσεων του Υπουργείου Εργασίας. Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν πρόκειται για γενική περίληψη, αλλά για γενική σταχυολόγηση Νόμων, έγκυκλιών, αποφάσεων κτλ. δ,τι κρίναμε σπουδαιότερο).

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.— Η Νομοθεσία του Υπουργείου Εργασίας περιστράφηκε, κατά σημαντικό μέρος, γύρω από την προστασία των Στρατευομένων.

Έτσι δημοσιεύθηκε ο Νόμος 519 και ο Νόμος 751. Και για τους δυο Νόμους αυτούς έγραψε η στήλη αυτή. Τώρα πληροφορούμεθα πως ο 519 τροποποιείται έτσι που να δίνει γενική προστασία στους στρατευομένους που μέχρι τώρα δεν έπαιρναν επίδομα. Ο δὲ 751 δίνει νέα προθεσμία για τους αποστρατευομένους, που δεν υπόβαλαν εμπρόθεσμα αιτήσεις. Επίσης με την τροποποίηση του Ν. 751 παρέχεται εις το εξής προστασία και στις θυγατέρες των φονευομένων στρατιωτικών.

ΓΝΩΜΑΤΕΥΣΙΣ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.— Στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους υπεβλήθησαν κατά τη διάρκεια του χρόνου 53 ερωτήματα από το Υπουργείο Εργασίας για τα οποία εδόθησαν απαντήσεις. Αναφέρουμε τις σπουδαιότερες:

— Με τη γνωμάτευση 1 αποφάνθηκε το Ν.Σ. ότι οι γιατροί του Ε.Σ. Αυτοκινήτων δεν υπάγονται στις διατάξεις του Νόμου 2112 και του Νόμου 1234.

— Με τη γνωμάτευση (3) αποφάνθηκε ότι η Συλλογική Σύμβασις των υπαλλήλων Ισχύει και για τους ηλεκτροτεχνίτες.

— Με τη γνωμάτευση 23 αποφάνθηκε ότι οι εις την Μακρόνησον ευρισκόμενοι υπό περιορισμόν στρατεύσιμοι, δεν δικαιούνται επίδοματος.

— Με τη γνωμάτευση 10, αποφάνθηκε σχετικά με την πολυετή υπηρεσίαν τραπεζικών.

— Με τη γνωμάτευση 39 αποφάνθηκε ότι οι στρατευόμενοι δεν δικαιούνται επίδοματος, για τον καιρό που υπηρετούν πρόσθετη υπηρεσία, ένεκα λιποταξίας ή άνωταξίας.

— Με τη γνωμάτευση 50 αποφάνθηκε ότι οι βοηθοί καλφάδων των τσαγγαράδων, είναι μισθωτοί του εργοδότη και όχι του κάλφα.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΥΠ. ΕΡΓΑΣΙΑΣ.— Κατά τη διάρκεια του χρόνου, βγήκαν διάφορες έγκυκλιοι του υπουργείου Εργασίας απ' τις οποίες αναφέρουμε τις εξής:

1) Περί αποδοχών στρατευομένων (αριθ. 3184)48, 3) της επιδοτήσεως των στρατευομένων (αριθ. 4661)48 4) περί της συνεχίσεως της ασφαλίσεως των μισθωτών κατά τη χρονική περιόδου υπηρετούν στο στρατό (4661)48 4) περί αδειών μισθωτών αριθ. (20848)48 5) περί τοποθετήσεως των απολυομένων εκ του στρατού (38225)48 6) περί εφαρμογής των Συλλογ. Συμβ. Φοροτεχνικών.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.— Κατά τη διάρκεια του χρόνου εκδόθηκαν διάφορες αποφάσεις του υπουργού Εργασίας, από τις οποίες αναφέρουμε τις εξής:

1) Για την καταβολή προσθέτου επίδοματος Άνεργίας (αριθ. 2231)48 2) για τον καθορισμό των επιδομάτων άνωταξίας, άτυχήματος και μητρότητας (αριθ. 4231)48 3) για το δώρο του Πάσχα ο (αριθ. 16202)48 4) για το επίδομα στρατευομένων άρτεργατών και αρτουπαλλήλων (αριθ. 1731)48 5) διάφορες αποφάσεις με τις οποίες επεκτείνεται ο Νόμος 118)45 στους μισθωτούς αυτοκινήτων, συμριδορύκτες Νάξου, Μεταλλευτές Σερφίου, μισθωτούς κινηματογραφικών επιχειρήσεων, υπαλλήλους Νοσηλευτικών Ίδρυμάτων, Φαρμακοπαλλήλους, μισθωτούς ξενοδοχειακών επιχειρήσεων.

Τέλος εκδόθηκε η απόφασις για το δώρο των μισθωτών των εορτών των Χριστουγέννων.

ΣΥΛΛΟΓΙΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ.— Υπογράφηκαν διάφορες συλλογικές συμβάσεις, απ' τις οποίες αναφέρουμε τις εξής:

Προσοπικού Τραπεζών, Λιγνυτομηχανών, Μυλλεργατών, τεχνικών Θεάτρου, παντοπολοῦπαλλήλων, προσοπικού Φαρμακείων, καφενείων, Φοροτεχνικών υπαλλήλων διοδίων, σιλωβωτών, κυπνεργατών κλπ.

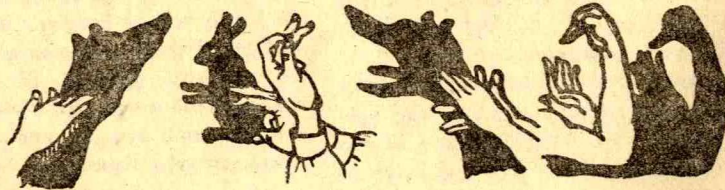
Ο ΣΥΛΛΕΚΤΗΣ

ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΝΑΤΕ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ ΤΗΝ ΩΡΑ ΣΑΣ

ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΓΙΑ ΜΙΚΡΟΥΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΜΕΓΑΛΟΥΣ

Καθίστε εμπρός από ένα τοίχο, έτσι ώστε το φως του ηλεκτρικού ή της λάμπας να πέφτει από δίπλα σας.

Ακολουθώντας τώρα το σχέδιο αριθ. 1 που δημοσιεύουμε, κάμετε τα χέρια σας κατά τέτοιο τρόπο ώστε η σκιά που θα πέσει στον τοίχο να σχηματίσει ένα σκύλο, ένα λαγό, ένα λύκο ή ένα κύκνο.

Σχ. 1

τηρήσετε, ποιά γραμμή είναι μεγαλύτερη από την άλλη, εκείνη που βρίσκεται ανάμεσα στα μάτια των πουλιών

A και B ή εκείνη που βρίσκεται ανάμεσα στα μάτια των πουλιών B και Γ. Επίσης στο σχέδιο αρ. 3 ποιός από τους δύο έσωτερικούς κύκλους είναι μεγαλύτερος, του σχήματος A ή του σχήματος B;

Λύσεις. Και στα δύο πάρα πάνω ερωτήματα η απάντηση είναι πως είναι ίσες οι γραμμές και οι κύκλοι. Μας φαίνεται όμως ότι η γραμμή ΒΓ είναι με-

ΒΛΕΠΕΙ ΠΑΝΤΟΤΕ ΣΩΣΤΑ ΤΟ ΜΑΤΙ;

Στο σχέδιο αρ. 2 μπορείτε να πητε, χωρίς να με-

Ο ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ

ΑΠΟΛΥΘΕΝΤΑ ΦΥΛΑΚΑ (Μοσχάτο).— Αφού είχατε 16 μήνες στην εργασία, κάνετε να πάρετε 8 ημεροκάματα άποζημίωση, σύμφωνα με το Δ)για της 17-7-1920.

ΕΡΓΑΤΟΤΕΧΝΙΤΗΝ (Λάρισα).— Έφ' όσον έχετε εργασθή 9 χρόνια στο εργοστάσιο, κάνετε να πάρετε 12 μέρες άδεια. Βέβαια, ο εργοδότης σας έχει προθεσμία 2 μηνών να σας τη δώσει, απ' τη μέρα που θα τη γυρέψετε (Νόμος 589)45).

ΤΟΡΝΑΔΟΡΟΝ (Ένταυθα).— Για να επιβληθή πρόστιμο σ' έναν εργαζομένο απ' τον εργοδότη του, πρέπει ο εργοδότης να έχει κανονισμό που να έχει εγκριθή απ' το Υπουργείο Εργασίας. Ποτέ όμως τα πρόστιμα δεν μπορούν να ξεπεράσουν τα 25 ο του μισθού.

X. B. (Τρίκαλα).— Αφού φύγατε μόνος σας απ' την εργασίαν σας, δεν έχετε δικαίωμα να γυρέψετε άποζημίωση, οσα χρόνια κι αν είχατε εργασθή. Από οσα μās γράφετε, φαίνεται πως το εκατομμύριο που σας δίνει ο εργοδότης σας, το δίνει από ευχαρίστησή του.

ΠΡΟΣΘΕΤΟΝ ΑΣΤΥΦΥΛΑΚΑ.— Μαθαίνουμε ότι ο Υπουργός της Εργασίας έδωσε έντολή στην αρμόδια υπηρεσία να τροποποιήση το Νόμο, έτσι που να παίρνουνε τις άποζημιώσεις που ορίζονται για τους άλλους μισθωτούς και οι πρόσθετοι άστυφύλακες, όταν άπολύονται από τους εργοδότες άδικαιολόγητα.

A. Γ. (Τρίπολι), ΕΠ. ΓΑΡ. Ένταυθα.— Το δώρο των Χριστουγέννων υπολογίζεται με βάση τις άποδοχές που ορίζουν οι Συλλογικές Συμβάσεις και όχι με βάση εκείνα που πραγματικά παίρνει ο μισθωτός. Φυσικά, υπολογίζονται και τα οικογενειακά επίδοματα.

ΑΠΟΣΤΡΑΤΕΥΘΕΝΤΑ (Ένταυθα).— Καταρτίζεται ο Νόμος για να παραταθή η προθεσμία, για όσους δεν υπέβαλαν αιτήσεις εμπρόθεσμα.

N, Σ. B. (Θεσσαλονίκη).— Το γράψαμε κι άλλοτε. Ο Νόμος 539 άποβλέπει στο ν' άναπαυθή ο εργαζόμενος. Δεν μπορεί λοιπόν, μα ούτε και πρέπει να ζητάτε χρήματα αντί για άδεια.

ΚΛΗΡΩΤΟΝ.— Πρόκειται να λάβη το Κράτος μέρος και για τους νεότερους κληροτούς. Άκόμα όμως είναι πρόωρα για να σας γράψουμε λεπτομέρειες. Έχετε ύπομονή.

ΥΠΑΛΛΗΛΟΝ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΥ (Άργος).— Ο Νόμος 3514)28 κλπ. σας προστατεύει επί ένα χρόνο μετά την άπόλυσή σας απ' το στρατό. Άμα περάση ο χρόνος, μπορεί ο εργοδότης να σας διώξη από την εργασία, δίδοντάς σας μόνο την άποζημίωση του Νόμου 2112)20. Δεν έχετε, λοιπόν, δικαίωμα για τα εξη μηνιατικά.

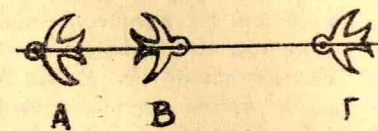
ΕΡΓΑΤΗΝ (Πειραιά).— Όχι, δεν είναι καθόλου ύποχρωτικό να βάλετε δικηγόρο. Μπορείτε να πητε στην επιθεώρησι Εργασίας Πειραιώς. Μπορείτε, ακόμα, και μόναχος σας να παρουσιασθήτε στον Εισαγγελέα και να καταγγείλετε τον εργοδότη σας που σας καθυστέρει δεδουλευμένα ημερομίσθια. (N. 690)45).

(ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΝ) Ένταυθα.— Μās γράφετε ότι δουλεύετε πάνω από 9 ώρες και δεν έχει γίνει κανένας έλεγχος και ότι φοβάστε ν' αναφερθήτε στην Επιθεώρησι Εργασίας, για να μη θυμώση ο εργοδότης σας και σας διώξη απ' την εργασία σας. Αναφερθήτε στην Επιθεώρησι. Ο έπόπτης που θα έρθη να κάνει τον έλεγχο, δεν θα φανή ότι τον ειδοποιήσατε. Θα έρθη για γενικό έλεγχο. Αν πάλι δεν θέλετε να γίνη ούτε αυτό, γράψτε μας ποιά είναι η επιχειρήσι που εργάζεσθε, να δώσουμε εμείς σημείωμα στην Επιθεώρησι Εργασίας να γίνη ο έλεγχος, χωρίς να φανήτε καθόλου σεις.

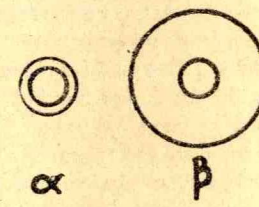
Ο ΕΙΔΙΚΟΣ

γαλύτερη από την γραμμή AB και ότι ο έσωτερικός κύκλος του σχήματος A είναι μεγαλύτερος από τον έσωτερικό κύκλο του σχήματος B. Το λάθος αυτό που

λεως να κτυποῦν χωρίς να είναι καμιά γιορτή; Δέστε με ένα σπάγγο ένα κουτάλι της σούπας από το χεροῦλι του. Ύστερα πιάστε τις δύο άκρες

Σχ. 2

Σχ. 3

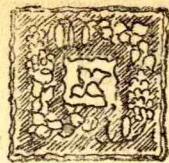
κάμει το μάτι μας λέγεται όπτική άπάτη και συμβαίνει πολλές φορές. Στο έπόμενο θα δημοσιεύσουμε και άλλα παραδείγματα.

ΟΙ ΚΑΜΠΑΝΕΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

Θέλετε ν' άκούσετε τις καμπάνες της Μητροπό-

του σπάγγου και βάλετέ τις στ' αυτιά σας, σκύψετε ώστε το κουτάλι να μπορη να κινήται έλεῦθερα και κτυπήσατέ το έλαφρά στη γωνία ενός τραπεζιού.

Ο ήχος, που σχεδόν δεν θα άκούγεται από τους άλλους, θα φθάση στ' αυτιά σας διά μέσου του σπάγγου σαν κωδονοκρουσία.

Τὸ Λογοτεχνικὸ 1948

Τοῦ Ἄλκη Θρύλου

Σὲ μιὰ γενική ἐπισκόπηση τῆς προσφοράς ἐνὸς ἑ-
τους φυσικά δὲν μπορεῖ νὰ γίνει λόγος παρὰ μόνο γιὰ
τὰ ἔργα πού νομίζουμε ὅτι ξεχωρίζουν. Οἱ κρίσεις εἶναι
πάντα ὑποκειμενικές, καὶ εἶναι πάντα ἐνδεχόμενο ν' ἀ-
πατηθοῦμε σὲς ἐκτιμήσεις μας, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε δὲν
θ' ἀναφέρομε παρὰ τὰ ἔργα πού μᾶς ἔκαναν ἐντύπωση,
τὰ ὁποῖα πιστεύουμε ὅτι σημειώνουν κάποιο σταθμό,
ἢ ἀναδίνουν κάποια ἰδιαίτερη πνοή, τὰ ὁποῖα ἐντυπώ-
θηκαν στὴ μνήμη μας. Ἡ μνήμη εἶναι ἕνα κριτήριο,
στὸ ὁποῖο μποροῦμε ἀρκετὰ νὰ βασισθοῦμε: δὲν διατη-
ρεῖ παρὰ ὅ,τι διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὴν ὁμοιομορφία,
παρὰ ὅ,τι ἔχει προσωπικότητα, παρὰ ὅ,τι ξεχωρίζει. Ἄλ-
λοιώτικα, ἂν ἐπρόκειτο νὰ καταγράψουμε ὅλα τὰ βιβλία
πού ἐκδόθηκαν μέσα τοῦ χρόνου, θὰ κατανοῦσε νὰ μὴ
χωράει μέσα στὸ ἄρθρο μας, πού ἀναγκαστικά ἔχει κα-
θορισμένες καὶ περιορισμένες διαστάσεις, σχεδὸν τίποτε
ἄλλο ἀπὸ μιὰ ἀνιερὴ ἀπαρίθμηση, ἢ, ἔστω, ἀπὸ μιὰ ξε-
ρή, πιστὴ βιβλιογραφία.

Ἡ συγκομιδὴ ἀπὸ τὴ γενική αὐτὴ ἀνασκόπηση τῆς
παραγωγῆς τοῦ 1948 δὲν θὰ εἶναι, πρέπει ἀμέσως νὰ
τὸ ἀναγνωρίσουμε, πολὺ πλούσια. Δὲν εἴμαστε ὅμως δι-
κιολογημένοι ν' ἀπορήσουμε γι' αὐτό. Οἱ πολεμικὲς
περίοδοι—καὶ σήμερῶς, ζοῦμε ἀκόμα μέσα στὸν
πόλεμο—δὲν εἶναι ποτὲ γόνιμες γιὰ τὸ πνεῦμα καὶ γιὰ
τὴν τέχνη. Πρῶτα γιὰ τὸ κοινὸ εἶναι πολὺ ἀπορροφη-
μένο ἀπὸ ἔννοιες ὥστε νὰ ἔχει τὴ διάθεση, κι' ἐπίσης καὶ
τὴν εὐχέρεια, νὰ μεταφερθεῖ μέσα στὸ κλίμα τῆς τέ-
χνης, καὶ νὰ τὸ χαρεῖ, (καὶ ἡ ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ πάν-
τα, εἴτε ἄμεσα, εἴτε ὑποσυνείδητα, ἐπιρρεάζει τὸν δη-
μιουργὸ καὶ δεῦτερο γιὰ τὸ ἴδιος ὁ δημιουργὸς γιὰ νὰ
αἰσθανθεῖ τὸν ἑαυτὸ του σὲ εὐφορία πρέπει νὰ ἀνα-
πνέει σὲ ἀνοιξιὰτικὴ ἀτμόσφαιρα πού ὑπόσχεται μακρὸ
καλοκαίρι. Ὅσο κι' ἂν ἡ σημερινὴ διαμάχη ἔχει, πρω-
ταρχικά, ἠθικὸ καὶ πνευματικὸ περιεχόμενο (γιὰ τὸ ἄν-
θρωπος, ὁ δυτικὸς τουλάχιστον ἄνθρωπος, τοῦ ὁποῖου
πολεμιστῆς, ἀκρίτας καὶ φρουρὸς σὲς ἐπάλλξεις, εἶναι ὁ
ἑλληνας στρατιώτης, ἀγωνίζεται ὄχι γιὰ κατακτήσεις κι'
ἐπεκτάσεις, ἀλλ' ἀποκλειστικά γιὰ νὰ διατηρήσει ὅ,τι προ-
σδίνει ἀξία στὴ ζωὴ: τὴν ἀνθρώπινη ἀνεξαρτησία, τὴν
ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν ἀτομικότητα τοῦ κάθε
ἀνθρώπου) δὲν ἤρθε ἀκόμα ἡ ὥρα νὰ δοθεῖ στὸ νόημα
τοῦ ἢ ἀντάξιά του λογοτεχνικὴ ἔκφραση. Βέβαια οἱ λο-
γοτέχνες πασχίζουν νὰ συλλάβουν καὶ νὰ μορφοποιή-
σουν τὶς διαφορὲς ἀπόψεις τοῦ ἀγῶνα (γιὰ τὶς προσπά-
θειές τους αὐτὲς θὰ μιλήσουμε ἀργότερα μέσα σ' αὐτὸ
τὸ ἄρθρο), ἀλλὰ δὲν μποροῦν ἀκόμα νὰ προβάλουν
ἀπὸ μέσα τους ἔργα κορυφαία. Εἶναι ἴδιο τῆς Τέχνης,
ἢ ἀδυναμία τῆς μαζι καὶ ἡ ἀρετὴ τῆς, γιὰ τὴν φανερόν-
ται ἔτσι ὅτι πηγὴ τῆς δὲν εἶναι τὸ λεπτομερειακὸ καὶ τὸ
ἐφήμερο, ἀλλὰ μόνον τὸ οὐσιαστικὸ κι' ὅ,τι ἀντέχει στὸ
χρόνο, νὰ χρειάζεται νὰ ἔχει κάπως ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ
τὸ ἀντικείμενο, ὥστε νὰ διακρίνει σὲ ἀπόσταση μόνον
τὶς κύριες γραμμές, κι' ὄχι τὰ περιττὰ καὶ τοὺς φόρ-
τους. Τὸ θέμα πού κατέχει τὴν πρώτη θέσι μέσα στὴ
σκέψη καὶ στὸ αἶσθημα εἶναι ἀκόμα πάρα πολὺ νωπὸ
κι' ἀνώριμο γιὰ νὰ μεταπλασθεῖ αἰσθητικά, καὶ τὰ ἄλ-

λα θέματα, πού σὲ ὁμαλοῦς, εἰρηνικὸς καιροὺς ἀποτε-
λοῦν τὸν πυρῆνα τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, πῶς
νὰ συγκινήσουν καὶ νὰ δονίσουν σήμερῶς, μιὰ πού ἔχουν
ἀναγκαστικά κάπως παραγκωνισθεῖ στὸ περιθώριο;

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ ὅτι ἀπ' ὅλη τὴ λογοτε-
χνικὴ παραγωγή, ἐκεῖνη πού ὑστερεῖ τὸ περισσότερο καὶ
σὲ ἀριθμὸ καὶ σὲ ποιὸ εἶναι ἡ καθαρὰ μυθιστοριογρα-
φικὴ καὶ διηγηματογραφικὴ, δηλαδή ἐκεῖνη πού ἀπαιτεῖ
πολλὴ φαντασία. Πῶς νὰ ἔχει κανένας τὴ διάθεση νὰ
συνεπαρθεῖ ἀπὸ συγγενικὲς βέβαια μὲ τὴν πραγματικότη-
τητα, ἀλλὰ καὶ φανταστικὲς δραματικὲς καταστάσεις,
ἀπὸ λεπτὰ ψυχολογικὰ προβλήματα, ὅταν τὸν περικυ-
κλῶνουν ὁλοῦθε, τὸν περισφίγγουν καὶ τὸν καταθλίβουν
πολὺ κοντὰ του, φριχτὲς κι' αἵματοβαμμένες σαρταρι-
στὲς τραγωδίαις;

Στὸν κλάδο αὐτὸ δὲν μπορῶ ν' ἀναφέρω παρὰ ἐλά-
χιστα βιβλία. Τὴ νουβέλλα Ἄ πασιονάτα τῆς Κας
Μ. Μητροπούλου. Εἶναι ἕνα πείραμα πολὺ ἐνδιαφέρον
ν' ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ τὴν ἀφήγηση κάθε περιγραφικὸ καὶ
καθοριστικὸ στοιχεῖο. Ἡ κ. Μητροπούλου δὲν λέει π.χ.
ποτὲ ποιὸ πρόσωπὸ τῆς μιλεῖ κάθε φορὰ, δὲν ἐξηγεῖ
πῶς κινῶνται τὰ πρόσωπά της, ποιὸ εἶναι τὸ παρου-
σιαστικὸ τους ἢ τί συμβαίνει στὸ ἐνδιάμεσα τῶν στιγμῶν
τῆς ζωῆς τους πού προβάλλει. Ὁ τρόπος αὐτὸς ἀπαλάσ-
σει τὸν συγγραφέα ἀπὸ τὴν ἐνοχλητικὴ ὑποχρέωση νὰ συμ-
πληρώσει τὴ σύνθεσή του καὶ μὲ ἀρκετὲς κοινοτυπίαις καὶ
πεζολογίαις, ἀλλ' ἀναπόφευχτα ὁδηγεῖ καὶ σὲ ἐλειπτικότη-
τα ὑπέροτρα. Τὴν ἰδιωτυπία καὶ τὴν ποίηση τῆς νου-
βέλλας τῆς Κας Μητροπούλου δὲν μποροῦν νὰ τὶς ἐκτι-
μήσουν καὶ νὰ τὶς χαροῦν παρὰ μόνον ὅσοι εἶναι πολὺ
ἐξοικειωμένοι καὶ κατατοπισμένοι στὸν κόσμον τῶν γραμ-
μάτων. Ἡ Ἄ πασιονάτα εἶναι ἕνα βιβλίο γιὰ πολὺ
λίγους...

Τοῦ Ἔρωτα καὶ τῆς Θάλασσας τῆς Κας
Λητῶς Κατακουζηνοῦ, ἢ ὁποῖα πρωτοεμφανίζεται μ' αὐ-
τὴ τὴ νουβέλλα της. Σὰν κάθε πρωτόλειο ἔχει ἀρκετὲς
ἀδυναμίες κι' ἀνισότητες, ἀλλὰ καὶ μιὰ ἐξοχὴ σκηνὴ
ὅπου ἡ φύση κι' ὁ ἔρωτισμὸς συμπλέκονται γιὰ νὰ φθά-
σουν μ' ἕνα συναρπαστικὸ κρεσέντο στὸν διονυσιασμὸ.
Ἡ σκηνὴ αὐτὴ, πού χωρὶς καὶ νὰ τὴν ξαναδιαβάσω, κάθε
φορὰ πού θὰ τὴν ἀναλογισθῶ μού μεταδίνει ἀκόμα τὴ
μέθη της, δίνει πολλὰς ὑποσχέσεις γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς
Κας Κατακουζηνοῦ. Ἡ Κα Λ. Κατακουζηνοῦ εἶναι ἡ
τρίτη γυναίκα συγγραφέας πού ἐμφανίσθηκε τὰ τελευ-
ταῖα χρόνια προικισμένη μὲ δυναμικὸ ἄλγος. Οἱ ἄλλες
εἶναι οἱ κ. Μ. Καραπάνου καὶ Γ. Σαράντη.

Ταλέντο ἀνώριμο ἀκόμα, ἀλλὰ κι' ἐξιοπρόσεχτο πα-
ρουσιάζουν καὶ οἱ πρῶτες συλλογὲς διηγημάτων τῶν
κ. κ. Ν. Γαλάζη, Α. Μαστραντώνη καὶ Γ. Πολιτάρχη.
Ἡ Πίπα τοῦ Πατέρα μου, Μωσαϊκό, Ὅ-
ταν θ' ἄρθει τὸ καλοκαίρι.

Στὸν κλάδο τοῦ ἔμετρον λόγου ἡ κατασταλτικὴ ἐπί-
δραση τῶν κρίσεων, δύσκολων καιρῶν εἶναι πολὺ λι-
γότερο αἰσθητὴ. Βρυσομάνα τοῦ λυρισμοῦ εἶναι ἡ ἐνδό-
μυχη ζωὴ τοῦ ἀτόμου, τὸ συναίσθημα πού ὑστερεῖ τὸ

διῦλιζει ὁ νοῦς, κι' ὁ ἄνθρωπος, ὅποιος κι' ἂν εἶναι οἱ
συνθήκες γύρω του, πάντα θὰ ἔχει καὶ τὰ δικά του
προσωπικὰ δράματα, τὶς δικές του ἀγωνίες καὶ τὶς δικές
του χαρές. Δυστυχῶς ἡ πηγὴ αὐτὴ τοῦ λυρισμοῦ ὑποτι-
μήθηκε, κι' ἂν πάσχει σήμερῶς ἡ ποίηση εἶναι πιθανὸ
προπάντων ἀπ' αὐτὴ τὴν αἰτία. Θεωρήθηκε, ἐν μέρει
δικιολογημένα, γιὰ τὴν ποίηση τῆς παράδοσης πάρα
πολὺ συχνὰ δὲν ἀκούονταν παρὰ ἐπαναλήψεις, ὅτι εἶχε
στεριφεῖ· παραγνωρίσθηκε ὅτι κάθε εἶδος θὰ ἔχει ἀναγ-
καστικά παρέρχους, ἀσήμαντους μιμητὰς φημισμένων
προτύπων, γιὰ τὸ πολλοὶ προσέρχονται στὴν Τέχνη πα-
ρακινημένοι ἀπὸ τὸ γόητρό της ἢ ἀπὸ φιλοδοξίας, χω-
ρὶς νὰ εἶναι κλητοί, ἀλλ' ὅτι ὁ γνήσιος ποιητὴς πάντα
θ' ἀνακτῶνται καὶ τὰ πῶς χρησιμοποιημένα θέματα. Κα-
νένας ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀπαράλλαχτος μὲ τὸν ἄλλο.
Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὸ δικό του ἔγῳ, τὴ δική του ἰδιο-
συγκρασία, τὴ δική του εὐαισθησία, τὴ δική του δραση·
κάθε ἄνθρωπος ξαναανακαλύπτει τὸν κόσμον. Ἀλλὰ βέ-
βαια γιὰ νὰ μπορέσει νὰ εὕρει τὸν τρόπο πού ἐναρμο-
νίζεται μὲ ὅ,τι θέλει νὰ προβάλλει καὶ νὰ τὸ αξιοποιή-
σει πρέπει νὰ εἶναι ὁ Ἐκλεκτός, πρέπει νὰ εἶναι προικ-
τισμένος μὲ μεγαλοφυΐα, ἢ τουλάχιστον μὲ ἰδιοφυΐα.

Ὅπωςδὴποτε ἀπὸ τὴν ἐντύπωση αὐτὴ τῆς ἐξάντλη-
σης ἀναπήδησε ἡ «μοντέρνα ποίηση» καὶ τὸ παρακλάδι
τῆς «ὁ ὑπερρεαλισμός». Οἱ δύο αὐτὲς συγγενικὲς σχολὲς
θ' ἀφήσουν ἀσφαλέστατα ἕνα σημαντικὸ καὶ πολὺτιμο
ὑπόλειμμα, γιὰ τὸ συνέτειναν πολὺ στὸ νὰ γίνει κοινὴ συ-
νείδηση ὅτι κάθε τι τὸ πεζολογικὸ δὲν ἔχει τὴ θέσι του
στὸν ἔμετρον λόγον, καὶ πρέπει ν' ἀποριφθεῖ, ἀλλὰ, κα-
θὼς στὴν ἀντίληψή τους γιὰ τὸ τι εἶναι πεζολογικὸ καὶ
κοινότυπο εἶσαν πολὺ ἀκρατεῖς, ἔφθασαν στὸν ἀπόλυτον
ἐρημητισμὸν, κατάργησαν τὴ συνενόηση. Ὅπως συχνὰ συμ-
βαίνει τὰ ἐντελῶς ἀγὰ ἰδανικά εἶναι ἀνεφάρμοστα. Τὰ
περισσότερα μοντέρνα ἢ ὑπερρεαλιστικὰ ποιήματα δὲν
εἶναι παρὰ ὄνειρικοι μονόλογοι πού διαφεύγουν ἀπὸ τὴ
νόηση. Τὴ διαπίστωση ὅτι ἡ θετικὴ προσφορὰ τῆς μον-
τέρνας ποίησης θὰ ἔχει πιθανὸ ἐλάχιστον βάρος τὴν εἶ-
χα ἐναργέστατα πρόσφατα σὲ ἕνα ρεσιτάλ ἀπαγγελίας
μοντέρνων ποιημάτων πού ἔδωσε ὁ Κος Καραντίνος, καὶ
πού, ἐπειδὴ μᾶς βοήθησε νὰ καταλήξωμε σὲ περίπου ὀρι-
στικά συμπεράσματα, εἶχε πολὺ ἐνδιαφέρον. Ἡ ἀπαγ-
γελία εἶταν ἀριστη, ἐντελῶς ἐναρμονισμένη μὲ τὰ μοντέρ-
να ποιήματα πού ἀξιῶνουν σχεδὸν ἀποκλειστικά τέλεια
ἄρθρωση, πού δὲν εἶναι ἐπιδεικτικὰ τρισμῶν καὶ χρω-
ματισμῶν. Ἐν τούτοις κανένα ποίημα δὲν ξεπερνοῦσε
τὴ ράμπα, δὲν εἰσέδουε μέσα μας· μόνον μερικοὶ σπορα-
δικοὶ στίχοι ἀκούονταν ἀλλοιώτικα παρὰ σὰν ἐπιπόλοιοι
ἦχοι, κι' αὐτοὶ εἶσαν ὅλοι στίχοι ὅπου ὁ ποιητὴς εἶχε,
ἴσως κι' ἀθελά του, ἀποσπασθεῖ ἀπὸ τὴ συστηματικὴ
του τεχνολογία. Δὲν ἰσχυρίζομαι φυσικά ὅτι σκοπὸς
ἐνὸς ποιήματος εἶναι ν' ἀπαγγελθεῖ δημόσια καὶ ν' ἀν-
θεῖε σ' αὐτὴ τὴ δοκιμασία· πολλὰ ποιήματα εἶναι προ-
ορισμένα ν' ἀρματισθῶν ὄχι συγκεντρώσεις ἀλλὰ μονα-
ξιές. Νομίζω ἐντούτοις ὅτι ὅταν ἕνα ἀπαγγελμένο ποίημα
δὲν κατορθώνει νὰ προκαλέσει ἄλλη ἐντύπωση ἀκόμα καὶ
στοὺς μνημένους, σὲ ὅσους τὸ ἔχουν διαβάσει καὶ μελε-
τήσῃ, παρὰ ὅτι δὲν θὰ μεταβαλλόταν καθόλου ἂν οἱ
στίχοι τοῦ εἶσαν εἴτε οἱ μισοὶ εἴτε οἱ διπλοὶ ἀπ' ὅσοι
εἶναι, ὅτι ὅταν ἕνα ποίημα δὲν κατορθώνει παρὰ νὰ
λικνίσῃ, εἶναι δικιολογημένες οἱ ἀμφιβολίες γιὰ τὴ δυ-
νατότητά του νὰ ἐπιζήσει ὅταν περάσει ἡ μόδα πού τοῦ
προσέδωσε αἴγλη...

Ὁ ἐπικείμενος τῆς σχολῆς τῶν μοντέρνων καὶ τῶν

ὑπερρεαλιστῶν ἀκούεται πολὺ εὐδιάκριτα καὶ σὲ ὅλες
τὶς ποιητικὲς συλλογὲς τῶν οὐραγῶν. Οἱ οὐραγοὶ, τὸ εἶ-
παμε κι' ὅλας, εἶναι πάντα δῆμοι, νομίζω ὅμως ὅτι κα-
μιά σχολὴ δὲν ἔχει ἐξευτελισθεῖ τόσο, ὅσο ἡ μοντέρνα,
ἀπὸ τοὺς τελευταίους ὁπαδοὺς της. Ὁ ἐρημητισμὸς τῆς
ὁ ὁποῖος καθιστᾷ τὸν κάθε ἔλεγχον πολὺ δύσκολον, ὁ
ὁποῖος ἐμβάλλει τὸν κάθε ἀναγνώστη σὲ δισταγμοὺς μή-
πως ἡ ἔλειψη κατανόησης ὀφείλεται σὲ δική του ἀνε-
πάρκεια, καὶ τὸν ὑποχρεώνει νὰ εἶναι πολὺ ἐπιφυλαχτι-
κὸς στὸ σχηματισμὸν μιᾶς γνώμης καὶ μιᾶς κρίσης, πα-
ρότρυνε πολλοὺς ποιητὰς καὶ στιχοπλόκους νὰ τὴν
ἀκολοθήσουν. Σκέφθηκαν: «Θὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τὶς
ἀμφιβολίες. Μιὰ πού δὲν θὰ μᾶς καταλάβουν, κανένας
δὲν θ' ἀναλάβει τὴν εὐθύνη νὰ μᾶς καταδικάσει καὶ
πιθανὸν θ' ἀνακηρυχθοῦμε μεγάλοι ποιηταί». Ἐτσι ἐκ-
δίδονται ἀπαντὰ συλλογὲς στίχων πού εἶναι ὅλες πα-
νομιότητες ἀναμεταξύ τους, καὶ μὲ τὰ πρότυπά τους,
πού στεροῦνται ἀπὸ κάθε προσωπικότητα, πού πίσω
ἀπὸ τὶς ἀσυνάρτητες εἰκόνες τους καὶ χωρὶς εἰρὸν λέ-
ξεις τους δὲν κρύβουν παρὰ τὸ κενὸ, πού τὶς ἀρμόζει
ἕνας μόνον χαρακτηρισμὸς: «φρικαλεότητες, ἀθλιότητες».

Εὐτυχῶς παράλληλα μὲ τὴν ὑπερπληθῶρα τῶν κα-
τασκευασμάτων, καὶ πιθανὸ καὶ ἐξ αἰτίας τους—τὰ δύο
φαινόμενα δὲν μποροῦν παρὰ νὰ σχετίζονται—ὄσοι εἶ-
χαν ἐγκλωπθεῖ τὴ μοντέρνα ποίηση, ὄχι ἀπὸ μωρότη-
τα, ἀλλὰ γιὰ τὴν εἶχαν πιστέψει μὲ ἐνθουσιασμὸ σὲς δυ-
νατότητές της, οἱ γνήσιοι ποιηταί καὶ δημιουργοί, ἀρχί-
ζουν νὰ ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἔφθασαν στὸ ἀποχώρη-
το, καὶ νὰ ἐπιζητοῦν καὶ πάλι μιὰ στενὴ σύνδεση μὲ
τὸν δέχτη. Ἡ στροφὴ αὐτὴ εἶναι πολὺ ἐκδηλῆ σὲς νέες
συλλογὲς ποιημάτων τῶν κ. κ. Γ. Θέμελη καὶ Ἄρη Λι-
καίου: Ὁ Γυρισμὸς καὶ τὰ Τετράδιά μου
ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀναδύνονται λυρικοὶ τόνοι ἀριστης ποιό-
τητας. Τὴ λύση ὅμως τοῦ προβλήματος μᾶς τὴ δίνουν
ποιηταί πού κατορθώνουν νὰ ἐκφραστοῦν ἀγὰ λυρικά,
χωρὶς νὰ διακόψουν τοὺς δεσμούς με τὴν παράδοση, δη-
λαδή μὲ τὴν ποίηση πού εἶναι κατανοητὴ, πού συγκι-
νεῖ, πού δὲν ἀποβλέπει νὰ μὴν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ
μιὰ ἀφηρημένη σύνθεση. Ὁ κ. Βαφόπουλος στὴν Προσ-
φορὰ καὶ στὰ Ἄναστασιμα εἶναι φανερό ὅτι
ἔχει ἐπιρρασθεῖ ἀπὸ τὸν Κάλβο· ἀλλὰ δὲν μένει καθό-
λου δουλικὰ προσκολλημένος στὸ πρότυπὸ του· ὅτι ἔχει
δανεισθεῖ τὸ ἀναβαπτίζει. Μέσ' ἀπὸ τοὺς κάλβιους ἐκ-
φραστικὸς του τρόπος διοχετεύεται δονιστικὸτατα ὁ
μαζὶ ἔντονος καὶ πνευματοποιημένος πόνος του γιὰ τὸ
χαμὸ ἐνὸς ἀγαπημένου του προσώπου.

Ἡ Ἄ τέρμονη Καμπύλη τοῦ κ. Ν. Προεστό-
πουλου εἶναι ἕνα ἐκστασιακὸ ποίημα στὸν ἔρωτα· τὸ
πάθος διατηρεῖ ὅλη του τὴ θερμότητα καὶ γίνεται
καὶ ἰδέα.

Ἀξιόλογες ἂν κι' ὄχι ἀρκετὰ διῦλισμένες εἶναι καὶ
οἱ ποιητικὲς συλλογὲς τῶν κ. κ. Ν. Παπᾶ καὶ Κούλη
Ἄλεξη: Τὰ παραμύθια τοῦ ὑπνοβάτη, Στὸν
Ἰσκιὸ τῆς Ἀγάπης, καὶ πολὺ ἀξιοπρόσεχτες οἱ
ἐμφανίσεις ἀρκετῶν νέων ποιητῶν. Οἱ κ. κ. Μ. Τσιά-
μης, Γ. Κουνδουρος, Χρ. Κουλούρης, Ν. Ρουσιάνος τύ-
πουν φέτος τὶς πρῶτες ἢ τὶς δευτέρας συλλογὲς τους
Νυχτερινὰ ὑστερόγραφα, 14 ποιήματα,
Ἰωλκός, Τὸ σκορπιασμένο νερό, μὲ τὶς ὁποῖες
ἐδειξαν ἡ ἐπικύρωσαν ὅτι ὑπάρχει μέσα τους ἕνας κό-
σμος προσωπικὸς καὶ ἰδιότυπος στὸν ὁποῖο ξέρουν νὰ
δώσουν αἰσθητικὴ μορφή.

Στὸν κλάδο τῆς ποίησης νομίζω ὅτι πρέπει ἀκόμα

ν' αναφερόμενοι οι επανεκδόσεις από τον Έκδοτικό Οίκο Ίκαρο των Απάντων των κλασικών μας ποιητών Σολωμού και Καβάφη. Οι πολύ επιμελημένες αυτές εκδόσεις ήρθαν να πληρώσουν ένα αισθητό κενό: οι προηγούμενες είχαν εξαντληθεί, και είναι απαράδεχτο οι φάροι να μη διατηρούνται αναμμένοι, ένας νέος να συναντά δυσκολίες στην άνευρεση και στη μελέτη των κειμένων που αποτελούν το θεμέλιο επάνω στο οποίο θα στηρίξει το δικό του οικοδόμημα.

Η έκδοση του Καβάφη συνοδεύθηκε από μια πολύ διαφορετική ανάλυση της ζωής και του έργου του Καβάφη. Συγγραφέας του βιβλίου αυτού «Ο Βίος και το Έργο του Καβάφη», στο οποίο κάθε μελετητής της της προσφοράς του Καβάφη δεν θα μπορεί να μην ανατρέχει, είναι ο Κος Μ. Περίδης.

Για τη διάδοση του Καβάφη πολύ εργάστηκε κι ο Κος Θ. Γρίβας. Ο Καβάφης είναι απ' όλους τους ποιητές μας εκείνος του οποίου η εκπομπή έχει τις περισσότερες πιθανότητες να εύρει απήχηση και πέρα από τα σύνορά μας, γιατί η ποίησή του δεν είναι όμοια με καμιά άλλη, είναι έντελως ιδιότυπη, προσκομίζει εκείνο που πάντα αναζητεί το κοινό όταν διαβάζει την παραγωγή ενός ξένου τόπου: το νέο ρίγος. Ο κ. Γρίβας μετέφρασε γαλλικά τον Καβάφη. Οι μεταγλωττίσεις ποιητικών προπάντων κειμένων σπανιότατα δεν μεταβάλλουν τον τόνο της φωνής. Ο Κος Γρίβας κατόρθωσε ή μετάφρασή του να προδώσει όσο είναι δυνατό λιγότερο, να είναι όσο μπορεί περισσότερο αναδημοσιευτική.

Στη σειρά των μελετών που ασχολούνται με τη λογοτεχνία νομίζω ότι τρία ακόμη βιβλία προκαλούν ιδιαίτερα το ενδιαφέρον: Του κ. Καιροφύλλα «Η Ζωή και το Έργο του Σολωμού», όπου συγκεντρώνονται όλες οι πληροφορίες, οι οποίες έχουν συλλεχθεί για τον κορυφαίο εκπρόσωπο της ποίησής μας. Του κ. Αρ. Καμπάνη «Η Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας», η οποία κυκλοφόρησε φέτος σε τρίτη αναθεωρημένη και συμπληρωμένη έκδοση. Η ιστορία αυτή, έστω κι αν δίνει κάποιο υπέρμετρο βάρος στο γλωσσικό ζήτημα, κι αν χαρακτηρίζεται από κάποια μονομέρεια, είναι πολύ χρήσιμη για όποιον θέλει να κατατοπισθεί στις μεγάλες γενικές γραμμές της λογοτεχνίας μας. Του κ. Γ. Πράτσινα «Οι Μορφές της Γαλλίας», μια σειρά από πορτραίτα, κάπως ακαδημαϊκά, αλλά κι ανάγλυφα των κυριότερων σύγχρονων Γάλλων λογοτεχνών.

Ας εξετάσουμε τώρα τη σημαντικότερη προσφορά του 1948, τη συμβολή του Ελληνικού πνευματικού κόσμου στον αγώνα του Έθνους κι όλων των ελεύθερων ανθρώπων του κόσμου. Στον κλάδο αυτό, όπως τό ξέηγησα κι' όλας, δεν μπορούμε να περιμένουμε από τώρα άρτιες αισθητικές επιτεύξεις, άλλ' ασφαλώς πολύ συνέτεινε στο να διαλυθεί στις συνειδήσεις ή άπατηλή αϊγλή και ή ψευδολογία του κομμουνισμού ή άρθρογραφία πολλών ανθρώπων των γραμμάτων, και προπάντων των κ.κ. Μυριβήλη και Καραντώνη, οι όποιοι συστηματικά άσκολήθηκαν με την άποκάλυψη των στενών σχέσεων της κόκκινης δημοκρατίας με το φασισμό. Και τα δύο αυτά συστήματα άποβλέπουν στον ίδιο σκοπό: να καταργήσουν τον άνθρωπο μονάδα, να μετατρέψουν τον άνθρωπο σε πειθήνιο μέλος μιας άγέλης, να τον άποχτηνώσουν. Και τα δύο αυτά συστήματα μάχονται τον πολιτισμό. Τις άξίες που θέσπισαν οι άρχαιοι Έλληνες και επάνω στις όποιες στηρίζεται αιώνας τώρα ό

πολιτισμός, έξηραν ό κ. Μυριβήλης και ό κ. Καραντώνης και επίσης ό κ. Χάρης σε μια σειρά άρθρων του, που με τον γενικό τίτλο «Ελεύθεροι Πνευματικοί Άνθρωποι» πρωτοδημοσιεύθηκαν στη «Νέα Έστία» κι' άργότερα συγκεντρώθηκαν και σε βιβλίο. Το βιβλίο του κ. Χάρη είχε μεγάλη απήχηση, και, καθώς διαπιστώθηκε, λυτρωτική επίδραση στις ψυχές πολλών παραπλανημένων νέων. Οι πλανημένοι όμως νέοι δεν άρκει ν' αντιληφθούν ότι τους είχαν εξαπατήσει: πίστεψαν σε μια χίμαιρα, και για να μη αισθανθούν πολύ πικρή άπογοήτευση όταν αυτή διαλυθεί, πρέπει να τους συνεπάρουν άμέσως και πάλι νέα ιδανικά. Τα νέα αυτά ιδανικά δεν θα διαφέρουν, φυσικά, πολύ από εκείνα που αιώνας τώρα άποδειχθηκαν άναντικατάστατα γιατί είναι προσαρμωμένα στο «μέτρο του ανθρώπου», αλλά πρέπει και να συγχρονισθούν, να άφομοιωθούν με τη σημερινή νοοτροπία και ψυχούσνθεση, με τις σημερινές συνθήκες. Σκοπός του πολύ άξιόλογου βιβλίου του κ. Γ. Οικονομίδη «Τό Πρόβλημα της Δράσης» είναι να προσφέρει στα τλαιπωρημένα νιάτα την ιδεολογία, ή όποια μπορεί και να τα ήλεκτρίσει και να τα συγκατησει στην περιοχή, πέρα από την όποια άνοίγεται ή άβυσσος, ό άλευθος, τό χάος.

Η συμβολή του πνευματικού κόσμου εκδηλώθηκε και στη διαμαρτυρία του για τό παιδομάζωμα, ή όποια δημοσιεύθηκε στη «Νέα Έστία». Με άγωνία και με άγανάκτηση καυτηρίασαν οι λογοτέχνες τη βάρβαρη αυτή επέμβαση, ή όποια άποβλέπει στην εξαφάνιση της φυλής μας. Με όργη και με πόνο καταγγείλωνε τό παιδομάζωμα σε ιδιαίτερα φυλλάδια κι' ό κ. Ν. Δωράνθης—ό κ. Ν. Δωράνθης τύπωσε τελευταία και μια πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη «Έλλάς και Ρωσία», όπου άποδείχνει πειστικότερα ότι ή Ρωσία άνέκαθεν επιβουλεύεται τη Μεσόγειο και συνεπακόλουθα τις άκτές και τα χώματά μας—και οι Κες Στ. Βαλαγιάννη, Ρ. Παπαδημητρίου, Μ. Γιοβατζιδάκη. Οι διαμαρτυρίες αυτές πρόκειται—ελπίζω να έγεινε κι' όλας—να μεταφραστούν και να κυκλοφορήσουν εύρύτατα στο έξωτερικό. Τότε μόνο θα εκπληρώσουν όλόκληρο τον προορισμό τους, γιατί, φυσικά, δεν άφελει πολύ ό Γιάννης να διαφωτίσει τον Γιάννη.

Ο πόλεμος του 40—44 (κόντεψε να γράψω ό προηγούμενος πόλεμος) άνασταίνεται σε δύο βιβλία, στους «Άρματαμένους» του κ. Λουκή Άκρίτα και στον «Ορέστη Λάσκος» του κ. Μ. Καραγάτση. Ο κ. Λ. Άκρίτας μάς δίνει παραστατικότερες και συγκλονιστικότερες εικόνες των μαχών στα Άλβανικά βουνά, κι' ό κ. Καραγάτσης συνέλαβε, όσο ίσως κανένας άλλος, τον χαρακτήρα της έποχής μας, τον χαρακτήρα τον όποιο τώρα διαμορφώνει ή έποχή μας. Είναι πιθανό όρισμένες άδυναμίες του βιβλίου του να έμποδίζουν την πρόθεσή του να άναφανεί άναγλυφικά, είναι έν τούτοις ευδιάκριτο ότι κατανόησε πως ή έποχή μας είναι μια έποχή κοσμογονίας, και σαν κάθε τέτοια έποχή τείνει να δημιουργήσει ένα μύθο, τον δικό της μύθο. Ο Ορέστης Λάσκος, ά χθεσινός ήρωας του πολεμικού ναυτικού, άποχτά κι' όλας στις συνειδήσεις θρυλική ύπόσταση κι' αυτή τη θρυλικότητά του θέλησε ό κ. Καραγάτσης να διαχύσει στην προσωπογραφία του.

Δύο συγγραφείς μας, οι κ.κ. Πετσάλης και Πρεβελάκης, προτίμησαν, αντί να αντίλησουν τα θέματά τους από τα πολύ κοντινά ακόμα γεγονότα, να ανατρέξουν στην ιστορία. Η ιστορία του Έλληνισμού πάντα κι' όλοένα επαναλαμβάνεται. Την άνεξαρτησία και την έλευ-

θερία του ό Έλληνισμός είναι πάντα άποχρωμένος να τις υπερασπίζεται εναντίον έχθρών που τον επιβουλεύονται, να τις καταγτά. Ο κ. Πετσάλης άνασταίνει στους «Μαυρόλυκους» τη μακριά δουλεία κάτω από την Τουρκοκρατία, τη δουλεία, μέσα στην όποια ποτέ δεν έπαυσε να έγκυμονείται και να προετοιμάζεται ή επανάσταση. Η ψυχή του Έλληνισμού ποτέ δεν ύποτάχθηκε, πάντα άντιστεκότανε. Ίσως να μπορούν να διατυπωθούν κάποιες άντιρήσεις για την άπόφαση του κ. Πετσάλη να μυθιστοριοποιήσει τό πλουσιότατο υλικό που συνέλεξε και να καταλήγουμε στη γνώμη ότι θ' άναδειχνότανε περισσότερο, αν ό κ. Πετσάλης είχε συγγράψει μια καθαρή ιστορική πραγματεία. Η ιστοροπία άνάμεσα σε δύο είδη είναι πάντα επισφαλής. Άλλ' όπωςδήποτε τα έξοχα μέρη άφθονούν στους «Μαυρόλυκους».

Τό «Δέντρο» του κ. Π. Πρεβελάκη, όπου άναβιώνουν οι Κρητικοί άγώνες, είναι ένα έξαιρετικής ποιότητας μαζί ζωγραφικό και λυρικό έργο. Είναι ένα έπος σε πεζό λόγο.

Άξιομνημόνευτη άνάμεσα στις ιστορικές πραγματείες είναι και ή βιογραφία από τον κ. Άχ. Κύρου του «Βησσαρίωνα», της αίνιγματικής αυτής φυσιογνωμίας, ή όποια, όπως μάς λέει ό συγγραφέας, έγκολπώ-

θηκε τον καθολικισμό, γιατί ήλπισε έτσι να ξεσηκώσει τους δυτικούς λαούς και να όργανώσει μια σταυροφορία για την άπελευθέρωση της Πόλης και της Έλλάδας από τον Τουρκικό ζυγό.

Θά έπρεπε να κάνω ακόμα λόγο για τό θέατρο, άλλ' έχω πιά εξαντλήσει τό χώρο που διαθέτω. Άλλωστε τό θέατρο, όπως κάθε χρόνο, έδωσε μερικές καλές κι' άλλες μέτριες ή κακές παραστάσεις, δεν παρουσίασε, εκτός από την εμφάνιση σ' ένα συνοικιακό θέατρο, άρκετών νέων συγγραφέων, προικισμένων με κάποιο ταλέντο, καμιά άνανεωτική τάση.

Ένας άπολογισμός μάλλον πενιχρός. Στο ενεργητικό όμως του λογοτεχνικού 1948 άναγράφεται θετικά ή συμμετοχή και ή σημαντική προσφορά του πνευματικού κόσμου στο μεγάλο αγώνα από τον όποιο έξαρτάται ή επιβίωση της Έλλάδας και του ελεύθερου ανθρώπου, καθώς επίσης και ή εκδήλωση άρκετών νέων ταλέντων στα όποια μπορούμε δικαιολογημένα να στηρίξουμε πολλές έλπίδες. Άνάμεσα σ' αυτούς τους νέους δεν θα ήταν σαστό να λησμονηθεί ό κ. Μυράτ τον όποιο άποκαλύψε ό τελευταίος λογοτεχνικός διαγωνισμός της «Έργατικής Έστίας».

ΑΛΚΗΣ ΘΥΡΛΟΣ

Ο Δ' ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ»

Ο φιλολογικός διαγωνισμός της «Έργατικής Έστίας», που ό σκοπός και ή έπιτυχία του πολλές φορές έχουν έξηγηθεί, προκηρύσσεται και πάλι με τους ίδιους όρους, δηλαδή με θέμα τις σκέψεις και τις συγκινήσεις των έργαζομένων από την καθημερινή τους δουλειά και με συνολικά βραβεία 700.000 δρχ., που θα τις μοιράση ή Κριτική Έπιτροπή του διαγωνισμού όπως νομίση καλύτερα.

Προθεσμία ύποβολής χειρογράφων στα γραφεία της «Έργατικής Έστίας» (Υπουργείο Έργασίας, τηλ. 64.105) ως τό τέλος Ίανουαρίου 1949.

Τα χειρόγραφα πρέπει να συνοδεύονται από έναν κλειστό φάκελο, που θα έχη τό όνομα του συγγραφέα κι' ένα ρητό ή μια φράση όμοια μ' εκείνη που θα είναι γραμμένη στο άπάνω μέρος της πρώτης σελίδας των χειρογράφων.

Η «ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ»

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ἐξακολουθεῖ πάντοτε ν' ἀναπτύσσει ζαηρὰν δραστηριότητα ἡ Ἑργατικὴ Ἑστία Χαλκίδος.

— Εἰς τὸ νυκτερινὸν σχολεῖον ποῦ ἴδρυσεν καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ κανονικὴ λειτουργία ἤρχισεν ἤδη, φοιτοῦν μέχρι τῆς στιγμῆς περὶ τοὺς 100 ἐργαζόμενοι μὲ ἀξιοσημείωτον ἐπιμέλειαν.

— Ἰδρυσεν ἐπίσης βιβλιοθήκην καὶ ἀναγνωστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον προσέρχονται οἱ ἐργαζόμενοι κατὰ τὰς διαθέσιμους ὥρας τὸν διὰ νὰ μορφωθοῦν. Ὑπάρχουν ἐκεῖ ἐγκυκλοπαιδικὰ καὶ μορφωτικὰ βιβλία, καθὼς καὶ εἰδικὰ τοιαῦτα ἐξ ἐκάστης τέχνης (μηχανοργοῦ, ξυλουργοῦ κ.λ.π.) καὶ ἓνα πλῆθος ἄλλων φιλολογικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν βιβλίων.

— Ἡ δράσις ὅμως τῆς Ἑργατικῆς Ἑστίας Χαλκίδος ἐμφανίζει τὴν ἴδιαν γονιμότητα καὶ εἰς τὴν ψυχαγωγίαν καὶ εἰς τὸν ἀθλητικὸν τομέα καὶ δι' αὐτὸν δὲ ἀκριβῶς τὸν λόγον εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀσχοληθῶμεν κάπως ἐκτενέστερα εἰς τὸ ἐρχόμενο τεῦχος μας.

— Εἰς τὰ ἱεράφεια τῆς Ἑργατικῆς Ἑστίας προσήλθον οἱ βραβευθέντες τοῦ τρίτου λογοτεχνικοῦ διαγωνισμοῦ αὐτῆς καὶ παρέλαβον τὰ ἀπονεμηθέντα εἰς αὐτοὺς χρηματικὰ βραβεῖα.

— Τοὺς βραβευθέντας συνεχάρη ὁ πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς.

— Μᾶς γράφουν ἀπὸ τῆ Μυτιλήνῃ ὅτι τὸν παρελθόντα μῆνα ἔκαμε τὴν πρώτη τῆς ἐπίσημον ἐμφάνισιν ἡ οργανωθείσα ἐκεῖ μικτὴ χορωδία τῆς Ἑργατικῆς Ἑστίας.

— Ἡ χορωδία ἔκαμε τὴν ἐμφάνισιν τῆς εἰς τὴ Βιστάνειον Ἱερὸν Νοσοκομεῖον καὶ μὲ ἀξιοσημείωτον ἐπιτυχίαν ἐτραγουδῆσε διάφορα τραγούδια πρὸς ψυχαγωγίαν τῶν εἰς αὐτὸ νοσηλευμένων.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρον 6 § 1 τοῦ
Α. Ν. 1092/1938 :

Ἐκδοσις

τῆς «Ἑργατικῆς Ἑστίας» :

Πρόεδρος Ἐπιτροπῆς Ὑλῆς

Π. Δ. ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΤΟΙΚΙΑ: ΣΙΝΑ 42

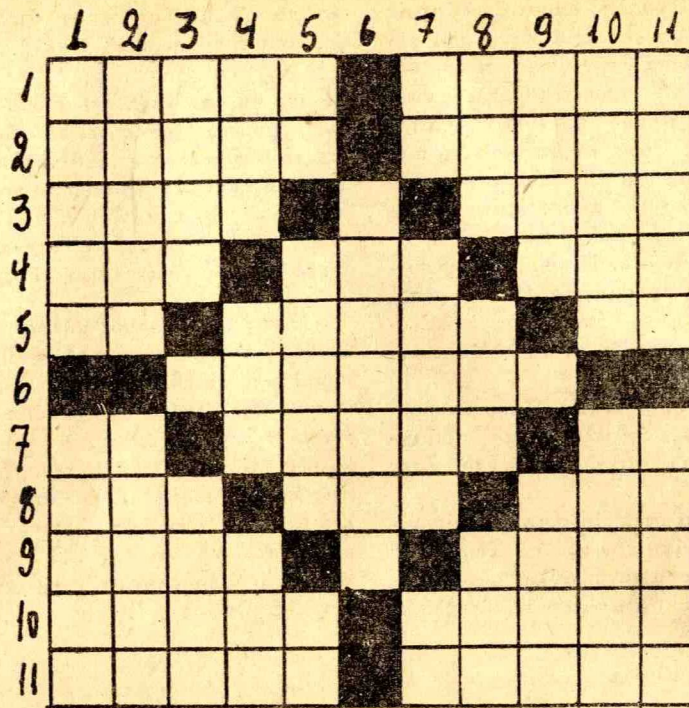
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Μ. ΦΡΑΓΚΟΥΛΗ
ΖΩΔ. ΠΗΓΗΣ 48 - ΤΗΛ. 25.257

ΠΡΟΤΙΣΤΑΜΕΝΟΙ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΣΠ. ΜΟΥΡΤΖΑΚΗΣ - ΑΘ. ΓΑΒΑΘΑΣ
ΚΟΛΟΦΩΝΟΣ 6 ΑΧΙΛΛΕΩΣ 53

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΟ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ ΜΑΣ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ :

1) Σημεῖον τοῦ ὀριζήσαντος—Σκοτεινός, μαῦρος. 2) Δὲν εἶναι σκληρὸ (δοτ.)—Ἀλλοίμονο! στοὺς γονεῖς ποὺ ἔχουν τέτοια παιδιά. 3) Ἀνομβρία (δημ.)—Μουσικὸς φθόγγος (ἀντίστρ.). 4) Παραπέμπει—«Ἡ... ἡ ἐπὶ τὰς»—Ἄψητο. 5) Δικά σου (κτῆτ. ἀντων.)—Μέρος—Δηλώνει ἀδιαφορίαν. 6) Στὴν Ἀγγλία σπανίως εἶναι γαλάζιος.... 7) Ἀρθρον (πληθ.)—Φασαρία μεγάλη (αἰτ.)—Ἀνόνημος ἐταιρεία. 8) Μονὰς βάρος—Σώσατε τὰς ψυχὰς μας—Λέγε. 9) Κρέας χωρὶς κόκκαλα—Θὰ λάβω, θὰ... 10) Κάτι μεταξὺ πραγματικότητος καὶ φαντασίας—Κακομοίρης, φουκαράς. 11) Τὸ ὄνομα τῆς θὰ μείνῃ ἀξέχαστο (γεν.)—Δὲν ἔχουν τὸ ἴδιο μέγεθος.

ΚΑΘΕΤΩΣ :

1) Ἐνα νησί μας—Χαντακόνει αὐτοὺς ποὺ δανεῖζονται (αἰτ.). 2) Μουσικὸν θέαμα—Δὲν ἔχουν καμμίαν ἰσχύν. 3) Ἀπόβαρον—Ἐπιφώνημα... λαχτάρας. 4) Δὲν λείπει κανένα—Συχνὸ ἐπισκέπται τῶν ἀποθηκῶν—Χρονικόν. 5) Διάσημος εὐθυμογράφος—Ξαίρει πολλὰ πράγματα, εἶναι... μαθήσεως—Δηλώνει συγκατάβασιν. 6) Ἐνα ἀπὸ τὰ ἱερὰ πλοῖα τῶν προγόνων μας. 7) Τὸ λέμε ὅταν ὀρκιζόμεσθε—Πνευματικὸς μας συγγενής—Ἀρθρον (πληθ.). 8) Ὁ φόβος καὶ τρόμος τῶν στρατιωτῶν—Γιὸς Ἀγγλικῆς ὑπηκοότητος—Ἀρχαῖος Θεός. 9) Τὸν εἶδαμε αὐτὸς τις μέρες στὰ κοφίνια τῶν μανάβηδων (δοτ.)—Ἐκ νέου. 10) Διασπάσθησαν τελευταῖα—Ἀνεμὸς. 11) Τροφὴ ζώων—Διεφύλαξα ἀπὸ τὴν καταστροφῆ.

ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ

Ποῦ ἦταν

Ὁ Δεκανεὺς στοὺς νεοσυλλέκτους :

—Κλίνετε ἐπὶ δεξιὰ!

Οἱ νεοσυλλέκτοι τὰ κάλουν θάλασσα καὶ ἄλλος γυρίζει δεξιὰ, ἄλλος ἀριστερά.

Ἐξαλλος ὁ Δεκανεὺς φωνάζει :

—Εἰς τὸν καιρὸν! γὰρ νὰ ξαναγυρίσουν ὅλοι ὁπως ἦσαν καὶ πρῖν.

Ὅλοι ὑπακούουν, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα ποῦ στέκεται ἀκίνητος.

—Ἐσὺ, βρὲ ζῶον, γιατί δὲν γυρίζεις;

—Μὰ δὲν θυμᾶμαι ποῦ ἦμουν πρῖν, κύρ Δεκανεὺ!

*

Ὁ προῦπολογισμὸς

Ὁ Φρειδερίκος ὁ Μεγάλος βρισκόταν σὲ πολὺ δύσκολη θέση μὲ τὸν ἰσσοκλεισμὸ τοῦ προῦπολογισμοῦ τοῦ Κράτους. Μιὰ μέρα, λοιπόν, κάλεσε

ὅλους τοὺς ἐπισήμους τοῦ κράτους νὰ ἐξετάσουν τὸ μεγάλο πρόβλημα. Τότε ἓνας στρατηγὸς σηκώθηκε ἀπὸ τὴν θέση του, πήρε ἓνα κομμάτι πάγο ἀπὸ τὴν φρουτιέρα καὶ παρακάλεσε νὰ φτάσει ἀπὸ χέρι σὲ χέρι στὸν Βασιλέα. Ὅταν ἐφθασε ὁ πάγος, ἦταν μικρὸς σὰν μύγαλο. Ὁ στρατηγὸς δὲν εἶπε τίποτα ἄλλο. Καὶ τὸ μάθημα ἦταν ἀρκετὸ.

*

Μὲ τὴν ὑάρδα

Τρεῖς ἔξυπνοι θέλησαν νὰ γελάσουν μ' ἓνα γέρο χασάπη. Ἐταί μῆχαν στὸ μαγαζί του.

—Τί ἐπιθυμοῦν οἱ κύριοι; ρωτᾷ ὁ χασάπης.

—Θέλομε ν' ἀγοράσουμε χοιρινὸ μὲ τὴν ὑάρδα.

—Πολὺ καλά, ἀπαντᾷ ὁ χασάπης. Μιὰ λίρα ἡ ὑάρδα.

—Ὡρατά. Θὰ πάρουμε μιὰ ὑάρδα χοιρινό. Ὅριστε τὰ λεφτά σας, εἶπε ἓνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς.

Ὁ χασάπης πήρε τὰ λεφτά καὶ τοὺς ἔφερε τρία χοιρινὰ πόδια λέγοντας :

—Πάρτε, κύριοι. Τρία πόδια κάνουν μιὰ ὑάρδα.

ΟΙ ΛΥΣΕΙΣ ΤΟΥ 4ου (16ου) ΤΕΥΧΟΥΣ

Σταυρολέξο

Ὅριζοντίως: 1) Ἰλαρὸν—Νάνος. 2) Θῆρα—ὑάρδα. 3) Ἄγιο—γαλανόν. 4) Κώμη—ΣΟΣ—σί. 5) Ἄτι. 6) Τὸ—σά. 7) Τέλ. 8) Ἀρ—πόα—κατά. 9) Μασαλία—μῖς. 10) σσις—αἶμα. 11) Ράκος—πάσης.

Καθῆτως: 1) Ἰθάκη—Παριό. 2) Λήγω—ράσα. 3) Ἀρώματα—σίς. 4) Ρά—ἦτο—πάσο. 5) Σόλ. 6) Ἄς—αἶ. 7) Λός. 8) Ἄλας—ΣΕΚ—ΑΑ. 9) Νῦν—Σαλαμῖς. 10) Ὅρος—τιμή. 11) Σανῖς—πασάς.

